

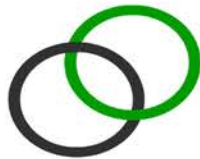

הבטחים

מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ

קרן פנסיה ותיקה בניהול מיוחד

דוחות כספיים
ליום 31 בדצמבר, 2018

עמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות

דוח המנהל המיוחד

תוכן עניינים

2	פתח דבר
2	א. כללי
3	ב. הסיוע הממשלתי והגרעון האקטוארי
4	ג. כרית ביטחון לקרנות
5	פרק 1: תיאור תמציתי של קרנות הפנסיה
5	1.1 מבנה ארגוני של קרנות הפנסיה
10	1.2 תחומי פעילות עיקריים והשינויים שחלו בהם בתקופת הדוח הכספי
11	1.3 אירועים מיוחדים מאז הדוח הכספי האחרון
15	פרק 2: תיאור הסביבה העסקית
15	2.1 מ ב ו א
16	2.2 מגמות בענף הפנסיה
17	2.3 תוכנית להבראת קרנות הפנסיה הוותיקות הגרעוניות
18	2.4 השפעת חוקים, תקנות והוראות חדשות על עסקי קרן הפנסיה בתקופת הדו"ח
20	2.5 חוזרי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון
25	פרק 3: מצב כספי
25	3.1 ההתחייבויות הפנסיוניות
28	3.2 הרכב ההתחייבויות הפנסיוניות במיליוני ש"ח
28	3.3 הסבר לשינויים עיקריים בהתחייבות הפנסיונית
28	3.4 מסד הנתונים של הקרנות
29	3.5 סיוע ממשלתי
33	3.6 הגרעון ותוכנית המנהל המיוחד להשלמת הגרעון
33	3.7 כרית ביטחון לקרנות
34	3.8 יתרת גרעון הקרנות והשלכות ההנחות האקטואריות לגביו
35	3.9 התפתחויות יוצאות דופן בהתחייבויות למבוטחים
36	פרק 4: תוצאות הפעילות
36	4.1 השקעות
37	4.2 ניתוח והסברים לתוצאות העסקיות והשוואתם לתקופות מקבילות בעבר:
42	4.3 תוצאות הקרנות
42	4.4 השפעה של תופעות או אירועים מיוחדים על תוצאות הפעילות
42	4.5 שינוי מהותי ברווחי השקעות לתקופת הדוח ביחס לתקופה הקודמת
42	4.6 השפעת שינויים בהוראת הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ועל תוצאות הפעולות.
42	4.7 השפעת השינויים בהוראות המס על התוצאות הפעילות
42	4.8 השפעת עונתיות על תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה
42	4.9 שינויים בשיעור גביית דמי הגמולים
42	4.10 שינויים מהותיים בשיטת חישוב המאזן האקטוארי בהשוואה לשנה הקודמת
43	פרק 5: תחזית זרמי כספים
43	5.1 מימוש זכויות מבוטחים
43	5.2 נכסים שלגביהם קיים קושי במימוש
43	5.3 חובות
43	5.4 גביית חובות ע"י העברת נכסים ולא במזומן
44	פרק 6: השפעת גורמים חיצוניים
44	6.1 התחייבויות תלויות ותביעות:
45	פרק 7: בקורות ונהלים
46	פרק 8: דוח המנהל המיוחד וההנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

פתח דבר

א. כללי

קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר הן "קופות גמל לקצבה" ו"קרנות ותיקות", כהגדרת המונחים בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 (להלן: "חוק הפיקוח גמל") ובתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 (להלן: "תקנות מס הכנסה"), והן מאושרות ופועלות לפיהם. קרנות אלו סגורות למצטרפים חדשים החל מיום 1.4.95, בהתאם להחלטת הממשלה.

בעקבות הגרעונות שנוצרו בחלק מקרנות הפנסיה הוותיקות, בוצעה במהלך שנת 2003 רפורמה מקיפה.

במסגרת הרפורמה האמורה הותקן תקנון אחיד לכלל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר: מבטחים, מקפת, קג"מ, נתיב, בניין, חקלאים, אגד והדסה (להלן: "הקרנות" או "קרנות הפנסיה" או "הקרנות הוותיקות שבהסדר") ומונה להן מנהל מיוחד. כן נקבע במסגרת אותה רפורמה כי יינתן סיוע ממשלתי לקרנות שבהסדר לצורך מימון הגירעונות האקטואריים.

החל מיום 1 באוגוסט 2011 מכהן מר יואב בן אור כמנהל מיוחד של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר.

בהתאם להוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 (להלן: "חוק הפיקוח"), למנהל המיוחד נתונות כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים במבטח, לדירקטוריון שלו, לוועדות הדירקטוריון ולדירקטורים שלו.

לצורך הסדרת האיחוד התפעולי של הקרנות הוותיקות שבהסדר, נחתם בין הקרנות "הסכם לאיחוד תפעולי" המהווה תשתית משפטית להסדרת התפעול המשותף, לרבות בנושא חלוקת הוצאות התפעול בין הקרנות. האיחוד התפעולי בין הקרנות שבהסדר הביא לצמצום משמעותי בעלויות התפעול וכן להתייעלות בעבודה השוטפת.

במסגרת האיחוד התפעולי של הקרנות, נשמרת הזהות המשפטית הנפרדת של כל קרן, ובכלל זה קיימת הפרדה ברורה בין הנכסים וההתחייבויות של כל קרן.

ב. הסיוע הממשלתי והגרעון האקטוארי

בהתאם להוראות חוק הפיקוח, מעבירה הממשלה לקרנות סיוע ממשלתי (פירוט לעניין היקף הסיוע הממשלתי הכולל ראה בסעיף 3.5.3).

ביום 29 באוגוסט, 2013 הורה הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן: "הממונה על שוק ההון" או "המפקח על הביטוח") על עדכון לוח תזרים המזומנים לסיוע הממשלתי הישיר לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. ביום 30 בדצמבר, 2014 הורה הממונה על עדכון נוסף של לוח תזרים המזומנים לסיוע הממשלתי הישיר לקרנות הפנסיה, וזאת בשל נסיבות הנוגעות לתקציב המדינה לשנים 2013 ו-2014. עדכון לוח תזרים המזומנים שבוצע באוגוסט 2013 הביא להארכה של 10 שנים בתקופה הכוללת להעברת הסיוע הממשלתי הישיר לקרנות (כך שמועד סיום העברת הסיוע האמור נקבע לשנת 2048 במקום שנת 2038 לפי לוח תזרים המזומנים הקודם).

הפריסה המעודכנת הגדילה את שווי הסיוע ובנוסף הביאה להארכת משך החיים הממוצע של נכסי הקרנות ולצמצום הפער הכולל שבין משך החיים הממוצע של ההתחייבויות בקרנות ביחס לנכסי הקרנות.

ככל שכלל נכסי הקרן, לרבות הסיוע הממשלתי, לא יספיקו לכיסוי מלוא סכום הגרעון האקטוארי, או ככל שיתקיים עודף אקטוארי, יופעל מנגנון האיזון האקטוארי הקבוע בהוראות התקנון האחד, וזאת אם הגרעון או העודף האקטוארי הם בשיעורים הקבועים לעניין הפעלת המנגנון לפי הוראות התקנון.

ביום 3.3.2015 פרסמה רשות שוק ההון הבהרה, לפיה בכוונתה לקבוע בהוראות הממונה לדיווח כספי לקרנות פנסיה ותיקות, שינוי באופן הדיווח על התחייבויות ונכסי הקרן, כך ששיעור הגרעון או העודף המוצג במאזן יהיה זהה לשיעור השינוי הנדרש בהתחייבויות הקרן לשם איזון.

רשות שוק ההון הבהירה כי יש להפעיל את מנגנון האיזון רק אם שיעור השינוי הנדרש בהתחייבויות הקרן לשם איזון הקרן, עולה על השיעור הקבוע בתקנון, וזאת במובחן משיעור הגרעון המוצג במאזן. על פי הוראות התקנון, אם הגרעון האקטוארי יעלה על 5% מסך כל ההתחייבויות של הקרן, או ככל שיווצר גרעון אקטוארי בסכום העולה על 3% מההתחייבויות במשך שלוש שנים ברציפות, על קרן הפנסיה, בכפוף לאישורו של המפקח על הביטוח, להפעיל את מנגנון האיזון האקטוארי, כך שיופחתו זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאיירים, בהתאם לחלוקה שתקבע הקרן לעניין זה, בגובה יתרת הגרעון.

יצוין כי באופן דומה, ככל שיווצר עודף אקטוארי בשיעור שיעלה על 5% מסך כל התחייבויות הקרן, תהיה רשאית הקרן, בכפוף לאישור המפקח על הביטוח, להגדיל את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאיירים בהתאם לחלוקה שתקבע הקרן לעניין זה, בגין היתרה שעולה על 5% מסך כל התחייבויות הקרן כאמור. מנגנון האיזון האקטוארי כולל הוראה נוספת ולפיה ככל שגרעון הקרן עולה על 0.65% מסך התחייבויותיה, וזאת בשל הגדלת התחייבויות הנובעות מתיקון התקנון או שינוי בהוראות הדין, תהיה הקרן רשאית להפעיל את מנגנון האיזון האקטוארי, בכפוף לאישור המפקח על הביטוח.

גובה הגרעון או העודף האקטוארי עשוי להשתנות בשל שינויים שיחולו בהנחות האקטואריות ובגורמים נוספים המובאים בחשבון בעריכת המאזנים האקטואריים, ובמיוחד בגין שינויים שחלים בשיעורי ריבית ההיוון. סדרת שיעורי ריבית ההיוון נקבעת על פי שיעורי היוון מצוטטים על ידי חברה מצטטת שנבחרה לצורך כך על ידי משרד האוצר (להלן: "ווקטור הריביות").

היוון לפי ווקטור הריביות מתבצע על ידי היוון של תשלומים או הכנסות עתידיים של הקרנות בכל תקופה לפי הנחת שיעורי תשואה חסרת סיכון ריאלית הצפויה לתקופה הנבחרת. שינויים קטנים יחסית בווקטור הריביות גורמים לשינויים גדולים בערך הנכסים וההתחייבויות, וכתוצאה מכך משפיעים באופן ניכר על היווצרות גרעון אקטוארי או עודף אקטוארי.

יצוין כי אופן חלוקת כספי הסיוע הישיר לכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר, נעשית כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו, הוא זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר. שיטת חלוקה זו היא בתיאום ובאישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ליום 31 בדצמבר, 2018 עומד שיעור הגרעון כאמור על 3.1% בכל אחת מהקרנות שבהסדר.

אומדן הסיוע הממשלתי וכרית הביטחון ליום 31 בדצמבר, 2018 מכסים את מלוא סכום הגרעון.

ג. כרית ביטחון לקרנות

על מנת להגן על עמיתי וגמלאי קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר מפני תנודתיות בתשואות, הודיע משרד האוצר לוועדת הכספים של הכנסת ביום 19 במאי 2003 כי תועמד כרית ביטחון לקרנות. על מנת להבטיח שימוש מיטבי בכרית הביטחון האמורה, הקים שר האוצר ועדה ציבורית לבחינת אופן השימוש בכרית הביטחון (להלן: "הוועדה הציבורית"). ביום 17 באוגוסט, 2011 הגישה הוועדה הציבורית את הדוח הסופי שלה לשר האוצר.

במכתב מיום 16 ביוני 2009 הביא מנכ"ל משרד האוצר והממונה על התקציבים דאז את עמדת הדרג המקצועי במשרד האוצר באשר לעקרונות יישום כרית הביטחון (להלן: "מכתב העקרונות"). בהתאם להנחיית הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון, ניתן ביטוי לאמור במכתב העקרונות במסגרת מאזני הקרנות הוותיקות שבהסדר החל משנת 2008 וסכום הסיוע בגין כרית הביטחון נכלל בדוחות הכספיים והאקטוארים. במקביל, במהלך שנת 2012 פרסם משרד האוצר תזכיר חוק, ובהמשך טיוטת חוק אשר מסדירה את הסוגיה.

ביום 29 לינואר 2017 פורסם בספר החוקים תיקון מס 33 לחוק חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (להלן "החוק"). במסגרת תיקון זה נוסף לחוק סעיף 11טו78, אשר מעגן בחקיקה את נושא "כרית ביטחון כללית לקרנות וותיקות שבהסדר".

החוק כולל, בין היתר, הוראות לעניין חישוב הסכומים שיוקצו לקרנות הפנסיה, בהתקיים התנאים הקבועים לכך, ובאופן התואם את המלצות הוועדה הציבורית, כפי שבאו לידי ביטוי בנוסחה 10 לדוח הוועדה. בהתאם להוראות החוק, הסכום המרבי שיוקצה לכרית הביטחון יעמוד על סכום של 11.32 מיליארד ש"ח. סכום זה יעודכן לפי שיעור השינוי שחל במדד לעומת מדד חודש דצמבר 2008, ובתוספת ריבית בשיעור של 3.48% לשנה מהמועד האמור. כן נכללת בחוק הוראה, ולפיה תקרת כרית הביטחון תותאם לירידה הצפויה בהתחייבויות הקרנות בשל תשלום קצבאות, וזאת בהתאם למנגנונים שונים הקבועים בחוק, ובכפוף לסייגים הקבועים בחוק לעניין זה. עוד נקבע בחוק כי כל סיוע נוסף שיינתן לקרנות שבהסדר לאחר מועד קבלת התיקון המוצע, ככל שיינתן, יבוא על חשבון כרית הביטחון, כך שסכום הסיוע הנוסף יופחת מכרית הביטחון.

ערך הפיצוי העתידי, ליום המאזן, בגין כרית הביטחון מחושב בהתאם לאמור בחוק, כהפרש בין (א) גירעון אקטוארי ליום המאזן, כאשר הריבית חסרת הסיכון הינה לפי ווקטור הריביות ליום המאזן. (ב) גירעון אקטוארי ליום המאזן, כאשר הריבית חסרת הסיכון הינה לפי ריבית קבועה בשיעור 4%. בחוק נקבע גם כי השימוש שיעשו הקרנות בכל שנה בכרית הביטחון תהיה עד לאיפוס הגרעון, ולא תיצור עודף.

יצוין כי אופן חלוקת הסכומים מכרית הביטחון לכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר, נעשית כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו, הוא זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר. שיטת חלוקה זו הינה בתיאום ובאישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון.

בהתאם לאמור בחוק, השווי ההוגן של תקרת כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר המחושב על פי שוויה העתידי במועד אזילת ההון מהוון בווקטור הריבית הוא כ- 30 מיליארדי ש"ח.

פיצוי בגין רכיב ה"עבר" נכון ליום המאזן בגין כרית הביטחון עבור השנים 2009-2018, עומד על סך של 40,306 מיליוני ש"ח.

סך הפיצוי המחושב מתוך כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, הגיע ביום 31 בדצמבר 2018 לכ- 12,114 מיליוני ש"ח.

פרק 1: תיאור תמציתי של קרנות הפנסיה

1.1. מבנה ארגוני של קרנות הפנסיה

(לרבות פרטים עיקריים על קופות גמל קשורות, חברות מוחזקות ושיעור אחזקה).

1.1.1. צורת ההתאגדות

מוסד לניטוח סוציאלי של העובדים בע"מ

מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ (בניהול מיוחד)

הינה חברה פרטית שלא למטרת רווח הפועלת על פי תזכיר ותקנות שאושרו על ידי הגופים המוסמכים.
 עפ"י מסמכי היסוד של הקרן קיימים בה המוסדות הבאים:

- א. אסיפה כללית של חברים
- ב. דירקטוריון
- ג. מנכ"ל

קרן הגימלאות המרכזית של עובדי ההסתדרות בע"מ

קרן הגימלאות המרכזית של עובדי ההסתדרות בע"מ (בניהול מיוחד)

הינה חברה פרטית שלא למטרת רווח הפועלת על פי תזכיר ותקנות שאושרו על ידי הגופים המוסמכים.
 עפ"י מסמכי היסוד של הקרן קיימים בה המוסדות הבאים:

- א. אסיפה כללית של חברים
- ב. דירקטוריון
- ג. מנכ"ל

קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאים ובלתי מקצועיים בישראל א.ש. בע"מ

קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאיים ובלתי מקצועיים בישראל א.ש. בע"מ (בניהול מיוחד)

הינה אגודה שיתופית ללא הון מניות והחברים בה הם עמיתה.

קרן הביטוח והפנסיה של פועלי הבנין ועבודות ציבוריות א.ש. בע"מ

קרן הביטוח והפנסיה של פועלי הבנין ועבודות ציבוריות א.ש. בע"מ (בניהול מיוחד)

הינה אגודה שיתופית ללא הון מניות והחברים בה הם עמיתה.

קרן גמלאות של חברי "אגוד" בע"מ

קרן הגמלאות של חברי אגד בע"מ

הינה חברה פרטית שלא למטרת רווח הפועלת על פי תזכיר ותקנות שאושרו על ידי הגופים המוסמכים.

עפ"י מסמכי היסוד של הקרן קיימים בה המוסדות הבאים:

א. אסיפה כללית של חברים

ב. דירקטוריון

ג. מנכ"ל

**קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ
(בניהול מיוחד)**

הינה אגודה שיתופית ללא הון מניות והחברים בה הם עמיתה.

**קופת הפנסיה לעובדי הדסה בע"מ
(בניהול מיוחד)**

הינה קופה מפעלית לתשלומי פנסיה ומיועדת לעובדי מוסדות "הדסה". לפי מסמכי היסוד הקופה תנוהל באופן עצמי ויש לה מועצת מנהלים המורכבת מנציגי הנהלת הדסה (5 חברים), ועד עובדי הדסה (5 חברים) ונציגי ציבור (2 חברים).

קרן הפנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות בע"מ

**נתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי משק ההסתדרות בע"מ
(בניהול מיוחד)**

הינה חברה פרטית שלא למטרת רווח הפועלת על פי תזכיר ותקנות שאושרו על ידי הגופים המוסמכים.

עפ"י מסמכי היסוד של נתיב קיימים בה המוסדות הבאים:

א. אסיפה כללית של חברים

ב. מועצה

ג. הנהלה

ד. ועדה מנהלת

ה. מנכ"ל.

1.1.2 מינוי מנהל מיוחד

החל מיום 1 באוגוסט 2011 מכהן מר יואב בן אור כמנהל מיוחד של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר. בהתאם להוראות סעיפים 78(ו), 70(ב) לחוק הפיקוח, מוקנים למנהל המיוחד "כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים במבטח, לדירקטוריון שלו, לוועדות הדירקטוריון שלו ולדירקטורים שלו..."

תפקידים נוספים של המנהל המיוחד, הנוגעים לתכנית ההבראה החלה על הקרנות הוותיקות שבהסדר, קבועים בהוראות פרק ז' 1 לחוק הפיקוח, ובהם איתור נכסי הקרן, מימוש ומכירתם; יישום התקנון האחיד; וכן מימוש התפעול המשותף של הקרנות הוותיקות שבהסדר.

1.1.3 ועדת מנהלה

לפי הוראות חוק הפיקוח, מונתה ועדת מנהלה בראשות שופט בדימוס לכלל הקרנות הוותיקות שבהסדר. לוועדת המנהלה כל הסמכויות הנתונות לוועדת המנהלה בהתאם לסעיף 72(ד) לחוק הפיקוח, היינו מינוי רואה חשבון ואישור דוחות כספיים. בנוסף, תפקידיה הם לאשר את תוכנית ההתייעלות שהכין המנהל המיוחד, כנדרש בחוק הפיקוח, בטרם הגשתה לאישור המפקח, וכן לאשר את המלצות המנהל המיוחד בדבר ביצוע מהלכי הבראה נוספים בקרנות הפנסיה, מעבר לנדרש בחוק הפיקוח.

חברי ועדת המנהלה:

השופט (בדימוס) ישי לויט - יו"ר.

מר שמואל אביטל - חבר.

מר גד ארבל - חבר.

1.1.4 ועדת השקעות

לפי הוראות סעיף 11 לחוק הפיקוח גמל, על דירקטוריון של חברה מנהלת למנות ועדת השקעות לכל קופת גמל שבניהול החברה, ורשאי הדירקטוריון למנות ועדת השקעות אחת למספר קופות גמל כאמור. בהתאם להוראות אותו סעיף, רוב חברי ועדת ההשקעות יהיו בעלי כשירות לכהן כדירקטורים חיצוניים, כהגדרת המונח בחוק החברות, התשנ"ט-1999, והמוגדרים בחוק הפיקוח גמל ובתקנות מס הכנסה כ"נציגים חיצוניים".

בתקנה 41(ב)3(1) לתקנות מס הכנסה, נקבע כי בקופת גמל אשר מונה לה מנהל מיוחד מכח חוק הפיקוח, ימנה המנהל המיוחד את חברי ועדת ההשקעות, באישור המפקח על הביטוח, והמנהל המיוחד יכהן כחבר בוועדת ההשקעות אך לא כיו"ר הוועדה, וכיו"ר הוועדה יכהן נציג חיצוני.

הוראות לעניין כשירות חברי הוועדה, דרכי מינויים, דרכי התכנסות הוועדה ודרכי עבודתה מצויות בתקנות מס הכנסה.

תפקידי ועדת ההשקעות קבועים בסעיף 11(ב) לחוק הפיקוח גמל ובתקנות מס הכנסה, ועיקריהם:

- קביעת מדיניות השקעות של הקופה במסגרת המדיניות הכוללת שקבע הדירקטוריון;
 - קביעת סוגי עסקאות הטעונות אישור מראש של ועדת ההשקעות טרם ביצוען, וכן קביעת שיעורי ההחזקה בניירות ערך מסוגים שונים הטעונים אישור מראש בטרם רכישתם;
 - קביעת נכסי בסיס של אופציות וחוזים עתידיים; קביעת שיעור מרבי של בטוחות שניתן להעמיד במסגרת עסקאות;
 - קביעת סוגי ניירות ערך שניתן למכור בחסר;
 - הנחיית בעלי תפקידים העוסקים בהשקעות, ביישום מדיניות ההשקעות ופיקוח עליהם או הנחיית גופים המנהלים השקעות מטעמם;
 - קביעת אמות מידה לבחינת יישום מדיניות ההשקעות; גיבוש כללים ונהלים לניהול ההשקעות;
 - קבלת החלטות הנוגעות לשימוש באמצעי שליטה בתאגידים מוחזקים;
 - ביצוע כל תפקיד אחר שיטל ע"י הדירקטוריון (המנהל המיוחד) או הממונה על שוק ההון.
- ניהול השקעות בקרנות ובקופות הגמל (שלהן נותנות הקרנות שירותי ניהול) מתבצע באמצעות חטיבת ההשקעות המאוחדת לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר.
- במסגרת מערך ההשקעות הכולל המאוחד, מונו שתי ועדות השקעה, כאשר כל ועדה מטפלת בהשקעות הנוגעות למספר קרנות ו/או קופות גמל.

ועדה המטפלת בהשקעות של קרנות הפנסיה - מבטחים, חקלאים, בנין, אגד, הדסה ונתיב

חבריה הם:

- מר ירום אריאב - יו"ר הועדה ונציג חיצוני.
- מר רואי מכנס - נציג חיצוני.
- גב' מיכל נוי – נציגה חיצונית
- מר יצחק בצלאל - נציג חיצוני
- מר יואב בן אור - המנהל המיוחד.

ועדה שניה המטפלת בהשקעות של קרנות הפנסיה - מקפת וקג"מ
ובהשקעות של כל קופות הגמל להן נותנות הקרנות הוותיקות שבהסדר שירותי ניהול.

חבריה הם:

- מר יוסף אלשיך - יו"ר הועדה ונציג חיצוני.
- מר רונן וולפמן - נציג חיצוני.
- מר דודו זקן - נציג חיצוני.
- מר מנחם הרפז - נציג חיצוני.
- מר יואב בן אור - המנהל המיוחד.

קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר וכן קופות הגמל שבניהולן מהוות "קבוצת משקיעים" כהגדרתה בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012.

1.1.5. ועדת ביקורת

ועדת ביקורת מונתה על ידי הממונה על שוק ההון ביום 1 במרס 2008.
הוועדה מונה שני חברים חיצוניים:
 יו"ר הוועדה- מר איתן השחר.
 חבר ועדה- מר יוסי בהיר.

ואלה תפקידי ועדת הביקורת:

- דיון בדוחות המבקר הפנימי - דיון בדוחות שהגיש המבקר הפנימי וממצאיהם וכן מעקב אחר תיקון הליקויים שנמצאו בדוחות ויישום ההמלצות;
- דיון בליקויים מהותיים שעלו אגב עבודת ר"ח המבקר ומכתבי ר"ח המבקר;
- שמירה על אי תלות של המבקר הפנימי;
- בחינת קיום הוראות דין וכללים מקצועיים ואתיים החלים על הקרן, על נושאי משרה בה ועל עובדיה;
- אישור תכנית עבודה שנתית ותקופתית של הביקורת הפנימית, לרבות היקף משאבים, תדירות ביצוע הנושאים ובחינה לעניין קיום כיסוי לכל הנושאים וכן מעקב אחר יישום תכנית העבודה;
- דיון בנושאים נוספים העולים לסדר היום בהתאם לדרישת המנהל המיוחד ו/או הממונה;
- המלצה בדבר מינוי או פיטורין של המבקר הפנימי.

מועדי התכנסות ועדת הביקורת קבועים ומוגדרים מראש לאורך כל השנה. בישיבות מתקיימים דיונים הן בדוחות הביקורת והן בסטאטוס תוכנית עבודה של הביקורת הפנימית.

תפקידי ועדת הביקורת ומערך הביקורת הפנימית מוגדרים בתקנה 19 לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דירקטוריון וועדותיו), התשס"ז 2007 ומוסדרים במסגרת חוזר גופים מוסדיים 2007-9-14, בכתב המינוי של חברי הוועדה, בהוראות הממונה וכן בנהלי ביקורת פנימית כתובים ומאושרים של הקרנות שבהסדר.

1.1.6. מטרת קרנות הפנסיה הוותיקות

מטרתיהן העיקריות של הקרנות הינן לייסד, לכוון ולקיים קרנות פנסיה וקופות גמל לפי הצורך. בהתאם להוראות חוק הפיקוח, התקין המפקח על הביטוח תקנון אחיד לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. במסגרת התקנון האחד מנהלות כיום הקרנות תכניות פנסיה יסוד ותוכניות פנסיה מקיפה, ובהתאם להוראות חוק הפיקוח וחוק הפיקוח גמל הן מחויבות לפעול על פיו. זכויות המבוטחים בקרנות הן זכויות חוזיות הנקבעות בהתאם לתקנון הקרן או הקופה בה חבר המבוטח, בנוסחו כפי שיהיה מעת לעת. קרנות הפנסיה לעמיתים ותיקים פועלות על בסיס עקרון השוויון והערבות ההדדית בין העמיתים. בהתאם להחלטת הממשלה, קרנות הפנסיה אינן מקבלות מבוטחים חדשים, למעט מבוטחים שהצטרפו לפנסיה תקציבית לפני שנת 1995, ולא חלפו שנתיים מתום החודש האחרון בפנסיה תקציבית, בכפוף להוראות התקנון.

1.1.7. חברות בת וחברות קשורות

לקרנות חברות בת וחברות קשורות. לפרטים יש לעיין בדוח התקופתי המהווה חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

1.2 תחומי פעילות עיקריים והשינויים שחלו בהם בתקופת הדוח הכספי

1.2.1 נתונים סטטיסטים קרנות "הפנסיה הוותיקות" שבהסדר (*)

ליום 31 בדצמבר		
2017	2018	מס' מבוטחים
93,390	85,648	מבוטחים פעילים
6,014	5,864	פעילים שפרשו לקצבאות
3,357	3,025	חדלו מפעילות
709,811	664,800	מוקפאים

ליום 31 בדצמבר		
2017	2018	מס' מקבלי קצבאות
196,450	201,670	זקנה
59,358	58,989	שארים
4,808	4,327	נכות

(*) נתונים סטטיסטים לקרנות הפנסיה הוותיקות ראה נספח 5 נתוני עמיתים ופנסיונרים.

1.2.2 הרכב הכנסות בתקופת הדוח:

דוחות הכנסות והוצאות לקרנות הפנסיה הוותיקות, ראה נספח 3.

1.2.3 התפתחויות בנושא ביטוח הדדי לעמיתי הקרנות

הקרנות אינן מבטחות פנסיונרים בביטוח הדדי, זאת מתוקף הוראות רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.

1.3. אירועים מיוחדים מאז הדוח הכספי האחרון

להלן אירועים מיוחדים מאז הדוח הכספי האחרון, לרבות ארגון מחדש של קרנות הפנסיה ו/או חברה מנהלת, אמצעי התייעלות שננקטו, סכסוכי עבודה, שינויים מהותיים בבעלות או בהנהלה, רכישת חברות:

1.3.1. שינויים במבנה האירגוני

לא היו שינויים במבנה האירגוני בתקופת הדוח.

1.3.2. סכסוכי עבודה

ביום 1 בפברואר, 2018, ניתנה הודעה מטעם ההסתדרות הכללית על שביתה לפי חוק יישוב סכסוכי עבודה, תשי"ז-1957, וזאת החל מיום 15 בפברואר 2018.

בהודעה מטעם ההסתדרות פורטו העניינים המצויים בסכסוך, ובהם אי-הכרה ב-"ועד גג", החלטה על שינוי כפיפות ניהולית של מנהלת וסוגיות נוספות. לעמדת ההנהלה, ההודעה על השביתה אינה כדין, ואין לה הצדקה (לדוגמה: בין הנושאים שבסכסוך, ניסיון לשנות באופן חד-צדדי את "יחידת המיקוח" הקיימת, דרישות כלכליות בזמן תוקפו של הסכם קיבוצי הכולל מיצוי תביעות, נושאים המוסדרים בהסכמים הקיבוציים בניגוד לחובת השקט התעשייתי ועוד).

הוועדים פנו להנהלה בבקשה לקיים הידברות בנושאים שעל הפרק. תוך כדי ההידברות, הוועדים נקטו בצעדים אירגוניים שונים של אסיפת הסברה, עיצומים, עבודה חלקית ושביתה. לאחר הידברות שנמשכה מספר חודשים,

ביום 17 באוקטובר 2018 החלה שביתה של חלק מהוועדים (מבטחים, קג"מ, בניין וחקלאים). השביתה הסתיימה ביום 6 לנובמבר 2018.

ההסכמות שגובשו בין ההנהלה לבין הוועדים השובתים כללו, בין היתר, מתן מספר חלופות לעובדים שעושים שימוש בחניון מגדל היובל והסכמה לנהל משא ומתן על הקמתו של ועד אחד על פי בקשת ההסתדרות. הוסכם בין הצדדים כי הסכמות אלו מהוות מיצוי וסיום סכסוך העבודה.

1.3.3. תוכנה

"אופאל טכנולוגיות עתידיות בע"מ" (להלן - החברה) הינה חברה בת המוחזקת בעקיפין בשיעור 100% על ידי קרן הפנסיה מבטחים.

החברה מספקת, לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, שרותי מחשוב שוטפים ותמיכה וליזוי בהקמת מערכת הליבה החדשה לניהול זכויות (להלן-"מערכת מפנה"). במהלך תקופת הדוח פועלות הקרנות מבטחים, קג"מ, מקפת, הדסה, נתיב, אגד ובניין במערכת מפנה.

1.3.4. קופת הפנסיה לעובדי הדסה - תשלום דמי גמולים בחסר (2.33%)

פרוט לעניין הפרשות דמי הגמולים של המעסיק (הדסה) בקופת הפנסיה לעובדי הדסה וכן לגבי פסק הדין שניתן על-ידי בית הדין האזורי לעבודה בירושלים בהליך המשפטי המתנהל לעניין זה - ראו בביאור 14(ג) ובביאור 16 לדוחות הכספיים השנתיים של קופת הפנסיה לעובדי הדסה.

1.3.5. מחקרים

במהלך השנים 2013 - 2014 נערך בקרנות הפנסיה שבהסדר מחקר מקיף בנוגע להנחות הדמוגרפיות והכלכליות בבסיס חישוב המאזן. הקרנות ביקשו אישור להשתמש בהנחות בהתאם למחקרים שנעשו, ובהנחות של שיעורי תמותה ללא שינוי מההערכה הקודמת. ביום 28.1.2015 התקבל אישור מהאוצר, בו נכתב כי ככל שהקרנות ביצעו את כל הבדיקות הנדרשות לביסוס ההנחות, וככל שהאקטואר סבור כי ההנחות האמורות מתאימות יותר לצורך חישוב ההתחייבויות במאזנים האקטואריים, אין מניעה להשתמש במערכת ההנחות המוצעת. החל מהמאזנים של 2014 נערך שינוי בהנחות בהתאם לאישור האוצר.

ביום 1.10.2017 פורסם חוזר פנסיה 2017-3-6 בנושא "דרך חישוב מאזן אקטוארי ומקדמי תקנון של קרן פנסיה וקופת גמל מרכזית לקצבה" באשר להנחות פיננסיות ודמוגרפיות. לקראת המאזן של 2017, ביום 21.12.2017 ביקשו הקרנות אישור לשינוי הנחות תמותה והנחת מספר וגיל ילדים, המבוססים על חוזר פנסיה 2017-3-6. ביום 21.2.2018 התקבל אישור מהאוצר, בו נכתב כי ככל שהקרנות ביצעו את כל הבדיקות הנדרשות לביסוס ההנחות, וככל שהאקטואר סבור כי ההנחות האמורות מתאימות יותר לצורך חישוב ההתחייבויות במאזנים האקטואריים, אין מניעה להשתמש במערכת ההנחות המוצעת.

1.3.6. מדיניות תגמול מנהלי השקעות

קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר פועלות להבטחת זכויות הפנסיה של העמיתים, כפי שנקבעות בתקנון האחיד. לצורך כך, פועלות הקרנות להשגת תשואה על נכסיהן באופן שיאפשר את תשלום הקצבאות לזכאים לכך לפי הוראות התקנון האחיד. ביישום מדיניות ההשקעות מובאים בחשבון, בין היתר, היקף ומהות הנכסים העומדים לרשות קרנות הפנסיה, מגבלות רמת סיכון הנקבעות מראש וכן הוראות הדין לעניין אפיקי ההשקעה השונים. במסגרת מדיניות התגמול של עובדי חטיבת ההשקעות, נמדדים אותם עובדים הן על ביצועיהם המקצועיים בתחומים הנתונים לאחריותם והן על תרומתם הכוללת לעמידה של החטיבה ביעדים הנקבעים מדי שנה.

מדיניות התגמול מביאה בחשבון את העמידה ביעדים שנקבעים מזמן לזמן לעניין התשואה על ההשקעות של נכסי הקרנות, ואף על השגת תשואות העולות על היעדים שנקבעו כאמור, וזאת בהתחשב בצורך להבטיח התנהלות ארוכת טווח בהתאם לאופי ולמהות ההתחייבות כלפי העמיתים והפנסיונרים. אמות המידה הפיננסיות מחושבות על פני תקופה של שלוש שנים לפחות, כדי להבטיח כי מדידת הביצועים נעשית בראייה ארוכת טווח. בנוסף, מדיניות התגמול נגזרת, בין היתר, בהשוואה למדדי ייחוס רלבנטיים, והיא כוללת בחינה של אופן הפעילות ברמה האישית, ברמה של חטיבת ההשקעות ובהיבט האיכותי לעניין העמידה ביעדים.

בעקבות פרסום "חוזר מדיניות תגמול בגופים מוסדיים" ביום 10 באפריל 2014 (חוזר 2014-9-2), נערכת בחינה בקרנות שבהסדר, בתיאום עם רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון, לעניין מדיניות התגמול וההתאמות הנדרשות בהתייחס להוראות החוזר האמור, ובהתחשב במאפיינים המיוחדים של הקרנות שבהסדר.

1.3.7. פרוק גני נצרת

ב- 4 בפברואר 2019 התקבלה החלטת המפרק של חברת גני נצרת בע"מ (בפירוק מרצון), חברת בת של מבטחים, על ביצוע חלוקה של מלוא יתרת הכספים מחשבון הבנק שלה למבטחים ולסגירת חשבון בנק זה.

עם קבלת ההחלטה כאמור הועברה יתרת הכספים בחשבון הבנק של החברה לחשבון של מבטחים.

1.3.8. ההשגה בהעלאת גיל הפרישה לנשים

ביום 7.1.2004 קיבלה הכנסת את חוק גיל פרישה, שבו נקבע כי גיל הפרישה לגברים יועלה בהדרגה עד לגיל 67 וגיל הפרישה לנשים יועלה בהדרגה עד לגיל 64. העלאת גיל הפרישה, כאמור, היתה רכיב מרכזי בהסדר ההבראה של קרנות הפנסיה הוותיקות, שנחקק מספר חודשים קודם לכן.

בהתאם לסיכום הדברים מיום 5 בינואר 2004, בין שר האוצר דאז לבין יו"ר ההסתדרות הכללית דאז, תוקן סעיף 78ט(ב)(8) לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) ונקבע כי ההפרש שבין התחייבויות הקרנות שבהסדר, אילו הועלה גיל הפרישה לנשים ל-67, לבין התחייבויות הקרנות שבהסדר כשגיל הפרישה לנשים הוא 64, ימומן כולו ע"י הגדלת הסיוע הממשלתי, מעבר לסך של 78.3 מיליארד ש"ח הנקוב בסעיף 78ד(א)(1) לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח).

כמו כן, היות שחוק גיל פרישה קבע כי העלאת גיל הפרישה לנשים תיעשה בשני שלבים, כאשר בשלב הראשון תבוצע העלאה מדורגת לגיל 62, שלאחריה תהיה ההשגה של שנתיים עד ליום 31.12.2011, ובשלב השני תבוצע העלאה מדורגת עד לגיל 64, נקבע בסיכום הדברים שגם העלות בגין ההשגה בת השנתיים, כאמור, תתוסף לסיוע הממשלתי הקיים וזאת בהתקיים תנאים מסוימים.

ביום 29.12.2010 וכן ביום 19.9.2016 נקבעו בידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון, על דעת הממונה על התקציבים במשרד האוצר, כללים לעניין חישוב והעברת הסיוע הממשלתי הנוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 67 והשהיית ההעלאה של גיל הפרישה למשך שנתיים, כאמור. כספים בגין הסיוע הנוסף האמור מועברים לקרנות החל משנת 2011.

בדצמבר 2011 נחקק תיקון מספר 3 לחוק גיל פרישה, ובו נקבע כי ההשגה בת השנתיים בהעלאת גיל הפרישה לנשים ל-64 תוארך ב-5 שנים נוספות, קרי עד לסוף שנת 2016. כצעד משלים, תיקן בינואר 2012 הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, את נספח א' לתקנון האחד (תיקון מספר 9 לתקנון).

בדצמבר 2016 נחקק תיקון מספר 5 לחוק גיל פרישה, ובו נקבע כי ההשגה בהעלאת גיל הפרישה ל-64 תוארך ב-8 חודשים נוספים, קרי עד לסוף חודש יולי 2017. כצעד משלים, תיקן בינואר 2017, הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת את נספח א' לתקנון האחד (תיקון מספר 10 לתקנון).

משמעותה של ההשגה זו של שמונה חודשים (תיקון מספר 10 לתקנון האחד) היא גידול בהיקף ההתחייבויות של הקרנות שבהסדר בסך כולל של כ-165 מיליוני ש"ח. גידול זה מתווסף לגידול בהתחייבויות שנוצר עקב ההשגה לתקופה של 5 שנים (תיקון מספר 9 לתקנון האחד), שעמד על כ-2.0 מיליארד ש"ח כולל ריבית והצמדה.

עלייה זו בהיקף ההתחייבויות של הקרנות שבהסדר, כתוצאה מתיקונים מס' 9 ו-10 לתקנון האחד, אינה ממומנת על ידי סיוע ממשלתי נוסף או על ידי הפעלתו של מנגנון האיזון האקטוארי הקבוע בתקנון הקרן (נכון לעת הזו ובשל הוראות התקנון לעניין זה) ולכן מביאה לגידול בגירעון הקרנות שבהסדר לפני סיוע ממשלתי. משמעות קביעת גיל הפרישה לנשים על 62 באופן פרמננטי, הינו גידול נוסף בהתחייבויות הקרנות בהיקף של כ-2.8 מיליארד ש"ח.

יצוין כי בהתאם לקבוע בסעיף 64 לתקנון האחד, גידול בהתחייבויות הנובע מתיקון התקנון או שינוי בהוראות הדין העולה על 0.65% מסך ההתחייבויות, יכול ויביא להפעלת מנגנון האיזון האקטוארי, בכפוף לאישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ביום 10.1.2017 פנו הקרנות במכתב לממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ולממונה על התקציבים בבקשה להידרש לצעדים שיבטיחו את מניעת הגידול בהתחייבויות הקרנות שבהסדר ואת הסכנה כי זכויותיהם של העמיתים יופחתו וזאת באמצעות העברת סיוע נוסף לקרנות, אשר יכסה על הגידול בהיקף ההתחייבויות.

ביום 20.3.2017 החליטה ועדת הכספים של הכנסת שגיל הפרישה לנשים לא יעלה אלא רק לאחר הגשת ההמלצות ע"י שר האוצר בנושא וקיום דיון בוועדה שתכריע בעניין. כמו כן הוחלט כי ככל שלא יוגשו המלצות, ברירת המחדל תהיה השארת גיל הפרישה על 62. בעקבות החלטה זו פנו הקרנות שבהסדר, ביום 26.3.2017, במכתב נוסף לממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ולממונה על התקציבים ובו התריעו כי נוכח החלטת הוועדה הנ"ל דורשות הקרנות פיצוי בגין המשך ההשגה בהעלאת גיל הפרישה לנשים, אחרת לא יהיה מנוס מלהפחית את זכויות העמיתים בסכום של כ-5.0 מיליארד ש"ח.

ביום 30.4.2017 הודיע שר האוצר ליושב ראש ועדת הכספים כי לאחר שבחן את המלצות הוועדה לבחינת גיל פרישה לנשים, ולאור ההשלכות הציבוריות הנרחבות שיש לכך, הרי שבטרם יקבל החלטה בעניין, הוא מבקש לקיים דיון בוועדת הכספים בעניין; לאחר שיקבל שר האוצר את כל המידע והעמדות הציבוריות שיוצגו בפני ועדת הכספים, הוא יקבל את החלטתו בעניין.

1.3.9 ההשגה בהעלאת גיל הפרישה לנשים (המשך)

בעקבות דיוני המשך שהתקיימו בוועדת הכספים, תוקן ביום 24.7.2017 חוק גיל פרישה באופן שהופך את ברירת המחדל במנגנון הקבוע בסעיף 9 לחוק גיל הפרישה ולמעשה קובע כי גיל הפרישה לנשים יוותר 62, אלא אם כן יוחלט אחרת. התיקון קבע כי החלטה כאמור תתקבל על ידי ועדת הכספים עד ליום 15.2.2018.

משמעותו המעשית של תיקון החוק האמור, בו נקבע כי ברירת המחדל תהיה אי העלאת גיל פרישה לנשים, היא כי על קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר לפעול בהתאם להנחת עבודה לפיה גיל הפרישה לנשים לא יועלה. מאזני הקרנות חושבו בהתבסס על הנחה זו ובהתאם, הגידול בהיקף ההתחייבויות עמד על כ- 2.8 מיליארד נוספים. ככל שלא ינתן לקרנות סיוע כספי נוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה, גידול ההתחייבויות בשל כך יחייב איזון אקטוארי והפחתת זכויות לעמיתי הקרנות, שאם לא כן ייווצר בהכרח סבסוד בין דורי נוסף בקרנות ההסדר.

בעקבות תיקון החקיקה, בוצעו פניות נוספות מטעם הקרנות לגורמים הרלוונטיים במשרד האוצר וברשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.

ביום 5.3.2018 התקיים דיון בוועדת הכספים של הכנסת בנושא אי העלאת גיל הפרישה לנשים וההשלכות, בין היתר, על מצב קרנות הפנסיה הוותיקות. ברקע הדיון, הוגשה הצעת חוק גיל פרישה (תיקון - העלאת גיל הפרישה לנשים וקביעת צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה), התשע"ח-2018, בשם כלל חברי ועדת הכספים וחברי כנסת נוספים, אולם בחודש פברואר 2018 לא ניתן אישור ועדת השרים לענייני חקיקה לקידומה בנתיבי החקיקה וקרוב לוודאי שהמשך הדיון בהצעת חוק זו יתבצע בכנס הקיץ של הכנסת. הצעת החוק הפרטית האמורה כללה תכנית להעלאה מדורגת של גיל הפרישה לנשים מגיל 62 עד לגיל 64 וזאת על-פני כעשר שנים, בצד צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה שעובדות במקצועות שוחקים.

בדיון שהתקיים בוועדת הכספים ביום 5.3.2018, הוצגה עמדת הקרנות באופן הבא:

1. האיזון האקטוארי של הקרנות מאז שנת 2003 מבוסס על גיל פרישה 67 לכלל העמיתים, ובכל מקרה שבו בוצעו חריגות מגיל זה, ניתן סיוע ממשלתי כדי לפצות את הקרנות על הגירעון האקטוארי הנובע מאותן חריגות, כאשר מתן הסיוע הממשלתי עוגן בהסכם בין הממשלה לבין ההסתדרות, בחקיקה ראשית ובכללים של הממונה על שוק ההון.

2. העלות של אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 היא תוספת התחייבות לקרנות בשיעור של כ- 200 מיליוני ש"ח לשנה, ובסה"כ תוספת התחייבויות לקרנות של כ- 5 מיליארד ש"ח. לכן, ככל שלא ינתן סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלו, כפי שנעשה עד עתה בנסיבות דומות, לא יהיה מנוס מביצוע איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות עמיתים, לשם התמודדות עם ההתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012.

במהלך חודש מרס 2018, וכחלק מחובת הנאמנות של הקרנות כלפי העמיתים, המנהל המיוחד של הקרנות פנה לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון בבקשה לנקוט בצעד של איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות העמיתים בקרנות, לפי סעיף 64. ג. לתקנון האחד, וזאת בשים לב להתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 ולאור חוסר ההיענות של ממשלת ישראל להעברת סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלה, כפי שמתחייב מעקרונות ההסדר שגובשו בשנת 2003 ונעשה עד עתה.

ביום 14.6.18 התקבל אישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון מתוקף סמכותה לפי סעיף 78 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) התשמ"א-1981 ולפי סעיף 64 ג לתקנון האחד, להפחית את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשארם בשל הגדלת ההתחייבויות של הקרנות הנובעת מאי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64 ובלבד שהפחתת הקצבאות שמשלמות הקרנות תעשה החל מחודש יוני 2019 (לאור קיום מ"מ בין הגורמים הרלוונטיים בממשלה ובכנסת להעלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64).

הפחתת הזכויות בשיעור של 1.259% (להלן – "שיעור ההפחתה") קיבלה ביטוי בהערכות האקטואריות שצורפו לדוחות הכספיים.

כמו כן, פדיונות שבוצעו על-ידי מבוטחים, פנסיונרים ושארם החל מיום 1.9.2018 הופחתו בשיעור ההפחתה. הבהרות מתאימות בנושא צורפו למסמכים שנשלחים לכלל העמיתים באופן שגרתי ושוטף.

פרופ' פלדור ופרופ' גילדור הגישו בתחילת שנת 2019 עתירה לבג"ץ כנגד שר האוצר בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים.

העתירה הוגשה לאור ההפחתה הצפויה בזכויות העמיתים בקרנות הפנסיה הוותיקות ובית המשפט התבקש לצרף את הקרנות כצד בהליך ואף התבקש צו ביניים המורה על הקפאה של הפחתת הזכויות לעמיתים.

ראה ביאור תביעות משפטיות במאזני הקרנות לעניין פירוט נוסף בנושא ההליך המשפטי בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים.

פרק 2: תיאור הסביבה העסקית

2.1. מ ב ו א

הקרנות פועלות בשוק הביטוח הפנסיוני לטווח ארוך (פנסיה, ביטוח וגמל). שוק קרנות הפנסיה מורכב מקרנות פנסיה ותיקות שנסגרו להצטרפות עמיתים חדשים החל מאפריל 1995 ומקרנות פנסיה חדשות שהחלו לפעול מינואר 1995.

מערכת קרנות הפנסיה היא חלק מן הרובד השני של מערכת הביטחון הסוציאלי במדינה (אחרי הרובד הראשון של הביטוח הלאומי). החיסכון הפנסיוני הינו חסכון ייעודי לטווח ארוך המהווה נדבך מרכזי בהבטחת הביטחון הכלכלי והמשקי של משקי הבית. אפיקי החיסכון הפנסיוני כוללים את קרנות הפנסיה, פוליסות משתתפות ברווחים ("ביטוחי מנהלים") וקופות הגמל.

להלן נתונים עיקריים על שוק קרנות הפנסיה בישראל (נתונים כספיים במיליוני ש"ח):

טבלה 1 - שוק קרנות הפנסיה בישראל בשנים 2016-2017

סה"כ		קרנות חדשות		קרנות ותיקות		נכסים נטו לסוף שנה
2016	2017	2016	2017	2016	2017	
מיליוני ש"ח						
681,691	745,507	250,193	297,984	431,498	447,523	
36,974	41,262	30,886	34,984	6,088	6,278	הפקדות
21,413	22,857	5,357	6,294	16,056	16,563	משיכות

המקור: דוח הממונה על שוק ההון לשנת 2017 (הדוח האחרון של הממונה על שוק ההון שפורסם נכון למועד כתיבת דוח זה, פרק ב'-נתונים כמותיים ל-2017 לוח ב-2).

כפי שעולה מן הטבלה, בשנים 2016-2017 היוו קרנות הפנסיה הוותיקות למעלה מ-60% מסך נכסי קרנות הפנסיה.

שיעור הצמיחה בנכסי קרנות הפנסיה הוותיקות (להבדיל מקרנות הפנסיה החדשות הכלליות) אינו צפוי לגדול משמעותית בשנים הקרובות, וזאת מאחר שהן סגורות להצטרפות עמיתים חדשים.

2.2. מגמות בענף הפנסיה**השפעתן על עסקי קרנות הפנסיה בתקופת הדוח ועל נתוני הדוח הכספי של הקרנות:**

החסכון הפנסיוני, על מרכיביו השונים, הינו חסכון ייעודי לטווח ארוך ביותר, ומהווה נדבך חשוב להבטחת הביטחון הכלכלי של משקי הבית במצבים ובאירועים של אובדן הכנסה לתקופה ממושכת, דהיינו בעת פרישה מעבודה, באירועי אובדן כושר עבודה (נכות) ובאירועי פטירה (שאירים). לפיכך, למדינה יש ענין מיוחד בהסדרה ובהבטחת אפיק חסכון זה, אשר עולה בקנה אחד הן עם צרכי משקי הבית והן עם המדיניות החברתית והכלכלית של המדינה. על כן, אפיק זה זוכה במדינות רבות וכן במדינת ישראל לעידוד באמצעים שונים, לרבות בתחום הטבות המס.

הרפורמה בתחום הפנסיוני בשנת 1995:

1. בשנת 1995 החליטה הממשלה על רפורמה בתחום הפנסיוני, ולפיה, בין היתר, חברות שניהלו קרנות פנסיה עד 31 בדצמבר 1994 מנועות מלהמשיך ולבטח עמיתים חדשים בקרנות הפנסיה הקיימות שבניהולן.
2. בהתאם למתחייב מהרפורמה, הקרנות חדלו לצרף עמיתים חדשים החל מינואר 1995, אלא אם כן חלות לגביהם הוראות מוגדרות שנקבעו לעניין זה.

הרפורמה בתחום הפנסיוני בשנת 2003:

להלן עיקרי הרפורמה בתחום הפנסיוני משנת 2003 לגבי קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר:

1. הפקעת סמכויות הניהול;
2. העלאת שיעור דמי הגמולים;
3. גביית דמי ניהול;
4. האחדת מערך הזכויות - קביעת תקנון אחיד;
5. העלאת גיל הפרישה;

2.3 תוכנית להבראת קרנות הפנסיה הוותיקות הגרעוניות

2.3.1 הסדרי החקיקה - כללי

ביום 29 במאי 2003 התקבל בכנסת חוק התכנית הכלכלית להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004), התשס"ג-2003. במסגרת זו תוקן גם חוק הפיקוח והוסף לו פרק חדש הוא פרק ז'1, לצורך החלת התכנית להבראת קרנות הפנסיה הוותיקות הגרעוניות. בפרק ז'1 לחוק נקבעו שורה של הסדרים, ובהם מינוי מנהל מיוחד לקרנות, גיבוש תכנית הבראה וקביעת הסיוע הממשלתי.

בהתאם להוראת סעיף 78א לחוק הפיקוח, המטרה העומדת בבסיס פרק ז'1 היא "לטפל בגרעון האקטוארי של קרנות הפנסיה הוותיקות, כדי להביאן לאיזון אקטוארי באמצעות שינויים בזכויות ובחובות של העמיתים ומתן סיוע ממשלתי שיאפשר להן לשלם קצבאות לעמיתיהן, והכל בהתחשב ביכולת משק המדינה ותוך יצירת אחידות במערך הזכויות".

בנוסף, כללה תוכנית ההבראה היבטים אלה: העלאת שיעור דמי הגמולים, גביית דמי ניהול מהתשלומים לעמיתים (המהווים השתתפות של אותם עמיתים בעלויות תכנית ההבראה), האחדת מערך הזכויות באמצעות קביעת תקנון אחיד ומנגנון איזון אקטוארי, העלאת גיל הפרישה וכן הקצאת סיוע ממשלתי לכיסוי גרעון הקרנות. כמו כן, בוצעו שינויים בתקנות ההשקעה.

2.3.2 הפקעת סמכויות הניהול

בהתאם להוראות פרק ז'1 לחוק הפיקוח, מונו לקרנות בשנת 2003 מנהלים מיוחדים. לפי הוראות החוק, למנהל המיוחד מוקנות כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים בקרנות, לדירקטוריון, לוועדות הדירקטוריון ולדירקטורים. כפועל יוצא, המנהל המיוחד הוא הגורם המופקד על ניהול הקרנות ועל התוויית המדיניות והפיקוח על דרכי ביצועה, ועליו לפעול לביצוע הוראות פרק ז'1 לחוק הפיקוח ולהגשמת מטרותיו.

עם מינויים של המנהלים המיוחדים חדלו מפעול מוסדות הקרנות וועדותיהן, למעט ועדות השקעה שמונו על-פי תקנות מס הכנסה והוראות הממונה. כמו כן, מונתה לכל הקרנות הוותיקות שבהסדר ועדת מינהלה של שלושה חברים בראשות שופט בדימוס, וזאת בהתאם להוראות פרק ז'1 לחוק הפיקוח (תפקידי המינהלה מובאים בסעיף 1.1.3).

2.4 השפעת חוקים, תקנות והוראות חדשות על עסקי קרן הפנסיה בתקופת הדו"ח

ועל נתוני הדו"ח הכספי

2.4.1 הנחיית רשם מאגרי מידע מס' 02/2018 שעניינה תחולת תקנות הגנת הפרטיות (אבטחת מידע) התשע"ז-2017 על חברות מנהלות ומבטחים הכפופים להוראות רשות שוק ההון ביטוח וחסכון (להלן: "ההנחיה").

בהתאם להנחיה, יראו חברות מנהלות ומבטחים הכפופים להנחיות רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון בעניין אבטחת מידע, ועומדים בהן, כמקיימים גם את הוראות תקנות הגנת הפרטיות (אבטחת מידע), התשע"ז-2017 (להלן: "התקנות"), בכפוף לתנאים הבאים:

(1) קיום הוראות מסוימות מתוך התקנות:

- הגדרת נושאים מסוימים במסגרת מסמך הגדרות מאגר (תקנה 2);
- הכנת תכנית לבקרה שוטפת על העמידה בדרישות התקנות (תקנה 3(3));
- שמירת נתוני התייעוד של מנגנון הבקרה למשך 24 חודשים לפחות (תקנה 10(ד)), החל מיום 1.3.2019;
- יידוע בעלי ההרשאות במאגר בדבר קיום מנגנון הבקרה למערכות המאגר (תקנה 10(ה));
- הוראות למקרה של קרות אירוע אבטחה חמור (תקנה 11(ד));
- התקשרות עם ספק מיקור חוץ הכרוכה במתן גישה למאגר המידע (תקנה 15), החל מיום 8.5.2019, אלא אם קודם לכן יורה הרשם אחרת);
- הוראות לעניין שמירת נתוני אבטחה (תקנה 17(א)).

(2) קיום הוראות חוזר גופים מוסדיים מס' 2016-9-14, בשינויים מחויבים המפורטים בהנחיה. מועד תחילתה של ההנחיה נקבע ליום תחילתן של התקנות (קרי, ה- 4 באפריל, 2018).

2.4.2 הנחית חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018

בחודש מרס 2018 אישרה הכנסת את חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018 (להלן בפסקה זו: "החוק"). החוק צפוי להיכנס לתוקף ביום 15 בספטמבר 2019 ("יום התחילה"). החוק עורך רפורמה מקיפה בתחום חדלות הפירעון ומבקש ולהסדיר באופן מקיף ושלם את כלל דיני חדלות הפירעון, הן בנוגע ליחידים והן בנוגע לתאגידים. הקרנות הוותיקות שבהסדר בוחנות את ההיבטים השונים של החוק וההשלכות האפשריות על פעילותן, בדגש על תחומי הפנסיה, הגבייה וההשקעות.

2.4.3 חוק הגנת הצרכן

ביום 25 ביולי 2018 פורסם חוק הגנת הצרכן (תיקון מס' 57), התשע"ח-2018 במסגרתו בוצע תיקון לחוקי הפיקוח לפיו מבטח או קופת גמל המספקים שירות טלפוני הכולל מערכת אוטומטית לניתוב שיחות ייתנו מענה אנושי מקצועי לפניות שעניינן טיפול בתקלה, בירור חשבון או סיום התקשרות, בתוך שש דקות לכל היותר

2.4.4. כללי ההגבלים העסקיים (פטור סוג להסדרי הלוואות משותפות) (הוראת שעה), התשע"ח-2018

ביום 14.6.2018 פורסמו כללי ההגבלים העסקיים (פטור סוג להסדרי הלוואות משותפות) (הוראת שעה), התשע"ח-2018 מכוח סעיף 15א' לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988.

פטור הסוג קובע, כי הסדר הלוואה משותפת (מתן אשראי לתאגיד על-ידי שני מלווים או יותר במשותף) פטור מן החובה לקבל את אישור בית הדין להגבלים עסקיים אם התקיימו לגביו כל התנאים שלהלן:

- (1) פניית מארגן ההלוואה למלווים נוספים נעשתה בהסכמת הלווה מראש ובכתב;
- (2) הלווה רשאי לשאת ולתת עם המלווים הנוספים על תנאי האשראי בהלוואה המשותפת, שלא באמצעות מארגן ההלוואה;
- (3) מתקיים בהסדר אחד מאלה: (א) קיים, לכל הפחות, מארגן הלוואה פוטנציאלי אחד נוסף להלוואה המשותפת, שאינו צד להסדר; (ב) כל מארגני ההלוואה הפוטנציאליים הם צדדים להסדר, אולם ללא השתתפותו של כל אחד מהם לא יוכל הלווה לקבל תנאי אשראי דומים לאלה המוצעים לו במסגרת הסדר ההלוואה המשותפת; (ג) כל מארגני ההלוואה הפוטנציאליים הם צדדים להסדר, אולם חלקם המצרפי של כלל המלווים שהם מארגני הלוואה פוטנציאליים, מתוך האשראי שניתן במסגרת ההלוואה המשותפת, נמוך מ-20%;
- (4) מתקיים בהסדר אחד מאלה: (א) הסדר ההלוואה המשותפת אינו כולל יותר ממלווה גדול אחד; (ב) הסדר ההלוואה המשותפת כולל יותר ממלווה גדול אחד, אולם לא יותר ממלווה גדול אחד משמש כמארגן הלוואה בהלוואה המשותפת, וללא השתתפותו של כל אחד מהמלווים הגדולים שהם צד להסדר לא יוכל הלווה לקבל תנאי אשראי דומים; (ג) הסדר ההלוואה המשותפת כולל יותר ממלווה גדול אחד, אולם מלווה גדול אינו משמש כמארגן ההלוואה בהלוואה המשותפת, וחלקם המצרפי של מלווים גדולים מתוך האשראי שניתן במסגרת ההלוואה המשותפת נמוך מ-20%;
- (5) עיקרו של הסדר ההלוואה המשותפת אינו בהפחתת התחרות או במניעתה;
- (6) אין בהסדר ההלוואה המשותפת כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו.

פטור הסוג יהיה תקף ל-3 שנים ממועד התחילה (9.5.2018) ולא יחול רטרואקטיבית על עסקאות שנחתמו לפני כן.

2.5. חוזרי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון

במהלך תקופת הדוח פורסמו ההנחיות המרכזיות המפורטות להלן:

2.5.1. עדכון לדוח שנתי ודוח רבעוני לעמיתים ולמבוטחים בגופים מוסדיים

שה. 2018-1341 עדכון לחוזר גופים מוסדיים 2017-9-22 מיום 30.1.18

סעיף 5 לחוזר קובע הוראת מעבר למקרה בו לא בחר עמית לקבל את הדוח השנתי שלו באמצעים דיגיטליים לפני מועד תחילתו של החוזר.

לאור פניות שהגיעו לרשות בגין עמיתים שמתקשים לבחור את אמצעי הדיוור המועדף אליהם, יצא עדכון זה המתייחס להתאמת מערכי השירות של הארגון לעניין ההודעות שצפויות לצאת לעמיתים ולמבוטחים ביום 10 בפברואר 2018, בהתאם לחוזר.

2.5.2. תשלום עבור שימוש במערכת סליקה פנסיונית מרכזית-עדכון

חוזר גופים מוסדיים 2018-10-2 מיום 4.3.18

עדכון ההוראות לגבי דמי שימוש שאישר הממונה לגבות ממשתמשים במערכת סליקה פנסיונית מרכזית. חוזר זה מבטל את הוראות חוזר 2015-10-3 "תשלום עבור שימוש במערכת סליקה פנסיונית מרכזית" וחוזר 2017-10-3 "תשלום עבור שימוש במערכת סליקה פנסיונית מרכזית - עדכון".

2.5.3. חובת שימוש במערכת סליקה פנסיונית מרכזית-עדכון

חוזר גופים מוסדיים 2018-10-1 מיום 4.3.18

מטרתו של חוזר זה לקבוע חובת שימוש במערכת סליקה פנסיונית מרכזית לעניין העברת מידע בין גופים מוסדיים לשם איתור כספים הרשומים על שמו של עמית לא מפקיד.

זאת ועוד, נדחה בשבוע מועד התחילה של חובת השימוש של בעלי רישיון במערכת סליקה פנסיונית מרכזית לצורך ביצוע פעולה באמצעות ממשק אירועים.

חוזר זה מבטל את חוזר 2017-10-6 "חובת שימוש במערכת סליקה פנסיונית מרכזית – עדכון".

2.5.4. תיקון החוזר המאוחד - אישור נושאי משרה ודיווח על בעלי תפקיד בגופים מוסדיים

חוזר גופים מוסדיים 2018-9-9 מיום 4.3.18

הסדרת דיווח על נושאי משרה שמינויים טעון אישור הממונה וכן על בעלי תפקידים משמעותיים נוספים שמינויים אינו טעון אישור הממונה.

חוזר זה מבטל את חוזר 2006-2-4 "דיווח לממונה על שוק ההון על נושאי משרה בחברה מנהלת של קופת גמל".

2.5.5. תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין ניהול נכסי השקעה

חוזר גופים מוסדיים 2018-9-7 מיום 4.3.18

במסגרת התיקון בוצעו מספר שינויים מבניים מהותיים ביחס לשתיה המהדורות הקודמות של חוזר זה.

2.5.6. תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידה

חוזר גופים מוסדיים 2018-9-8 מיום 4.3.18.

- מטרתו של חוזר זה לעדכן את הוראות החוזר המאוחד: פרק 1 בחלק 2 של שער 5 "מדידה".
 חוזר זה מבטל את החוזרים הבאים:
- חוזר פנסיה 2010-3-4 "הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה ותיקות להן מונה מנהל מיוחד - תיקון".
 - חוזר פנסיה 2010-3-2 "הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה ותיקות להן לא מונה מנהל מיוחד".
 - חוזר פנסיה 2010-3-3 "הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה ותיקות להן מונה מנהל מיוחד - תיקון".
 - חוזר פנסיה 2010-3-4 "סקר עמיתים על הערכת ההתחייבויות וההכנסות העתידיות של קרנות הפנסיה להן מונה מנהלים מיוחדים - תיקון".
 - חוזר פנסיה 2012-3-1 "הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה ותיקות להן מונה מנהל מיוחד - תיקון".

2.5.7. משיכת כספים מחשבונות קטנים בקופות גמל-תיקון

חוזר גופים מוסדיים 2018-2-1 מיום 4.3.18

הוראות למתן הודעות לעמיתים בעלי חשבון קטן עם יתרה צבורה הגבוהה מ-50 ש"ח ונמוכה מ-1,350 ש"ח (להלן - חשבון למשיכה יזומה) בדבר זכותם למשיכת הכספים, וכן הוראות לגבי חובתה של חברה מנהלת לצרף למכתב המחאה, שתאפשר לעמיתים למשוך את כספם.
 ביום 15.4.18, בהתאם לסעיף 3 א.ב. לחוזר, נשלחה תכנית ליישום הוראות חוזר זה, לאישורו של הממונה והממונה נתן את אישורו לתכנית זו בחודש מאי 2018.
 בהתאם, מבוצע פרויקט לייזום של משיכת כספים מחשבונות קטנים בהיקף של עד 8,000 ש"ח ע"י עמיתים.

2.5.8. החוזר המאוחד- דין וחשבון לציבור

חוזר גופים מוסדיים 2018-9-10 מיום 4.3.18

מטרת חוזר זה הינה איגוד כל הוראות הממונה שקשורות לדוחות התקופתיים של הגוף המוסדי.

2.5.9. תיקון הוראות החוזר המאוחד-פרק 3 לחלק 4 של שער 5 (דיווח לממונה על שוק ההון)- דיווח חשיפה

לקבוצות תאגידיים

חוזר גופים מוסדיים 2018-9-14 מיום 1.5.18

בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012 נקבעו, בין היתר, כללי השקעה של גופים מוסדיים בתאגיד בודד או בקבוצת תאגידיים. כל זאת במטרה, לצמצם את הסיכון הנובע מחשיפת יתר לחברה אחת או לקבוצה עסקית אחת.
 יש לדווח, אחת לרבעון, לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון, על חשיפה לקבוצות תאגידיים.

2.5.10. תיקון הוראות החוזר המאוחד- מעילות והונאות מצד גורמים בתוך הארגון וגורמים מחוץ לארגון

חוזר גופים מוסדיים 2018-9-15 מיום 1.5.18

מטרת חוזר זה הינו הטמעת חוזר גופים מוסדיים 2006-9-3 "מעילות והונאות מצד גורמים בתוך. ועקב כך- ביטול תקפות חוזר 2006-9-3 הוראות החוזר המאוחד

2.5.11. מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני- עדכון

חוזר גופים מוסדיים 2018-9-11 מיום 1.5.18 וחוזר גופים מוסדיים 2018-9-32 מיום 27.12.18

על מנת לשפר את השירות שניתן לציבור, חוזר זה מוסיף פעולות נוספות שתינתנה על ידי המסלקה הפנסיונית במספר ממשקים: בממשק הניוד - הודעה על בקשת לקוח להעברת כספים בין קופות גמל; בממשק האירועים - העברת מידע בגין יתרות פיזיים למעסיק או לבעל רישיון בתדירות קבועה והעברת מידע בתדירות קבועה ללקוח; וכן הוספת ממשק טיפול בפניות איכות מידע אשר יסומן כנספח י' לחוזר.

2.5.12. מרכיבי חשבון בקופת גמל

חוזר גופים מוסדיים 2018-9-13 מיום 1.5.18

הוראות לעניין רישום מרכיבי חשבון בקופת גמל, ניהול רשומות נפרדות בקופת גמל, רישום מרכיבי חשבון עבור עמית שכיר ועבור עמית עצמאי, והוראות לעניין רישום וייחוס תשלומים, רווחים, הפקדות, והוצאות. תחילתן של הוראות החוזר ביום 1 בספטמבר 2018.

2.5.13. תיקון הוראות החוזר המאוחד- השקת תוכנית ביטוח או תקנון קופת גמל חדשים או כניסה לתחום פעילות חדש

חוזר גופים מוסדיים 2018-9-16 מיום 3.6.18

מטרת חוזר זה הינו הטמעת חוזר גופים מוסדיים 2006-9-5 "השקת תוכנית ביטוח או תקנון קופת גמל חדשים או כניסה לתחום פעילות חדש" בתוך הוראות החוזר המאוחד ועקב כך- ביטול תקפות חוזר 2006-9-5.

2.5.14. תיקון הוראות החוזר המאוחד- ניהול סיכוני ציות בגופים מוסדיים

חוזר גופים מוסדיים 2018-9-17 מיום 3.6.18

מטרת חוזר זה הינו הטמעת חוזר גופים מוסדיים 2013-9-20 "ניהול סיכוני ציות בגופים מוסדיים" בתוך הוראות החוזר המאוחד ועקב כך- ביטול תקפות חוזר 2013-9-20.

2.5.15. מיקור חוץ בגופים מוסדיים

חוזר גופים מוסדיים 2018-9-19 מיום 3.6.18

קביעת כללים לשימוש במיקור חוץ בגופים מוסדיים, לרבות תהליך הוצאת פעילויות למיקור חוץ וניהולן השוטף. הוראות חוזר זה יחולו על הסכמי מיקור חוץ חדשים שייחתמו החל מיום 1.4.19. הסכם מיקור חוץ של פעילות מהותית שנכרת לפני יום פרסום החוזר יותאם להוראות חוזר זה עד ליום 31.12.21. חוזר זה מבטל את חוזר 2013-9-16 "מיקור חוץ בגופים מוסדיים".

2.5.16. תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין דיווחים לממונה

חוזר גופים מוסדיים 2018-9-20 מיום 3.6.18

הוראות חוזר זה נועדו לעדכן את הוראות פרק 3 בחלק 4 של שער 5 בחוזר המאוחד שכותרתו "דיווח לממונה על שוק ההון" במטרה לשפר ולעדכן את תכנם של הדיווחים.

2.5.17. טיפול בפניות איכות מידע-עדכון

חוזר גופים מוסדיים 2018-9-22 מיום 9.7.18

דחיית מועד התחילה של חוזר 2017-9-21 "טיפול בפניות איכות מידע" מיום 31.8.2018 ליום 25.11.2018, שהוא מועד העלאת הגרסה הבאה במסלקה הפנסיונית.

2.5.18. ייפוי כוח לבעל רישיון- תיקון**חוזר גופים מוסדיים 2018-10-8 מיום 9.7.18**

חוזר 2016-10-12 קובע מבנה אחיד. לטופס ייפוי כוח, באמצעותו יכול לקוח לייפות את כוחו של בעל רישיון לקבל מידע אודות החיסכון הפנסיוני המנוהל עבורו עבורו בגוף מוסדי או להעביר בקשות לבצע פעולות בשמו במסגרת ייעוץ או שיווק פנסיוני, לרבות באמצעות מערכת סליקה פנסיונית מרכזית. החל מ-29 באפריל 2018 חלה חובה על בעל רישיון להעביר את ייפוי הכוח באמצעות ממשק ממוכן. בנוסף, גופים מוסדיים יידרשו להודיע לבעלי רישיון על כל ביטול הרשאה קודמת של לקוח.

2.5.19. תיקון החוזר המאוחד-פרק ניהול נכסי השקעה (הלוואות לא סחירות)**חוזר גופים מוסדיים 2018-9-24 מיום 9.7.18**

חוזר זה משנה את שיעור המגבלה להשקעות הכוללות הלוואות, השאלת ניירות ערך ונכסי חוב לא סחיר (מובנה או נגזר) שאינם מדורגים או שרמת הדירוג שלהם נמוכה מ-BBB מ-3% מהיקף הנכסים שמונהלים על ידי הגוף המוסדי, ל-5%.

2.5.20. דוח שנתי ודוח רבעוני לעמיתים ולמבוטחים בגוף מוסדי-תיקון**חוזר גופים מוסדיים 2018-9-26 מיום 10.7.18**

תיקון לחוזר 2017-9-22 קביעת הוראות שונות ביחס לחובת גופים מוסדיים לשלוח לעמיתים דוח שנתי ורבעוני. יציין כי חברה מנהלת של קרן פנסיה ותיקה רשאית לקבוע מתכונת דיווח שונה באשור הממונה.

2.5.21. אקטואר ממונה- תיקון החוזר המאוחד**חוזר גופים מוסדיים 2018-9-28 מיום 26.8.18**

חוזר מטמיע את הוראות חוזר גופים מוסדיים 2006-1-14 "תפקידי אקטואר ממונה ומנהל סיכונים של מבטח, ומארג היחסים שלהם עם בעלי תפקידים אחרים" בהוראות החוזר המאוחד ומבטל אותו. במסגרת זו, נעשה גם תיקון בחלק 1 לשער 5 של החוזר המאוחד, פרק 9 שכותרתו "אקטואר ממונה" על מנת להבהיר, כי הצהרה חתומה של האקטואר הממונה תצורף גם לדוחות הכספיים הרבעוניים של קרן הפנסיה ולא רק לדוחותיה השנתיים.

כמו כן, נוספה הוראה המבהירה כי נספח והצהרת אקטואר המוגשים במסגרת הנהגת תכניות ביטוח ותקנון קופת גמל, ייחתמו על-ידי האקטואר הממונה.

2.5.22. דירקטוריון גוף מוסדי**חוזר גופים מוסדיים 2018-9-31 מיום 26.8.18**

החוזר קובע שורה של הוראות לעניין כשירות חברי הדירקטוריון, הרכבו, תפקידיו, סמכויותיו ואופן התנהלותו. הוראות החוזר מחליפות במלואן את חוזר גופים מוסדיים 2006-9-7 שכותרתו "נוהל עבודת דירקטוריון וועדותיו" וכן את מרבית הוראות תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דירקטוריון וועדותיו), התשס"ז-2007.

2.5.23. ניהול המשכיות עסקית והיערכות לשעת חירום

26.8.18 מיום 2017-4560

תרגיל המשכיות עסקית בהתמודדות עם אירוע סייבר ב- 20-21 בנובמבר 2018 התרגיל נערך במסגרת תרגיל הסייבר הלאומי "מעגל קסמים 2" שיתבצע על ידי מערך הסייבר הלאומי.

התחשבנויות בין קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר לעניין רציפות זכויות בין הקרנות שה. 27.8.18 מיום 2018-9683 הנחיות לעניין התחשבנויות בין קרנות הפנסיה שבהסדר בהתאם לפרק יא' לתקנון האחד. התחשבנות בין הקרנות בגין רציפות זכויות בסכום חד פעמי לפי חישוב אקטוארי ולא עוד התחשבנות חודשית כפי שבוצעה עד כה.

2.5.24. תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין דין וחשבון לציבור

חוזר גופים מוסדיים 2018-9-33 מיום 27.12.18

התיקון קובע עדכונים טכניים של אופן הצגת הדוחות הכספיים של גוף מוסדי.

2.5.25. מיקור חוץ בגופים מוסדיים-תיקון

חוזר גופים מוסדיים 2018-9-35 מיום 31.12.2018

תיקון לחוזר 2018-9-19 אשר מטרתו להבהיר את הוראות המעבר בנוגע להסכמי מיקור חוץ שנחתמו בין יום פרסום החוזר לבין יום התחילה של החוזר וכן לדיווחים לממונה על הסכמי מיקור חוץ.

פרק 3: מצב כספי

3.1. ההתחייבויות הפנסיוניות

3.1.1. ההתחייבויות האקטואריות

ההתחייבויות האקטואריות המוצגות במאזן לימים 31 בדצמבר, 2018 ו-2017 מייצגות את הערך המהוון של ההתחייבויות, לתשלומי פנסיה ופדיון הזכויות בעתיד, לפנסיונרים, עמיתים פעילים ולעמיתים בלתי פעילים ובניכוי הערך המהוון של דמי גמולים עתידיים כפי שחושב ונכלל בדוח האקטוארי של הקרנות. הדוח האקטוארי נערך בהתאם להנחיות רשות שוק ההון ביטוח וחסכון, לרבות הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה ותיקות להן מונה מנהל מיוחד.

3.1.2. ווקטור ריביות

בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, שיעורי הריבית להיוון לצורך הכנת המאזן האקטוארי כחלק מהדיווח הכספי של הקרן ייקבעו לפי שיעורי ריבית חסרת סיכון שונים המשתנים מתקופה לתקופה בהתאם לעיתוי התשלום או התקבול הספציפי הצפוי. סדרת שיעורי ריבית אלו מהווה את ווקטור הריביות (להלן "ווקטור ריביות"). הווקטור נקבע על פי שערי היוון מצוטטים על ידי חברה מצטטת שנבחרה לצורך כך על ידי משרד האוצר.

היוון לפי ווקטור ריביות מתבצע על ידי היוונם של תשלומים או הכנסות עתידיות בכל תקופה לפי הנחת שיעורי תשואה חסרת סיכון ריאלית הצפויה לתקופה הנבחרת. מאחר ומשך החיים הממוצע של ההתחייבויות של הקרנות ארוך יותר ממשך החיים הממוצע של הנכסים, ומאחר ולשינויים בווקטור הריביות השפעה מהותית ביותר על ערך נתונים אלו, הרי שהשינויים בווקטור משפיעים באופן מהותי על הגירעון/עודף אקטוארי. השימוש בווקטור הריביות נעשה החל ממאזן שנת 2005. מאז התחלת השימוש בווקטור קיימים שינויים מהותיים בווקטור הריביות ממאזן למאזן המביאים לתנודתיות גבוהה במצב האקטוארי של הקרנות. ווקטור הריביות מופיע בדוחות האקטוארים בלוח 1 שכותרתו "שיעור תשואה חסרת סיכון".

3.1.3. סיוע ממשלתי בגין אי-העלאת גיל פרישה לנשים מגיל 64 לגיל 67

הסיוע הממשלתי בגין אי-העלאת גיל קצבת זקנה לנשים מגיל 64 לגיל 67 נקבע בסעיף 78 ט (ב)(8) לחוק הפיקוח. הסיוע האמור יינתן ככל שגיל קצבת הזקנה של נשים הקבוע כיום בנספח א' לתקנון האחיד לא יעלה לגיל 67, וזאת בשל הפרש בהתחייבויות הקרנות בין גיל 67 כגיל הפרישה לנשים לבין גיל פרישה העומד על 64 לנשים שנולדו בחודש מאי 1953 ואילך. היה וגיל הפרישה האמור יעלה, יבוצעו ההתאמות הנדרשות. בהתאם להוראות סעיפים 78 ט (ב)(8) ו-78 יד (א)(2) לחוק הפיקוח, הסיוע בשל אי-העלאת גיל פרישה אישה לגיל 67 כאמור ייוסף לסיוע הממשלתי הקבוע בסעיף 78 יד (א)(1) לחוק הפיקוח.

בשנת 2018 הקרנות קיבלו וצברו סיוע בסך 350,205 אלפי ש"ח לטובת כיסוי עלויות השחיית גיל הפרישה עבור נשים שפרשו בשנת 2018 (ובשנת 2017 - 235,478 אלפי ש"ח).

3.1.4. ההשהיה בהעלאת גיל פרישה לנשים מגיל 62 לגיל 64

בסעיף 3.3 לסיכום הדברים מיום 5 בינואר 2004 בין שר האוצר דאז לבין יו"ר ההסתדרות הכללית דאז נקבע כי ככל שלא תתקבל החלטת הוועדה הנזכרת באותו סעיף, עד יום 30.6.2009, לענין מקורות המימון שיידרשו, ככל שיידרשו, לכיסוי העלות הנובעת מהשהיית העלאת גיל פרישה לנשים מגיל 62, ייוסף הסכום בגין העלות האמורה לסייע הממשלה.

מאחר שלא הוקמה הוועדה הנזכרת בסעיף 3.3 לסיכום הדברים ולא התקבלה החלטה עד המועד האמור באותו סעיף, ייוסף לסייע הממשלה הקבוע בחוק הפיקוח סיוע בשל ההשהיה לענין העלאתו של גיל פרישה בגיל 62 לאישה שנולדה בתקופה שבין חודש מאי 1947 לבין חודש דצמבר 1949, לעומת גיל הפרישה לאישה כפי שהוצע בהצעת חוק גיל פרישה המקורית.

ביום 29.12.2010 נקבעו בידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון, על דעת הממונה על התקציבים במשרד האוצר, כללים לענין העברת הסיוע בשל השהיית ההעלאה של גיל הפרישה.

3.1.5. ההשהיה בהעלאת גיל הפרישה לנשים בעקבות תיקון מס' 9 לתקנון האחיד

בינואר 2012 הורה המפקח על הביטוח, בתוקף סמכותו לפי סעיף 78 לחוק הפיקוח, על תיקון נספח א' לתקנון האחיד (תיקון מס' 9 לתקנון), שעניינו גיל קצבת זקנה בקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. בעקבות התיקון האמור לנספח א' לתקנון, נקבעה השהיה נוספת בהעלאת גיל הפרישה לנשים מגיל 62, במשך חמש שנים, החל בשנת 2012 ועד לשנת 2016. תחילתו של התיקון ביום 1 בינואר 2012.

3.1.6. ההשהיה בהעלאת גיל הפרישה לנשים בעקבות תיקון מס' 10 לתקנון האחיד

במועד בו היה גיל הפרישה לנשים אמור להתחיל לעלות נקבעה השהיה נוספת. בינואר 2017 הורה המפקח על הביטוח, בתוקף סמכותו לפי סעיף 78 לחוק הפיקוח, על תיקון נספח א' לתקנון האחיד (תיקון מס' 10 לתקנון), שעניינו גיל קצבת זקנה בקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. בעקבות התיקון האמור לנספח א' לתקנון, נקבעה השהיה נוספת בהעלאת גיל הפרישה לנשים מגיל 62, במשך שמונה חודשים, החל בחודש ינואר 2017 ועד חודש אוגוסט 2017. תחילתו של התיקון ביום 1 בינואר 2017.

ביום 10 בינואר 2017 פנו הקרנות במכתב לממונה על רשות שוק ההון ביטוח וחסכון ולממונה על התקציבים בבקשה להידרש לצעדים שיבטיחו את מניעת הגידול בהתחייבויות הקרנות שבהסדר ואת הסכנה כי זכויותיהם של העמיתים יופחתו וזאת באמצעות העברת סיוע נוסף לקרנות אשר יכסה על הגידול בהיקף ההתחייבויות.

ביום 20 במרץ 2017 החליטה ועדת הכספים של הכנסת שגיל הפרישה לנשים לא יעלה אלא רק לאחר הגשת המלצות ע"י שר האוצר וזאת עד יום 30 באפריל 2017 וקיום דיון בוועדה שתכריע בעניין. כמו כן הוחלט כי ככל שלא יוגשו המלצות, ברירת המחדל תהיה השארת גיל הפרישה לגיל 62. בעקבות החלטה זו, ביום 26 במרץ 2017, פנו הקרנות במכתב נוסף לממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ולממונה על התקציבים ובו התריעו כי נוכח החלטת הוועדה הנ"ל דורשות הקרנות פיצוי בגין המשך השהיית העלאת גיל הפרישה לנשים, אחרת לא יהיה מנוס מלהפחית את זכויות העמיתים בסכום של כ-5.0 מיליארד ש"ח.

ביום 30.4.2017 הודיע שר האוצר ליושב ראש ועדת הכספים כי לאחר שבחן את המלצות הוועדה לבחינת גיל הפרישה לנשים, ולאור ההשלכות הציבוריות הנרחבות שיש לכך, הרי שבטרם יקבל החלטה בעניין, הוא מבקש לקיים דיון בוועדת הכספים בעניין; לאחר שיקבל שר האוצר את כל המידע והעמדות הציבוריות שיוצגו בפני ועדת הכספים, הוא יקבל את החלטתו בעניין.

3.1.7. תיקון חוק גיל פרישה

בעקבות דיוני המשך שהתקיימו בוועדת הכספים, תוקן ביום 24.7.2017 חוק גיל פרישה באופן שהופך את ברירת המחדל במנגנון הקבוע בסעיף 9 לחוק גיל הפרישה ולמעשה קובע כי גיל הפרישה לנשים ייוותר 62, אלא אם כן יוחלט אחרת. התיקון קבע כי החלטה כאמור תתקבל ע"י ועדת הכספים עד ליום 15.2.2018.

משמעותו המעשית של תיקון החוק האמור, בו נקבע כי ברירת המחדל תהיה אי העלאת גיל פרישה לנשים, היא כי על קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר לפעול בהתאם להנחת עבודה לפיה גיל הפרישה לנשים לא יועלה. מאזני הקרנות חושבו בהתבסס על הנחה זו ובהתאם, הגידול בהיקף ההתחייבויות עמד על כ- 2.8 מיליארד נוספים. ככל שלא ינתן לקרנות סיוע כספי נוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה, גידול ההתחייבויות בשל כך יחייב איזון אקטוארי והפחתת זכויות לעמיתי הקרנות, שאם לא כן ייווצר בהכרח סבסוד בין דורי נוסף בקרנות ההסדר.

בעקבות תיקון החקיקה, בוצעו פניות נוספות מטעם הקרנות לגורמים הרלוונטיים במשרד האוצר וברשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון. ביום 5.3.2018 התקיים דיון בוועדת הכספים של הכנסת בנושא אי העלאת גיל הפרישה לנשים וההשלכות, בין היתר, על מצב קרנות הפנסיה הוותיקות. ברקע הדיון, הוגשה הצעת חוק גיל פרישה (תיקון) - העלאת גיל הפרישה לנשים וקביעת צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה), התשע"ח-2018, בשם כלל חברי ועדת הכספים וחברי כנסת נוספים, אולם בחודש פברואר 2018 לא ניתן אישור ועדת השרים לענייני חקיקה לקידומה בנתיבי החקיקה וקרוב לוודאי שהמשך הדיון בהצעת חוק זו יתבצע בכנס הקיץ של הכנסת. הצעת החוק הפרטית האמורה כללה תכנית להעלאה מדורגת של גיל הפרישה לנשים מגיל 62 עד לגיל 64 וזאת על-פני כעשר שנים, בצד צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה שעובדות במקצועות שוחקים. בדיון שהתקיים בוועדת הכספים ביום 5.3.2018, הוצגה עמדת הקרנות באופן הבא:

1. האיזון האקטוארי של הקרנות מאז שנת 2003 מבוסס על גיל פרישה 67 לכלל העמיתים, ובכל מקרה שבו בוצעו חריגות מגיל זה, ניתן סיוע ממשלתי כדי לפצות את הקרנות על הגירעון האקטוארי הנובע מאותן חריגות, כאשר מתן הסיוע הממשלתי עוגן בהסכם בין הממשלה לבין ההסתדרות, בחקיקה ראשית ובכללים של הממונה על שוק ההון.
2. העלות של אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 היא תוספת התחייבות לקרנות בשיעור של כ- 200 מיליוני ש"ח לשנה, ובסה"כ תוספת התחייבויות לקרנות של כ- 5.0 מיליארד ש"ח. לכן, ככל שלא ינתן סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלו, כפי שנעשה עד עתה בניסיונות דומות, לא יהיה מנוס מביצוע איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות העמיתים, לשם התמודדות עם ההתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012.

במהלך חודש מרס 2018, וכחלק מחובת הנאמנות של הקרנות כלפי העמיתים, המנהל המיוחד של הקרנות פנה לממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בבקשה לנקוט בצעד של איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות העמיתים בקרנות, לפי סעיף 64. ג. לתקנון האחד, וזאת בשים לב להתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 ולאור חוסר ההיענות של ממשלת ישראל להעברת סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלה, כפי שמתחייב מעקרונות ההסדר שגובשו בשנת 2003 ונעשה עד עתה.

ביום 14.6.18 התקבל אישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון מתוקף סמכותה לפי סעיף 78 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) התשמ"א-1981 ולפי סעיף 64 ג לתקנון האחד, להפחית את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשארים בשל הגדלת ההתחייבויות של הקרנות הנובעת מאי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64 ובלבד שהפחתת הקצבאות שמשלמות הקרנות תעשה החל מחודש יוני 2019 (לאור קיום מו"מ בין הגורמים הרלוונטיים בממשלה ובכנסת להעלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64).

הפחתת הזכויות בשיעור של 1.259% (להלן—"שיעור ההפחתה") קיבלה ביטוי בהערכות האקטואריות שצורפו לדוחות הכספיים. כמו כן, פדיונות שבוצעו על-ידי מבוטחים, פנסיונרים ושארים החל מיום 1.9.2018 הופחתו בשיעור ההפחתה. הבהרות מתאימות בנושא צורפו למסמכים שנשלחים לכלל העמיתים באופן שגרתי ושוטף.

פרופ' פלדור ופרופ' גילדור הגישו בתחילת שנת 2019 עתירה לבג"ץ כנגד שר האוצר בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים.

העתירה הוגשה לאור ההפחתה הצפויה בזכויות העמיתים בקרנות הפנסיה הוותיקות ובית המשפט התבקש לצרף את הקרנות כצד בהליך ואף התבקש צו ביניים המורה על הקפאה של הפחתת הזכויות לעמיתים.

ראה ביאור תביעות משפטיות במאזני הקרנות לעניין פירוט נוסף בנושא ההליך המשפטי בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים.

3.1.8. המודל להעמסת דמי ניהול

מאז שנת 2007 הקרנות מעמיסות את הוצאות התפעול בין הקרנות לפי מודל העמסת עלויות, אשר כולל משקולות שונות הניתנות לפנסיונרים, עמיתים פעילים, עמיתים בלתי פעילים, אירועי פדיון, אירועי פרישה, היקף הנכסים המנוהלים ומספר המעסיקים בכל קרן.

במהלך שנת 2014 ערכו הקרנות בדיקה יסודית למודל העמסת העלויות האמור. הבדיקה אשררה את המודל במלואו, לצד המלצה לתוספת משקולת עבור פרישות של אוכלוסיות מיוחדות.

אשרור המודל, כמו גם תוספת המשקולת כאמור, אושרו לשימוש על ידי ועדת המנהלה של הקרנות וכן על ידי רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון, אשר אישרה גם את השימוש במודל לצורך הערכת הוצאות הניהול העתידיות בתחזיות האקטואריות.

3.2. הרכב ההתחייבויות הפנסיוניות במיליוני ש"ח

התחייבויות פנסיוניות לפי קרן - ראה נספח 2.

3.3. הסבר לשינויים עיקריים בהתחייבות הפנסיונית

3.3.1. שינוי בווקטור הריביות לווקטור ריביות שפורסם בסוף חודש דצמבר 2018 הקטין את ההתחייבויות בקרנות והקטין את רכיבי הסיוע והסבסוד.

3.3.2. סיוע שהתקבל מקטין את הגרעון.

3.3.3. שינוי במקדמי הפחתה בהשפעת השכר הממוצע במשק מגדיל את הגרעון.

3.3.4. הפחתת זכויות הקטינה את הגרעון.

3.4. מסד הנתונים של הקרנות

מסד הנתונים של הקרנות הוסב בשנות השבעים והשמונים ממערכת ידנית ובלתי מפורטת ברמה החודשית למערכות ממוכנות. חלק מהנתונים הוסבו ברמה שנתית. במשך השנים אותרו מקרים, בעיקר של עמיתים ותיקים ובלתי פעילים שנים רבות, בהם הנתונים במערכת דורשים פעולות עדכון נוספות.

קרנות הפנסיה ערכו פרויקט טיוב נתונים באמצעות חברת די בי קיי. פרויקט טיוב הנתונים הסתיים במחצית הראשונה של שנת 2009. הנהלת הקרנות אישרה ביצוע מחקר בשנת 2010 על נתונים שטרם טויבו, ובהם חלקיות משרה, רכיבי שכר לא מוכרים, רציפות זכויות והשפעתם על הדוחות. בשנת 2010 נערכו מחקרים ובדיקות בקרנות מבטחים והדסה, בנושאי רכיבי שכר לא מוכרים וחלקיות משרה. בדיקות אלו הביאו את האקטואר הממונה בקרנות אלה להוריד את הסתייגותו בדוח האקטוארי.

כמו כן, הקרנות שבהסדר פועלות ליישום הוראות חוזר 2012-9-16 "טיוב נתוני זכויות עמיתים בגופים מוסדיים".

3.5 סיוע ממשלתי**3.5.1 סבסוד ממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות**

הביטוי בדוחות לשנים 2018 ו-2017 לגובה הסבסוד הממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות (להלן-ערך הסובסדיה) נעשה על-פי הוראות הממונה על שוק ההון בחוזר פנסיה 4-3-2006 מיום 14 ביוני 2006, בהתאם להפרש שבין תשואות כל האג"ח המיועדות ("מירון" ו"ערד") לבין ווקטור הריביות וכמפורט להלן:

התאמת שערורך אג"ח מיועדות לאומדן שווי הוגן:

השווי הכלכלי של הסבסוד הממשלתי בכל האג"ח המיועדות מחושב כערך הנוכחי של הפרשי הריבית העתידיים הנובעים מהתשואה האפקטיבית הצפויה בגין האג"ח המיועדות שהונפקו לבין ווקטור ריביות.

סבסוד זה בסך 20,974 מיליוני ש"ח הוצג כחלק מנכסי הקרנות ורובו מהווה חלק מהסיוע הממשלתי לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. (בשנה הקודמת- 23,211 מיליוני ₪)

סבסוד ממשלתי באג"ח מיועדות שהקרנות צפויות להשקיע בהן בעתיד:

על פי תקנות ההשקעה, הקרנות מחויבות לרכוש אג"ח מיועדות מסוג "ערד" כך ששיעור האג"ח המיועדות הכולל יהיה 30% מנכסיהן.

הדוח האקטוארי חושב, כבעבר, על פי ההנחה שאגרות החוב מסוג "ערד" יונפקו לקרנות במועד שבו ירד שיעור אחזקתן באג"ח מיועדות לשיעור נמוך מ-30%, כך ששיעור האחזקה באג"ח מיועדות יעמוד על 30% מנכסי הקרנות.

השווי הכלכלי של הסבסוד הממשלתי באג"ח מסוג "ערד" מחושב כערך הנוכחי של הפרשי הריבית העתידיים הנובעים מהתשואה הצפויה בגין אג"ח "ערד" שיונפקו בתשואה אפקטיבית של 4.86% (בהשלמה לשיעור של 30% מנכסי הקרנות באגרות חוב מיועדות כולל "מירון") לבין ווקטור ריביות.

סבסוד זה בסך של כ-9,990 מיליוני ש"ח אינו מהווה חלק מהסיוע הממשלתי לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר (בשנה הקודמת- כ-13,212 מיליוני ש"ח).

3.5.2 אומדן סיוע ממשלתי ישיר

אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי

אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי מסתכם לסך של 132,417 מיליוני ש"ח. (בשנה הקודמת-140,723 מיליוני ש"ח).

מאחר והסיוע הממשלתי לקרנות הפנסיה הוותיקות טרם הוקצה סופית (וזאת לנוכח האמור במכתבו של הממונה על שוק ההון מיום 17 באוגוסט 2005), הקרנות בהתאם להוראות המעבר בחוזר פנסיה 4-3-2006, רישמות כסיוע ממשלתי ישיר, בהתאם להערכת אקטואר הקרן, סכום שיהיה בו (בערכו היום לפי ווקטור ריביות), די לכיסוי גרעונה ולעמידה בהתחייבויות הפנסיוניות.

מדובר באומדן המבוסס על הנחה לפיה יהיה די בסכומי הסיוע הממשלתי הישיר כדי לכסות את גירעונותיהן של כל קרנות הפנסיה שבהסדר.

גובה הסיוע גם כפוף לשינויים בגובה ההתחייבויות הפנסיוניות, שעשויים לחול בעיקר בשל פסיקת בתי המשפט בעניינים עקרוניים, שינוי בהנחות אקטואריות ושינויים בגובה ריבית ההיוון (לוקטור ריביות). אי לכך, ככל הנראה, הסיוע הממשלתי הישיר בפועל יהיה שונה מהאומדן האמור.

פער בין שיעורי הריביות

קיים פער בין שיעורי הריביות המחושבים בדוח לצורך קביעת הערך המהוון של הסיוע הממשלתי הישיר הצפוי לקרנות, ובין שיעור הריבית שתשולם בפועל על סכומי הסיוע הממשלתי שתקבל הקרנות. הערך הנוכחי של הסיוע הישיר המוצג בדוח שונה מערך הסיוע המוצג לפי ריבית 4% שנקבעה בחוק.

אם יתברר בעתיד, לאחר קביעת החלק היחסי של כל קרן בסיוע וקביעת לוח הסילוקין, כי הסיוע הממשלתי לפי החוק לא יספיק לכיסוי הגרעון הכולל, או כי הסיוע הממשלתי שיינתן לקרנות עולה על סכום הגרעון של הקרנות, יאוזנו הקרנות באמצעות התאמת זכויות העמיתים על פי מנגנון האיזון האקטוארי. במצב זה יהיו רשאיות הקרנות בכפוף לקבלת אישורים מתאימים - להגדיל או להקטין את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאירים בהתאם לחלוקה שתיקבע.

3.5.3. התחייבות הממשלה לתמיכה בקרנות הפנסיה

המספרים המוצגים להלן יתרת התחייבויות המדינה, נכון ליום 31 בדצמבר 2018, וזאת בהתאם לטיטוט הכרעה בנושא הסיוע הממשלתי לכלל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר שהעביר המפקח על הביטוח למנהלת המיוחדת ביום 21 במרס 2010 (להלן: "טיטוט הכרעה").

ליום 31 בדצמבר		במחירי יום 01 בינואר 2003 (*)
2017	2018	הסיוע הממשלתי
מיליוני ש"ח		
67,922	67,922	הסיוע הממשלתי הישיר
10,378	10,378	הסיוע הממשלתי העקיף באג"ח מיועדות מסוג "מירון"
78,300	78,300	סך הכל סיוע ממשלתי לפי חוק
		<u>פחות: סיוע שהתקבל</u>
(25,229)	(26,986)	סיוע ישיר
(10,136)	(10,234)	סיוע עקיף
(35,365)	(37,220)	סה"כ סיוע שנתקבל
42,935	41,080	סה"כ יתרת הסיוע הממשלתי

ליום 31 בדצמבר		במחירי יום המאזן (**)
2017	2018	הסיוע הממשלתי
מיליוני ש"ח		
148,470	156,269	הסיוע הממשלתי הישיר
22,685	23,877	הסיוע הממשלתי העקיף באג"ח מיועדות מסוג "מירון"
171,155	180,146	סך הכל סיוע ממשלתי לפי חוק
		<u>פחות: סיוע שהתקבל</u>
(55,148)	(62,086)	סיוע ישיר
(22,156)	(23,544)	סיוע עקיף
(77,304)	(85,630)	סה"כ סיוע שנתקבל
93,851	94,516	סה"כ יתרת הסיוע הממשלתי
140,723	132,417	סה"כ שווי הוגן של יתרת הסיוע הממשלתי

(*) על פי סעיף 78(יד) (ג) לחוק הפיקוח הסיוע הממשלתי צמוד למדד החל מחודש ינואר 2003 ונושא ריבית שנתית של 4%.

(**) לפי סעיף 78- (יד) לחוק הפיקוח במחירי יום המאזן.

3.5.3 התחייבות הממשלה לתמיכה בקרנות הפנסיה (המשך)

בסעיף 78 יד לחוק הפיקוח נקבע כי הממשלה תסייע לקרנות הוותיקות שמונה להן מנהל מיוחד, ובכלל זה לעמיתיהן, בהעברת כספים מתקציב המדינה בסך של 78,300 מיליוני ש"ח נכון ליום 1 בינואר 2003, הכולל את סכום ערך הסובסידיה.

לענין זה, "ערך הסובסידיה" משמעו -ההפרש בין סכום הריבית הצמודה שמשלמת הממשלה על אג"ח מסוג "מירון" שהונפקו לקרנות הוותיקות שמונה להן מנהל מיוחד וטרם נפדו ביום 30 באפריל, 2003 לבין סכום הריבית הצמודה שהייתה משתלמת אילו שיעור הריבית עליהן היה 4%.

בהתאם לסעיף 78(ב) לחוק הפיקוח, העברת הכספים לכל קרן ותיקה במסגרת הסיוע תיעשה בהתאם להוראות המפקח. בהתאם לאמור, קבע המפקח ביום 17 באוגוסט 2005 לוח סילוקין המפרט כללים בדבר העברת כספי הסיוע. לקביעה האמורה צורף לוח תזרים מזומנים, אשר כלל גם התייחסות לכספי הסיוע שהועברו בשנים 2003 עד 2005.

בראשית שנת 2007 משרד האוצר הודיע כי מתבצעת על ידו בדיקה בדבר כלל הסכומים המפורטים בלוח תזרים המזומנים.

במענה לבקשת הבהרה בנושא מהממונה על שוק ההון במשרד האוצר, אישר הממונה במכתב מיום 28 במרס 2007, כי מתבצעת על ידו בדיקה בדבר התאמת הסיוע הכספי שהועבר לקרנות הפנסיה שבהסדר לסיוע המפורט לעיל, ובכלל זה לסכום ערך הסובסידיה, ולאמור בלוח תזרים המזומנים, והוסיף כי אין באמור כדי להשפיע לרעה על מצבם הכספי של עמיתי הקרנות בעתיד, שכן ממילא הקרנות אינן זכאיות לסיוע ממשלתי מעבר לאמור בסעיף 78(ד) לחוק הפיקוח. הממונה הבהיר במכתב נוסף מאותו יום, כי האמור במכתבו הראשון מתייחס לסיוע הממשלתי שקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר זכאיות לו לפי סעיף 78 יד(ד) לחוק הפיקוח, וכי אין באמור כדי לגרוע מסיוע ממשלתי אחר שהקרנות זכאיות לו לפי הוראות הדין.

בהמשך לבדיקת משרד האוצר כאמור, בדיונים שנערכו בנושא בין הקרנות לבין משרד האוצר, עלו ארבע סוגיות הנוגעות לערך הסובסידיה. להלן פירוט הסוגיות, עמדת הקרן בעניין (המתבססת גם על עמדה משפטית שהתקבלה בקרנות בעבר), ועמדת המדינה המעודכנת על פי טיוטת ההכרעה שהועברה לעיון הקרנות:

3.5.3.1 העברת ישירות לקרן בנין

לתקופה שבין ינואר 2003 עד ספטמבר 2003 ("קרן חצי") בסך כ- 391.8 מיליוני שקלים בערכים שוטפים. בנושא זה הייתה קיימת מחלוקת בין קרנות הפנסיה לבין משרד האוצר. לגישת קרנות הפנסיה הסיוע לקרן בנין בגין חודשים אלו נלקח מ"העתודה האקטוארית" (קרן מיוחדת שהוקמה על ידי הממשלה עוד בשנת 1991 וכללה כספים אותם החליטה הממשלה להעביר לקרנות עוד בשנת 1977).

בטיטת ההכרעה מוצגת עמדה, לפיה בסיוע הממשלתי לקרנות בהתאם לסעיף 78 יד לחוק הפיקוח יכלל הסיוע שהועבר לקרן בנין החל מיום 1 באוקטובר 2003.

3.5.3.2 שינוי נוסחת חישוב ערך הסובסידיה הגלום באג"ח מסוג מירון

לעמדת הקרנות שבהסדר, ערך הסובסידיה מחושב כהפרש שבין סכום הריבית הצמודה שמשלמת הממשלה על איגרות החוב מסוג מירון, לבין סכום הריבית הצמודה שהייתה משתלמת אילו שיעור הריבית עליהן היה 4% (בהנחה שהריבית משולמת פעם אחת בשנה), ובמונחים חצי שנתיים: הפער בין 2.75% ל-2%. החלופה שעלתה על ידי משרד האוצר היא חישוב ערך הסובסידיה כהפרש בין הריבית השנתית בפועל המשולמת פעמיים בשנה על האג"ח מסוג מירון לבין ריבית דריבית שתוצאתה 4%, ובמונחים חצי שנתיים: הפער בין 2.75% ל-1.98%.

ליום 31 בדצמבר 2018, הפער בין תוצאות שתי הנוסחאות עשוי להגיע לכ- 608 מיליוני ש"ח, באופן שיגדיל את ערך הסובסידיה, ויקטין את הסיוע הישיר כתוצאה מכך. בטיטת ההכרעה מובאת החלופה שהעלה משרד האוצר כאמור.

3.5.3 התחייבות הממשלה לתמיכה בקרנות הפנסיה (המשך)**3.5.3.3 מועד התחלת הכללת הריבית על אג"ח מסוג מירון בערך הסובסידיה**

בטיטת ההכרעה מוצגת עמדה מעודכנת של המדינה, לפיה מועד התחלת הכללת הריבית על אג"ח מסוג מירון בערך הסובסידיה הוא ביום 1.6.2003.

3.5.3.4 הכללת ארבע סדרות אג"ח מסוג מירון שנקנו לאחר יום 30.4.03 בערך הסובסידיה

לעמדת הקרנות, ערך הסובסידיה אינו כולל ריבית המשולמת על ארבע סדרות אג"ח מסוג מירון שנקנו לאחר יום 30.4.03, בהתאם להוראות סעיף 78 יד לחוק הפיקוח. משרד האוצר העלה אפשרות כי אגרות החוב האמורות יכללו בחישוב ערך הסובסידיה. ליום 31 בדצמבר 2018 ערך הסובסידיה בגין ארבע סדרות האג"ח האמורות עשוי להגיע לכ- 1,581 מיליוני ש"ח, באופן שיגדיל את ערך הסובסידיה, ויקטין את הסיוע הישיר כתוצאה מכך. בטיטת ההכרעה מובאת עמדת משרד האוצר כאמור.

מאחר שאימוץ סופי על ידי המדינה של דרך החישוב כאמור בטיטת ההכרעה, אם יתבצע, יביא למעשה להפחתה בהיקף הסיוע הישיר, כאמור לעיל, שתעביר הממשלה לקרנות הוותיקות שבהסדר, הוחלט להעביר את המחלוקות שבין משרד האוצר לבין הקרנות להכרעתו של המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (כלכלי פיסקאלי), תוך מתן זכות לכל אחד מהצדדים כאמור להעמיד את ההחלטה שתתקבל לבחינה נוספת של היועץ המשפטי לממשלה.

בשלב זה, ובטרם קבלת ההכרעה כאמור, הדוחות הכספיים משקפים את הפרוט שבטיטת ההכרעה. לוח הסילוקין החדש שפורסם ע"י הממונה ביום 30 בדצמבר, 2013 מאמץ גם הוא את טיטת ההכרעה. למרות האמור יובהר, כי אין בהצגת הדוחות הכספיים במתכונת האמורה כדי לגרוע או לזכות על כל זכות או טענה של הקרנות בנושא זה.

בסעיף 78(ט"ב)(8) לחוק הפיקוח נקבע כי כל עוד לא הועלה גיל הפרישה לגיל 67 לגבר ולאשה, יכוסה ההפרש על ידי הגדלת הסיוע הממשלתי מעבר לסכום האמור בפסקה (1) בסעיף 78 יד(א) לחוק הפיקוח.

לעניין זה, "ההפרש" - הפרש בין התחייבויות הקרן כפי שיהיו אם יועלה גיל הפרישה לגיל 67 לגבר ואישה לבין התחייבויות הקרן כשגיל הפרישה הוא גיל 67 לגבר שנולד בחודש מאי 1942 ואילך וגיל 64 לאישה שנולדה בחודש מאי 1953 ואילך.

התחייבות הממשלה בסעיף זה חושבה על פי הנתונים המצרפיים של הדוחות האקטואריים בקרנות. התחייבות הממשלה על פי החוק הינה לשלם סכום זה על פי ההתחייבות בפועל.

הסכום המצרפי ליום 31 בדצמבר, 2018 מסתכם לסך של 5,780 מיליוני ש"ח (בשנה הקודמת- 5,913 מיליוני ש"ח).

3.5.4 התחייבות להגדלת הסיוע הממשלתי לפי סעיף 78(ט"ב)(8) לחוק הפיקוח

הגרעון הכולל, לפני סיוע ממשלתי עתידי של קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר מסתכם נכון ליום המאזן לסך של כ- 181 מיליארדי ש"ח (בשנה הקודמת כ- 204 מיליארדי ש"ח).

בהתאם לחוזר פנסיה 4-3-2006 אומדן הסיוע הישיר המוצג בדוח הכספי יהיה הנמוך מבין שני אלה:

1. אומדן חלקה הרעיוני הצפוי של הקרן בסך הסיוע ממשלתי הישיר.
 2. הגרעון האקטוארי לפני סיוע ממשלתי, נכון ליום המאזן, בניכוי הסיוע הממשלתי בגין אי העלאת גיל הפרישה ובניכוי הסבסוד הממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות.
- הסכום המוצג כסיוע ממשלתי ישיר במאזן הקרנות הינו הסכום על-פי התחשיב בסעיף 1 לעיל.

3.6. הגרעון ותוכנית המנהל המיוחד להשלמת הגרעון

מיליוני ש"ח	לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018
(181,275)	יתרת הגרעון בסוף שנת המאזן לפני אומדן סיוע ממשלתי עתידי
23,293	סבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ח מיועדות שהונפקו לקרן
11,771	סבסוד ממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות שהקרן צפויה להשקיע בהן בעתיד
138,537	אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
5,934	סיוע ממשלתי עתידי בגין אי העלאת גיל הפרישה
(10,374)	השפעת השינוי בריביות ההיוון על הערכת הסיוע הממשלתי העתידי
12,114	סיוע ממשלתי בגין כרית בטחון
181,275	סה"כ סיוע ממשלתי
-	יתרת גרעון בסוף שנת הדו"ח לאחר ניכוי סיוע ממשלתי

** התחייבויות פנסיוניות לפי כל קרן ראה נספח 2.

3.7. כרית ביטחון לקרנות

הרחבה בעניין כרית הביטחון לקרנות- בסעיף ג' ב-"פתח הדבר" לדוח זה. ערך פיצוי העבר ליום המאזן בגין כרית הביטחון עבור השנים 2009-2018: עומד על סך של 40,306 מיליוני ש"ח.

סך הפיצוי המחושב מתוך כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הותיקות שבהסדר, הגיע ביום 31 בדצמבר 2018 לכ- 12,114 מיליוני ש"ח (בשנה הקודמת 21,190 מיליוני ש"ח).

3.8 יתרת גרעון הקרנות והשלכות ההנחות האקטואריות לגבי

- 3.8.1** אלמלא הסיוע הממשלתי שהקרנות צפויות לקבל לפי הוראות החוק, היה לקרנות גרעון אקטוארי שגובהו נאמד בסך של 181,275 מיליוני ש"ח (בשנה הקודמת - 204,248 מיליוני ש"ח). גובה ההשפעה של השינוי בריבית ההיוון ובתשואת הקרן על הגרעון לאחר סיוע ממשלתי עתידי הינו בסך של 15,311 מיליוני ש"ח (בשנה הקודמת - 14,571 מיליוני ש"ח).
- 3.8.2** מדובר באומדן של יתרת גרעון הקרנות. הגרעון עשוי להשתנות בעיקר בשל שינויים שיחולו בהנחות אקטואריות ובגורמים נוספים המובאים בחשבון בעריכת מאזנים אקטואריים (לרבות שינויים בריבית ההיוון, טיוב נתונים, והכרעות בתי המשפט בתיקים עקרוניים). הגרעון אמור להיות מכוסה על ידי סבסוד ממשלתי, בכפוף לגובה הסכום שהקרנות תקבלנה מסך הסבסוד הממשלתי ששוויו המהוון לפי וקטור הריביות לתאריך הדוחות מוערך בסך של כ- 181 מיליארדי ש"ח, שווי זה כולל את הסיוע הישיר שחולק בין הקרנות, את הסיוע העתידי הנובע מאגרות חוב מיועדות ואת הסכום הנוסף העתידי להתקבל לכיסוי מלוא העלויות הנובעות מאי העלאת גיל פרישה לגיל 67 לאשה הנאמד לסך של 5,780 מיליוני ש"ח. (יצוין כי שיעור הריבית ויתר התנאים הצמודים לאג"ח המופקות לקרנות עשויים להשתנות מעת לעת).
- 3.8.3** הסיוע הישיר הוקצה כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברטו יהיה זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר. כאשר בשנה זו שיעור הגרעון לאחר סיוע הוא 3.1%. במקרה שבו ייווצר בעתיד גרעון או עודף אקטוארי בקרנות, בשיעורים הקבועים בסעיף 64 לתקנון האחד, יופעלו מנגוני האיזון האקטוארי הקבועים בסעיף האמור.
- 3.8.4** הערכת ההתחייבויות הפנסיוניות של קרנות פנסיה מבוססת על תחזית של תזרימי כספים עתידיים הצפויים על פי מערכת הנחות אקטואריות. תזרימים אלו בפועל עלולים להיות שונים מהצפוי, עקב שוני אפשרי בין המציאות בפועל בעתיד לבין התחזיות.
- 3.8.5** מערכת ההנחות שעליהן מבוסס המאזן האקטוארי כפופה לשינויים שעשויים לחול בה בעתיד. בהצטבר מידע מעודכן ביחס לגורמים שיש להם השפעה על המשך תקפותן של ההנחות, כגון שינויים בהתפתחות תוחלת החיים, שינויים רגולטוריים, שינויים כלכליים, ועוד. השינויים האפשריים המפורטים לעיל, ישפיעו בהתרחשם, על גובה העודף או הגרעון האקטוארי של הקרנות.
- 3.8.6** ביום 29 באוגוסט 2013 הורה הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון על עדכון לוח תזרימי המזומנים לסיוע הממשלתי הישיר לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. ביום 30 בדצמבר 2014 הורה הממונה על עדכון נוסף של לוח תזרימי המזומנים לסיוע הממשלתי הישיר לקרנות הפנסיה. זאת בשל נסיבות הנוגעות לתקציב המדינה לשנים 2014-2015. עדכון לוח תזרימי המזומנים כאמור הביא להארכה של 10 שנים בתקופה הכוללת להעברת הסיוע הממשלתי הישיר לקרנות (כך שמועד סיום העברת הסיוע האמור נקבע לשנת 2048 במקום שנת 2038 לפי לוח תזרימי המזומנים הקודם). הפריסה המעודכנת הגדילה את שווי הסיוע הישיר ובנוסף הביאה להארכת משך החיים הממוצע של נכסי הקרנות ולצמצום הפער הכולל שבין משך החיים הממוצע של ההתחייבויות בקרנות ביחס לנכסי הקרנות.

3.8.7. במהלך השנים 2013 - 2014 נערך בקרנות הפנסיה שבהסדר מחקר מקיף בנוגע להנחות הדמוגרפיות והכלכליות בבסיס חישוב המאזן. הקרנות ביקשו אישור להשתמש בהנחות בהתאם למחקרים שנעשו, ובהנחות של שיעורי תמותה ללא שינוי מההערכה הקודמת. ביום 28.1.2015 התקבל אישור מהאוצר, בו נכתב כי ככל שהקרנות ביצעו את כל הבדיקות הנדרשות לביסוס ההנחות, וככל שהאקטואר סבור כי ההנחות האמורות מתאימות יותר לצורך חישוב ההתחייבויות במאזנים האקטוארים, אין מניעה להשתמש במערכת ההנחות המוצעת. החל מהמאזנים של 2014 נערך שינוי בהנחות בהתאם לאישור האוצר. ביום 1.10.2017 פורסם חוזר פנסיה 2017-3-6 בנושא "דרך חישוב מאזן אקטוארי ומקדמי תקנון של קרן פנסיה וקופת גמל מרכזית לקצבה" באשר להנחות פיננסיות ודמוגרפיות. ביום 21.12.2017 ביקשו הקרנות אישור לשינוי הנחות תמותה והנחת מספר וגיל ילדים, המבוססים על חוזר פנסיה 2017-3-6. ביום 21.2.2018 התקבל אישור מהממונה, בו נכתב כי ככל שהקרנות ביצעו את כל הבדיקות הנדרשות לביסוס ההנחות, וככל שהאקטואר סבור כי ההנחות האמורות מתאימים יותר לצורך חישוב ההתחייבויות במאזנים האקטוארים, אין מניעה להשתמש במערכת ההנחות המוצעת.

3.9 התפתחויות יוצאות דופן בהתחייבויות למבוטחים

התפתחויות יוצאות דופן בהתחייבויות למבוטחים נוצרו עקב השינויים שפורטו בפרק 3 לעיל ובפרק 4 להלן ובעיקר עקב שינוי ריבית ההיוון, שינוי ההנחות האקטואריות והשינויים החקיקתיים בעניין גיל הפרישה לנשים.

פרק 4: תוצאות הפעילות

4.1. השקעות

פעילות ההשקעות של קרנות הפנסיה מתבצעת בכפוף למדיניות ההשקעות הכוללת שנקבעו ע"י ועדות ההשקעה כדלהלן:

יעדים מרכזיים של מדיניות ההשקעות הכוללת

תכלית מדיניות ההשקעות של הקרנות היא עמידה בהתחייבויותיה לעמיתים. במסגרת זו, על הקרנות לפעול, ככל הניתן, להתאמת אופי הנכסים לאופי ההתחייבויות, תוך שמירה על רמת סיכון כוללת של תיק ההשקעות וזאת בהתאם להחלטות ועדת ההשקעות.

דגשים נוספים

ההשקעות תתבצענה תוך בחינה שוטפת של תיק ההשקעות והנכסים המרכיבים אותו ביחס לתשואת המטרה הכוללת של הקרנות וביחס לתשואת המטרה של כל קבוצת נכסים בתיק. שיקולי ההשקעה יכללו התייחסות להיבטים כגון חלופות השקעה ברמת סיכון נתונה, חשיפה לסיכונים ברמת מיקרו ומאקרו ולהיבטים נוספים כגון מיסוי ושינויים רגולטוריים. כמתחייב מחוק הפיקוח גמל ומתקנות מס הכנסה פועלות בקרנות ועדות השקעה המורכבות, מלבד המנהל המיוחד, מנציגים חיצוניים בעלי השכלה וניסיון רב בתחום ההשקעות.

ועדות ההשקעה של הקרנות קובעות מדיניות השקעות פרטנית לקרנות, בכפוף ליעדים ולדגשים הנ"ל. מדיניות ההשקעות הפרטנית שקבעה ועדת ההשקעות של הקרנות כוללת התייחסות מפורטת להקצאת הנכסים ויכולתה להשיג את תשואת המטרה.

הקצאת הנכסים הפרטנית קובעת בין השאר שיעורי חשיפה לאפיקי ההשקעה השונים בתיק ההשקעות של הקרנות והיא כוללת התייחסות לחשיפה למאפייני סיכון תשואה, למשך החיים הממוצע של הנכסים, הגדרת תשואות מטרה לאפיקי ההשקעות ועוד.

תקנות השקעה – קרנות פנסיה ותיקות

ביום 7 ביולי 2012 נכנסו לתוקף תקנות המסדירות את כללי ההשקעה בגופים המוסדיים. במסגרת אותו תיקון נכללות הוראות לעניין השקעות נכסי הקרנות הוותיקות באפיקי ההשקעה השונים. כמו כן, ביום 30 באוגוסט 2012 פורסם ברשומות תיקון לתקנות ההשקעה לעניין אופן חישוב אגרות חוב מיעדות.

4.2. ניתוח והסברים לתוצאות העסקיות והשוואתם לתקופות מקבילות בעבר:

4.2.1. ניתוח והסברים לפעילות ההשקעות בשנת 2018

להלן סקירת פעילות ההשקעות באפיקי ההשקעה המרכזיים של הקרנות.

4.2.1.1. אגרות חוב מיועדות
 על פי תקנות ההשקעה, הקרנות מחויבות לרכוש אג"ח מיועדות מסוג "ערד" כך ששיעור האג"ח המיועדות הכולל יהיה 30% מנכסיהן.
 בשנת 2018 רכשו הקרנות כ- 4,820 מיליוני ש"ח אג"ח מיועדות מסוג ערד.

4.2.1.2. ניירות ערך שאינם סחירים
 במהלך השנים האחרונות, קרנות הפנסיה הוותיקות, מבצעות השקעות לא סחירות באפיקים ההשקעה השונים, בין יתר בקרנות השקעה פרטיות ונכסי נדל"ן כל זאת, תוך התחשבות בהקצאת הנכסים ובתשואת המטרה שהגדירה ועדת ההשקעות של הקרנות. שיעור האחזקה באפיק זה עומדת על 10% (בשנת 2017-9%)

4.2.1.3. ניירות ערך סחירים
 בשנת 2018 עומד שיעור האחזקה של ניירות ערך סחירים על 39%, (בשנת 2017-38%)

4.2.1.4. פקדונות והלוואות
 בשנת 2018 נשארה האחזקה בפקדונות והלוואות בשיעור של 8%, כמו בשנת 2017.

4.2.1.5. נדל"ן
 קרנות הפנסיה הוותיקות, פועלות להשבחת תיק הנדל"ן שלהן ע"י איתור נכסי נדל"ן בעלי פרופיל סיכון תשואה מתאימים לתיק ההשקעות שלהן.
 בשנת 2018 מימשו הקרנות מבטחים ומקפת את האופציה לדילול 1.11% מהאחזקה.
 בשנת 2018 מכרה חברת שיקום שהינה בבעלות מלאה של קרן הפנסיה בניין את הנכסים הבאים:

להלן פירוט נכסי מקרקעין שנמכרו בשנת 2018:

מיקום הנדל"ן	הקרן המוכרת	סכום מכירה באלפי ש"ח
דרום אשקלון	בניין	996
דרום אשקלון	בניין	1,268
דרום אשקלון	בניין	76
צפון אשקלון	בניין	4,204
רמת השרון	בניין	5,926
גן הירקון- בני ברק	בניין	4,328
גן הירקון- רמת השרון	בניין	169.4

4.2.2. תשואות קרנות הפנסיה (נומינלי ברוטו)

להלן שיעורי התשואה הנומינלית ברוטו שהשיגו הקרנות בתקופת הדו"ח:

כולל התשואה על הסיוע הישיר העתידי המהוון:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2017	2018	שם קרן
6.22%	(1.12%)	מבטחים
5.78%	(2.09%)	קג"מ
6.55%	(0.66%)	מקפת
5.87%	(1.97%)	הדסה
4.00%	(0.68%)	בנין
4.59%	(2.37%)	אגד
4.11%	(1.69%)	חקלאים
3.73%	(1.95%)	נתיב

4.2.3. דוח ניהול סיכונים

פעילות הקרנות שבהסדר חשופה לסיכונים פיננסיים (בצד הנכסים או ההתחייבויות) כגון סיכונים שוק, אשראי, נזילות, סיכון כושר פירעון וכן לסיכונים תפעוליים ואחרים היכולים לנבוע, בין היתר, מאי נאותות או כשל בתהליכים הפנימיים, אנשים, מערכות או אירועים חיצוניים. התממשות הסיכונים עשויה לחשוף את הארגון למצב שלא יוכל לעמוד בהתחייבויותיו לעמיתים, להפסדים, פגיעה בהשגת היעדים (עסקיים או אחרים), פגיעה במוניטין ועוד.

הקרנות מקיימות תהליך ניהול סיכונים ארגוני, ERM - Enterprise Risk Management, שמשמעותו קיום תהליך מובנה ואחיד חוצה ארגון בעזרתו הארגון מודד, מנהל, מפיק תועלת ומפקח על הסיכונים אליהם הוא חשוף.

תהליך ניהול הסיכונים כולל: זיהוי סיכונים וחשיפות בפעילות והתהליכים, הערכת משמעותם והסתברות להתרחשותם, מעקב ובקרה אחר הסיכונים, טיפול בסיכונים (דרכי מניעה, פעולות לצמצום ההשלכות או ההסתברות להתממשות, העברת הסיכון לגורם שלישי כגון ביטוח, קבלה - החלטה על נשיאה בתוצאה בהתממש הסיכון), קביעת רמת הסיכון שהארגון יהיה מוכן לקחת בפעילויות בתחומים השונים, הטמעת כלים ושיטות למדידה, ניהול, ודרכי ההתמודדות עם סיכונים, הגדרת מבנה ארגוני תומך לניהול הסיכונים, קביעת אמצעים להתמודדות עם הסיכונים בכדי להפחית את ההסתברות לכשל, תחקור והפקת לקחים בהתממשות סיכון.

תהליך ניהול הסיכונים בקרנות שבהסדר נועד להבטיח:

1. ביצוע הפעילות העסקית תוך לקיחת סיכון מחושבת, הבנת הסיכון הגלום בפעילות וקבלת החלטה מושכלת לגבי אופן הטיפול בו.
2. מניעה ומזעור סיכונים.
3. הפקת לקחים בגין אירועי כשל ויישום מסקנות.

המנהל המיוחד, ועדת ההשקעות, וועדת הביקורת והמבקרת הפנימית מקבלים דיווחים ועדכונים שוטפים ממנהלת הסיכונים בהתייחס לסיכונים השונים. לצורך ניתוח ומעקב אחר חלק מהסיכונים הוטמעו בקרנות שבהסדר מספר מערכות ממוחשבות, ביניהן מערכת לניתוח סיכונים ALM ומערכת לניתוח סיכונים שוק.

להלן פירוט הסיכונים העיקריים:**4.2.3.1 סיכונים שוק**

סיכון לגידול בגירעון בעקבות תזוזה בגורמי שוק כגון: ריבית, אינפלציה, שער חליפין, מחירי מניות. ניהול תיק ההשקעות מתבצע תוך חתירה להשגת תשואה אופטימאלית במסגרת תיאבון הסיכון של הקרנות, בהתאם למגבלות חשיפה, ומדיניות שנקבעה ע"י המנהל המיוחד וועדות ההשקעה. בקביעת מדיניות ההשקעה ורמת הסיכון, מתייחסים לגורמי סיכון שונים, תחזיות, מגמות ולהתפתחויות אפשריות בשווקים הפיננסיים והריאליים.

הקצאת ההשקעות לאפיקים השונים לשנה הקרובה מבוצעת בין היתר בהתחשב בניתוח ALM לאלוקציית ההשקעות לטווח ארוך שנקבעה ובהתייחס להתפתחויות צפויות בסביבה הכלכלית ובהתאם לכך מאשרת ועדת ההשקעות תיקי סמן.

4.2.3.1.1 סיכון ריבית

סיכון להפסד בנכסים או לגידול בגרעון הנובע משינויים בעקום הריבית. לקרנות חשיפה גבוהה לירידה בריבית. ירידה בשיעור הריבית עשויה להגדיל את הגירעון מאחר ומח"מ ההתחייבויות גבוה ממח"מ הנכסים. ירידה של 1% בריבית עלולה להגדיל את הגירעון של הקרן בכ- 4.5% (ללא השפעת כרית הביטחון).

4.2.3.1.2 סיכון אשראי

הסיכון להפסד כספי כתוצאה מאי עמידה בהתחייבויות של לווים הנובע מחשיפה לירידה באיכות האשראי או חדלות פירעון של הלווים כתוצאה מפגיעה באיתנותם הפיננסית. ההשקעות מתבצעות באגרות חוב, שטרי הון ופיקדונות של חברות ברובן בדירוג אשראי של קבוצת ה-A ומעלה. השקעה במנפיקים מתבצעת בהתאם לקריטריונים ולמדיניות האשראי. מבוצע מעקב שוטף אחר החובות בכלל ואחר חובות בעייתיים בפרט. הקרנות חשופות לענפי משק שונים שהעיקרי שבהם הינו ענף הפיננסים.

4.2.3.1.3 סיכון מחירי מניות

סיכון להפסד בנכסים או לגידול בגרעון הנובע משינוי בשווי ההון של מחירי מניות. שיעור ההשקעה במניות בחו"ל ובארץ הינו 85%-15% בהתאמה. ירידה של כ-25% במדדי המניות השונים עלולה להגדיל את הגירעון של הקרן בשיעור של כ- 4.5% (ללא השפעת כרית הביטחון).

4.2.3.1.4 סיכון אינפלציה

סיכון להפסד בנכסים או לגידול בגרעון הנובע משינוי במדד המחירים לצרכן. שיעור הנכסים הצמודים למדד (ללא כרית ביטחון) נאמד בכ-70% מהתחייבויות הקרנות. בעוד ההתחייבויות צמודות במלואן למדד. עליה בשיעור האינפלציה בכ-5% עלולה להגדיל את גירעון הקרנות בשיעור של כ- 1.5% (ללא השפעת כרית הביטחון).

4.2.3.1.5 פיזור גיאוגרפי

כ-86% מנכסי הקרנות מושקעים בישראל (כולל אג"ח מיועדות וסיוע). כ-2.5% באסיה, כ-8% בצפון אמריקה, כ-3.5% באירופה, והיתרה במדינות אחרות.

4.2.3.1.6 סיכון מט"ח

סיכון להפסד בנכסים או לגידול בגרעון כתוצאה משינויים בשערי החליפין. ההשקעות במט"ח הינן בעיקר בדולר וביורו. גידור החשיפה למט"ח מתבצע בהתאם למדיניות ועדות ההשקעה הכוללת גידור חשיפה מטבעית בגין אג"ח זר, ואילו חשיפה מנייתית במט"ח אינה מגודרת. פיחות של השקל בכ-15% מול כלל המטבעות עלולה להגדיל את גירעון הקרן בכ- 2.5% (ללא השפעת כרית הביטחון).

4.2.3.2 כושר פירעון (SOLVENCY RISK)

סיכון לאי עמידה בתשלום ההתחייבויות האקטואריות בטווח הארוך ו/או להפחתת זכויות העמיתים. הקצאת הנכסים בין אפיקי השקעה שונים מתבצעת בהתאם לאסטרטגיה ארוכת טווח שאושרה על ידי המנהל המיוחד וועדות ההשקעה ובהתאם לתאבון הסיכון של הקרנות.

אסטרטגיית הקצאת הנכסים לטווח הארוך נועדה לקבוע את השקעת הנכסים האופטימלית לאורך זמן לצורך עמידה בהתחייבויות בהתאם לרמת הסיכון שנקבעה. לשם כך, מסתייעים בין היתר גם במערכת ממוחשבת ייעודית לניהול נכסים והתחייבויות בקרנות פנסיה (מערכת ALM).

ניתוח שבוצע מצביע על כך שתחת מנגנון האיזון הקיים ותקנות ההשקעה הנוכחיות, קיים סיכון שהקרנות לא תצלחנה להגיע לאיזון של 100% וההפסד הממוצע הצפוי עלול להיות גבוה מ-5% בשנה מסוימת.

4.2.3.3. סיכון אקטואריה

הסיכון האקטוארי הינו ברובו סיכון אקסוגני שאינו בשליטת הקרן, וכולל סיכונים דמוגרפיים (שינויים בתוחלת חיים, שיעורי הקפאה, עזיבה, יציאה לנכות), וסיכונים כלכליים (ריבית, אינפלציה, שכר המבוטח, שכר ממוצע במשק).

הסיכון טמון בפער שבין הערכים שיהיו בפועל לבין הערכים החזויים ששימשו בסיס להנחות האקטואריות. המשמעות של פערים אלה ככל שיהיו, תבוא לידי ביטוי בגירעון או עודף בדוחות האקטואריים.

4.2.3.4. סיכון משפטי

הסיכון המשפטי נובע מהכרעות שניתנו או שעשויות להינתן במסגרת הליכים משפטיים קיימים, לרבות הליכים עתידיים שעשויים להתרחש. ההפרשות הנדרשות במידת הצורך באות לידי ביטוי בדוחות הכספיים. הקרנות שבהסדר מבצעות מעקב שוטף אחר התביעות הקיימות ופועלות ככל הנדרש על מנת להקטין את היקף החשיפה הנובעת מהליכים אלה.

4.2.3.5. סיכון רגולציה

שינויים בחוקים ותקנות, בהוראות הממונה על המפקח על שוק ההון ביטוח וחסכון, או בתקנון האחיד, או בהוראות דין אחרות, יכולים להשפיע על ההתחייבויות או על הנכסים של הקרן.

בנוסף, אי ציות האורגנים הרלוונטיים בארגון לחוקים ולהוראות רגולטוריות חיצוניות קיימות, או להוראות פנימיות שנקבעו, אפשר שיביאו להתממשות סיכון זה.

4.2.3.6. סיכון תפעולי

סיכון תפעולי הינו חשיפה להפסד כתוצאה מאי נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. החשיפה נובעת מתהליכים הכוללים את תהליכי התפעול השונים, התשלומים, הגבייה, מערכות מידע ותקשורת ועוד.

כחלק מתהליך ניהול הסיכונים מעודכנת מפת הסיכונים התפעוליים הארגונית בהסתמך על ניתוח חומרים, דיווחים שוטפים, שיחות עם גורמים רלוונטיים בארגון, דוחות ביקורת וכו', ומבוצע תהליך הפחתת סיכונים, מעקב ובקרה אחר הסיכונים.

בתהליך צמצום החשיפות מטופלים: סיכונים ממפת הסיכונים בהתאם לתעדוף הארגון, מבוצעים תהליכי הפקת לקחים מאירועי כשל ויישום מסקנות כמו כן סיכונים מטופלים כחלק מתהליך שוטף בחטיבות השונות. בנוסף, מופעל מערך ביקורת פנימית נרחב המבצע ביקורת תקופתית בהתאם לתכנית עבודה שנתית ורב שנתית. התוכנית נקבעת אחת לשנה בהתייחס לסקר סיכונים שבוצע וכן בהתאם לדרישות החוק וההוראות השונות. היבטים נוספים של סיכונים תפעוליים מטופלים במסגרת יישום הנחיות SOX 404.

4.2.3.7. סיכון נזילות

סיכון נזילות בקרנות הפנסיה עלול להתממש במידה ותזרים המזומנים הצפוי להתקבל ממימוש הנכסים שבהחזקת הקרן, אינו מספיק לכסות את זרם התשלומים של ההתחייבויות.

א. סיכון זה מתייחס לאפשרות שזרמי המזומנים העתידיים של הקרנות לא יספיקו לממן את תשלום ההתחייבויות לעמיתים, והקרנות יימצאו בתזרים מזומנים גרעוני ולא יימצאו אפיקי מימון חלופיים.

ב. סיכון תזרים המזומנים (פער נזילות) – הפער בין תזרים פרעון הנכסים לזה של ההתחייבויות. בגלל מבנה הנכסים וההתחייבויות השונה (נכסים קצרים, התחייבויות ארוכות, התפלגות התזרימים) לקרנות, לא יהיו מספיק מזומנים במועד התשלום כדי לשלם לעמיתים את כספי הקצבה. במצב זה, הקרנות עשויות לא להצליח לממש נכסים פיננסיים או נכסים אחרים במהירות במועד התשלום במחיר "השווי ההוגן", כדי לשלם את ההתחייבויות השוטפות לעמיתים או תשלומים לא מתוכננים. תמהיל הנכסים בקרנות מאפשר לתת מענה לצרכי הנזילות השוטפים והמשותפים.

4.3. הוצאות הקרנות

בשנת 2008 הושלם האיחוד התפעולי של קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. בהתאם לכך, קרנות הפנסיה פועלות על פי מבנה ארגוני במסגרת תפעולית אחת. יובהר כי במסגרת האיחוד התפעולי נשמרת זהותה המשפטית הנפרדת של כל קרן, ובכלל זה קיימת הפרדה ברורה בין הנכסים וההתחייבויות של כל קרן.

4.4. השפעה של תופעות או אירועים מיוחדים על תוצאות הפעילות

במהלך תקופת הדוח היו תופעות או אירועים מיוחדים שהשפיעו על תוצאות הפעילות, ביניהם ניתן למנות את הבאים:

- א. שינוי בהנחות האקטואריות.
- ב. השינויים בווקטור הריבית.
- ג. התשואות בשוק ההון.

4.5. שינוי מהותי ברווחי השקעות לתקופת הדוח ביחס לתקופה הקודמת

הפסדי ההון בשווקים הפיננסיים במהלך 2018, הביאו להפסדים באגרות החוב וני"ע הסחירים בתיק ההשקעות. עליית הריבית הביאה לירידה בתשואות הנכסים הלא סחירים לרבות אגרות החוב המיועדות.

4.6. השפעת שינויים בהוראת הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ועל תוצאות הפעולות.

בהתאם לסמכויותיו על פי חוק הפיקוח, התקין המפקח תקנון אחיד שנכנס לתוקף ב-1.10.2003. עיקרי השינויים בתקנון האחד והשפעתם – ראה בפרק "תיאור הסביבה העסקית" בסעיף 2 לעיל.

4.7. השפעת השינויים בהוראות המס על התוצאות הפעילות

אין.

4.8. השפעת עונתיות על תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה

אין.

4.9. שינויים בשיעור גביית דמי הגמולים

בשנת הדוח נקבע כי ההפרשות לפנסיה חובה יגדלו (בשתי פעימות) ויעמדו כל הפחות, על שיעור הפקדות כולל של 18.5% משכר העובד. שינוי זה לא השפיע על דמי הגמולים המופרשים לקרנות הואיל ושיעור ההפרשות לקרנות לפני השינוי היה גבוה יותר.

4.10. שינויים מהותיים בשיטת חישוב המאזן האקטוארי בהשוואה לשנה הקודמת

אין שינויים מהותיים בשיטת החישוב של המאזן האקטוארי בהשוואה לשנה קודמת.

פרק 5: תחזית זרמי כספים

על פי תחזית זרמי המזומנים של הקרנות שנערכה ע"י האקטואר לפי הנחות המאזן האקטוארי, דמי הגמולים יתאפסו, באופן תיאורטי, בתוך כ- 27 שנים, וזאת כתוצאה מצפי לירידה במספר המבוטחים והנחות לגבי עליה בשכר. הוצאות הקרנות צפויות לרדת ביחס עם ירידת דמי הגמולים ותשלומי הגמלאות. תזרים המזומנים הצפוי לשנת 2018 מניח קבלת דמי גמולים בסך של כ- 2,624 מיליוני ש"ח ותשלומי הקרנות בניכוי דמי ניהול בסך של כ-15,055 מיליוני ש"ח.

5.1. מימוש זכויות מבוטחים

הקרנות הינן קרנות סגורות, ולפיכך קיים תהליך של ירידה בדמי הגמולים ובמספר העמיתים הפעילים ומגמה של תזרים שלילי הנובע מעודף הולך וגדל של תשלומים על תקבולים. זרם התשלומים גדל כתוצאה מעליה במספר מקבלי הקצבאות ומפוטנציאל פדיון כספים חד פעמי. התהליך כאמור יימשך עד להתאפסות ההון של הקרנות. הנתונים על תזרים המזומנים העתידי מפורטים בדוח האקטוארי.

5.2. נכסים שלגביהם קיים קושי במימוש

נכסי הקרנות כוללים, בין היתר, אגרות חוב ממשלתיות מיועדות אשר מייצרות תזרים חיובי לשנים הבאות. חלק משמעותי נוסף מנכסי הקרנות מושקע בנכסים סחירים הכוללים אגרות חוב ממשלתיות, אג"ח קונצרנים ומניות אשר במקרה הצורך ניתן לממשן. להערכתנו הקרנות לא צפויות בשנים הקרובות לקושי מהותי במימוש נכסים.

5.3. חובות

חובות של מעסיקים ועצמאיים, מבטחי משנה, מבוטחים, יתרות סוכנים וחייבים עסקיים אחרים שהפיגור בגבייתם עלול להשפיע על תזרים המזומנים של קרנות הפנסיה: היקף החבות הנצברת של מעסיקים, עצמאיים וחייבים אחרים מהווה כ- 1% ביחס להיקף הגבייה השנתית. הקרנות נוקטות בכל ההליכים הקבועים לפי הוראות הדין על מנת לגבות את החובות. על פי ניסיון העבר, רוב החובות ייגבו.

5.4. גביית חובות ע"י העברת נכסים ולא במזומן

גביית חובות על ידי קרנות הפנסיה מתבצעת בצרוף ריבית חש"ל כמתחייב מתקנות מס הכנסה. הקרנות אינן גובות חובות ע"י העברת נכסים.

פרק 6: השפעת גורמים חיצוניים

6.1. התחייבויות תלויות ותביעות:

6.1.1. לתאריך המאזן ולתאריך פרסום הדוחות הכספיים קיימות מספר תביעות נגד הקרנות ובכללן תביעות עמיתים וגמלאים בגין זכויותיהם בקרנות הפנסיה ותביעות אחרות.

להערכת ההנהלה, על סמך הצהרת יועציה המשפטיים, אין לראות בתביעות שאינן מפורטות בביאור התחייבויות תלויות ותביעות, תביעות שיכולות להשפיע מהותית על מצב הקרנות ועל כן לא נרשמה בגין הפרשה בדוחות הכספיים.

6.1.2. גביית חובות מעסיקים-חוק הגנת השכר, התשי"ח-1958 מטיל אחריות על קרנות הפנסיה להבטיח זכויות פנסיה לעובדים אם המעביד פיגר בתשלומיו, אלא אם כן נקטו הקרנות בכל ההליכים הקבועים בחוק. הקרנות פועלת לגביית החובות מול המעסיקים.

קיימות תביעות אשר הקרנות הינן צד להן הנובעות מאי העברת דמי גמולים על ידי מעסיקים. לדעת ההנהלה, בהסתמך על חוות דעתם של יועציה המשפטיים, תביעות אלה אינן ניתנות להערכה או כימות.

לתאריך הדוחות הכספיים יתרת החובות הידועים לקרנות מופיעה בביאור חייבים ויתרות חובה. לפסקי הדין בחלק מהתביעות, במידה ויוכרעו נגד הקרנות, יכולה להיות השפעה מהותית על הדוח הכספי.

הקרנות, על פי חוות דעת יועציה המשפטיים, אינן יכולות להעריך את הסתברות התרחשותן של תביעות אלו.

פרטים ראה ביאור התחייבויות תלויות ותביעות במאזני הקרנות.

פרק 7: בקרות ונהלים

בהתאם להוראות הדיווח של הממונה, יחתמו המנהל המיוחד ומנהל חטיבת הכספים, כל אחד בנפרד, על הצהרה על אחריותם לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי והבקרה הפנימית של הקרנות על הדיווח הכספי, לרבות הערכת האפקטיביות של בקרות אלו, בהתאם להוראות סעיפים 302 ו-402 לחוק הידוע בשם "חוק Sarbanes-Oxley" שנחקק בארצות-הברית. הוראות סעיף 302 בדבר האחריות לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי מקוימת רבעונית החל מהדוחות הכספיים של שנת 2008.

הוראת סעיף 404 בדבר האחריות לבקרה הפנימית של הקרנות על הדיווח הכספי מקוימת עבור סוף השנה החל מהדוחות הכספיים של שנת 2011. במסגרת היישום של הוראת סעיף 404 ביצעה הנהלת הקרנות שבהסדר, החל משנת 2009 ובסיוע חברת ייעוץ, מיפוי ותיעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים בהתבסס על המתודולוגיות המקובלות, תוך שימוש במודל הבקרה של COSO (Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission). כמו-כן, הקרנות ביצעו, על-פי הדרישות, בחינת אפקטיביות של נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה בפועל של הבקרות העיקריות.

בשנת 2017 ביצעו הקרנות על-פי המתודולוגיות המקובלות עדכון למיפוי ולתיעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים, לרבות לתהליכים מהותיים חדשים. כמו כן, הקרנות ביצעו, בסיוע חברת הייעוץ, בחינת אפקטיביות של נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה מחודשת של הבקרות העיקריות, וזאת תוך התאמת מדגמי הבדיקות לתוצרי מיפוי הסיכונים.

הערכת הבקרות והנהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הקרנות, בשיתוף המנהל המיוחד ומנהל חטיבת הכספים של הקרנות, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של קרנות הפנסיה. על בסיס הערכה זו, המנהל המיוחד ומנהל חטיבת הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של קרנות הפנסיה הינם אפקטיביים על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שקרנות הפנסיה נדרשות לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

בקרה פנימית על דיווח כספי:

לא ארע כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי.

המנהל המיוחד : יואב בן אור

תאריך אישור הדוח: 27 במרס, 2019

פרק 8: דוח המנהל המיוחד וההנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

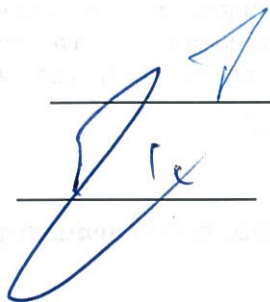

ההנהלה של קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי.

מערכת הבקרה הפנימית של קרנות הפנסיה תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון למנהל המיוחד ולהנהלה של קרנות הפנסיה לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל והוראות הממונה על שוק ההון.

ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של קרנות הפנסיה על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2018, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של "ה-COSO) Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission". בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה כי ליום 31 בדצמבר 2018, הבקרה הפנימית של קרנות הפנסיה על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

	יואב בן אור	המנהל המיוחד
	אלי לוי	מנהל הכספים

תאריך אישור הדוח: 27 במרס, 2019

עמיתים קרעית הפנסיה הוותיקות

עמיתים - קרנות הפנסיה הוותיקות

אלפי שקלים

נספח 1 - נכסים ליום 31 בדצמבר 2018

מבטחים	מקפת	קגמ	בנין	חקלאים	אגד	הדסה	נתיב	
רכוש שוטף								
3,672,874	1,246,830	1,626,587	269,541	123,638	400,675	107,122	1,076,902	מזומנים ושווי מזומנים
425,720	91,666	114,691	2,754	3,953	10,626	6,842	38,400	חייבים ויתרות חובה
4,098,594	1,338,496	1,741,278	272,295	127,591	411,301	113,964	1,115,302	
אגרות חוב מיועדות שהונפקו לקרן:								
37,012,005	11,420,241	8,219,236	511,872	239,161	421,771	566,646	543,803	עלות מותאמת
13,170,856	4,025,012	2,949,986	181,064	89,424	151,581	205,962	199,877	בסוד ממשלתי
50,182,861	15,445,253	11,169,222	692,936	328,585	573,352	772,608	743,680	
השקעות								
13,988,880	4,639,594	2,584,005	22,197	24	8,546	101,322		ניירות ערך שאינם סחירים
55,088,475	16,097,714	10,950,810	799,765	349,224	523,093	803,745	225,019	ניירות ערך סחירים
11,374,863	3,771,408	2,387,317	10,822	7,816	28,060	184,342	35,088	פקדונות והלוואות
108,306	40,880		35,761				27,750	מקרקעין
130,743,385	39,994,849	27,091,354	1,561,481	685,649	1,133,051	1,862,017	1,031,537	סה"כ השקעות
2,047								רכוש קבוע
57,791	13,974	8,570	6,793	6,122	2,065	575	4,827	רכוש אחר
					176,018			חלקה של קרן פנסיה אחרת בהתחייבות הפנסיונית
2,841,000	932,000	1,746,000		30,000		113,000	118,000	סיוע ממשלתי עתידי בגין אי העלאת גיל הפרישה לנשים
137,742,817	42,279,319	30,587,202	1,840,569	849,362	1,722,435	2,089,556	2,269,666	סך כל נכסי קרנות הפנסיה
					404,021			חשבון קרן הפרמיה בנאמנות
137,742,817	42,279,319	30,587,202	1,840,569	849,362	2,126,456	2,089,556	2,269,666	סך כל הנכסים
בניכוי - התחייבויות אחרות								
1,927,246	506,258	506,305	29,953	13,344	55,469	31,569	77,178	התחייבויות אחרות
					220,884			בסוד ממשלתי בשנים קודמות של אג"ח מירון שנרכשו בקרן הפרמיה
					183,137			התחייבות בגין הפרמיה הממוצעת
1,927,246	506,258	506,305	29,953	13,344	459,490	31,569	77,178	
135,815,571	41,773,061	30,080,897	1,810,616	836,018	1,666,966	2,057,987	2,192,488	סך כל הנכסים, נטו

עמיתים קרנת הפנסיה הוותיקות

עמיתים - קרנות הפנסיה הוותיקות

אלפי שקלים

נספח 2-התחייבויות פנסיוניות ליום 31 בדצמבר 2018

מבטחים	מקפת	קגמ	בנין	חקלאים	אגד	הדסה	נתיב	
193,381,000	58,724,000	71,136,000	4,304,000	3,120,000	6,701,000	4,304,000	18,116,000	התחייבויות צבורות
7,132,000	1,907,000	1,091,000	84,000	102,000	83,000	42,000	528,000	התחייבויות פנסיוניות בשל זכויות הצפויים להיצבר בקרן בניכוי דמי גמולים עתידיים
200,513,000	60,631,000	72,227,000	4,388,000	3,222,000	6,784,000	4,346,000	18,644,000	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות
(6,527,000)	(2,004,000)	(2,374,000)	(139,000)	(104,000)	(215,000)	(143,000)	(608,000)	סיוע ממשלתי בגין כרית בטחון
(5,215,000)	(2,098,000)	(1,461,000)	(140,000)	(109,000)	(130,000)	(73,000)	(764,000)	סבסוד ממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות שהקרן צפויה להשקיע בהן בעתיד
(52,955,429)	(14,755,939)	(38,311,103)	(2,298,384)	(2,172,982)	(4,772,034)	(2,072,013)	(15,079,512)	אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
135,815,571	41,773,061	30,080,897	1,810,616	836,018	1,666,966	2,057,987	2,192,488	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד ממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות שהקרן צפויה להשקיע בהן בעתיד ואומדן סיוע ממשלתי
(92,822,000)	(27,451,000)	(50,968,000)	(3,209,000)	(2,732,000)	(5,836,000)	(2,821,000)	(18,409,000)	גרעון אקטוארי לפני אומדן סיוע ממשלתי עתידי
1,602,000	565,000	703,000	279,000	112,000	260,000	13,000	831,000	יתרת גרעון בסוף שנת המאזן הקודמת
8,458,000	2,707,000	2,922,000	105,000	80,000	226,000	170,000	643,000	התפתחויות דמוגרפיות וכלכליות
2,053,000	364,000	501,000	66,000	35,000	81,000	31,000	166,000	השפעת השינוי בריביות ההיוון ובתשואות הקרן על הגרעון
								שינויים אחרים בהנחות ובשיטות
								שינויי תיקיה ותקנון
(80,709,000)	(23,815,000)	(46,842,000)	(2,759,000)	(2,505,000)	(5,269,000)	(2,607,000)	(16,769,000)	יתרת גרעון בסוף שנת המאזן
								סיוע ממשלתי עתידי
								סיוע ממשלתי עתידי לפני שינוי בריביות ההיוון:
14,602,000	4,486,000	3,285,000	201,000	99,000	169,000	229,000	222,000	סבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ח מיועדות שהונפקו לקרן
6,184,000	2,455,000	1,720,000	162,000	128,000	151,000	86,000	885,000	סבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ח מיועדות שהקרן צפויה להשקיע בהן
55,715,000	15,472,000	40,114,000	2,341,000	2,232,000	4,952,000	2,170,000	15,541,000	אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
2,926,000	959,000	1,780,000	31,000	122,000	116,000	116,000	122,000	סיוע ממשלתי עתידי בגין אי העלאת גיל הפרישה לנשים
6,527,000	2,004,000	2,374,000	139,000	104,000	215,000	143,000	608,000	סיוע ממשלתי עתידי בגין כרית בטחון
(5,245,000)	(1,561,000)	(2,431,000)	(84,000)	(89,000)	(218,000)	(137,000)	(609,000)	השפעת השינוי בריביות ההיוון על הערכת הסיוע הממשלתי העתידי
80,709,000	23,815,000	46,842,000	2,759,000	2,505,000	5,269,000	2,607,000	16,769,000	יתרת גרעון או עודף בסוף שנת הדוח לאחר ניכוי סיוע ממשלתי
135,815,571	41,773,061	30,080,897	1,810,616	836,018	1,666,966	2,057,987	2,192,488	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד וסיוע ממשלתי

עפיתים קרעית הפנסיה הוותיקות

עמיתים - קרנות הפנסיה הוותיקות

נספח 3 - דוח הכנסות והוצאות לשנה שנתסיימה ביום 31 בדצמבר 2018								אלפי שקלים
מבטחים	מקפת	קגמ	בנין	חקלאים	אגד	הדסה	נתיב	
הכנסות (הפסד)								
20,839	7,442	6,818	180	118	249	570	378	ממזומנים ושוי מזומנים
מהשקעות								
890,238	439,875	226,663	3,376	5,761	31,366	18,673	12,025	מניירות ערך שאינם סחירים, נטו
(1,027,661)	(288,855)	(213,508)	(14,651)	(7,305)	(8,914)	(15,294)	(23)	מניירות ערך סחירים, נטו
466,379	142,243	131,683	23	16	206	9,528	131	מפקדונות והלוואות
21,665	8,014	(285)	778	23			3,287	ממקרקעין ורכוש קבוע
350,621	301,277	144,553	(10,474)	(1,505)	22,658	12,907	15,420	
הכנסות אחרות, נטו								
20,785	932	1,081	4	136	86	(26)	769	
20,785	932	1,081	4	136	86	(26)	769	
392,245	309,651	152,452	(10,290)	(1,251)	22,993	13,451	16,567	סך כל ההכנסות (הפסד)
הוצאות (השתתפות בהוצאות)								
123,490	27,328	28,024	8,870	9,701	4,148	2,128	8,015	הוצאות הנהלה וכלליות
(13,182)	(681)		(443)	(1,475)	(1,518)			בניכוי - השתתפות בהוצאות
125								הוצאות מסיים
110,433	26,647	28,024	8,427	8,226	2,630	2,128	8,015	סך כל ההוצאות, נטו
281,812	283,004	124,428	(18,717)	(9,477)	20,363	11,323	8,552	עודף הכנסות (הפסד) עובר לדוחות תנועה בקרן הפנסיה

עמיתים - קרנות הפנסיה הותיקות

אלפי שקלים

נספח 4 - דוח תנועה בהון לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018

מבטחים	מקפת	קגמ	בנין	חקלאים	אגד	הדסה	נתיב	
139,811,324	42,700,848	31,364,001	1,908,816	893,108	1,721,235	2,158,330	2,033,401	סך נכסים נטו לכיסוי התחייבויות פנסיוניות לתחילת השנה
תוספות לנכסים								
דמי גמולים ממעסיקים ומעובדים עבור:								
פנסיות יסוד								
1,507,868	535,742	665,648	13,276	17,496	19,355	36,875	138,624	פנסיה מקיפה
281,812	283,004	124,428	(18,717)	(9,477)	20,363	11,323	8,552	עודף הכנסות (הפסד)-עובר מדוחות הכנסות והוצאות
תקבולים אחרים והעברות								
1,556,458	468,963	559,228	234,129	83,667	265,583	33,614	843,200	מקדמות בגין סיוע ממשלתי
400,900	43,064	61,258	424	2,047	21,814		20,813	תקבולים בגין פרישה מוקדמת
3,294							4,693	תקבולים בגין רכישת זכויות ואחרות
188,077	40,742	46,609	2,669	3,558	217	1,590	28,951	תקבולים בגין פנסיות משותפות והיוון
149,382	54,881	128,208	78	878		6,842	9,936	סיוע שנתקבל או נצבר בגין אי העלאת גיל פרישה לנשים
								העברה מבנין מטרות לבנין ומקרן חופשה למבטחים
(8,000)	(32,000)	(76,000)		(1,000)		(6,000)	(10,000)	תוספת (עדכון) בגין התחייבות לסיוע ממשלתי עתידי בגין אי העלאת גיל פרישה
					(11,365)			גידול (קיטון) בחלק המגן בהתחייבות
4,079,791	1,394,396	1,509,379	231,859	97,169	315,967	84,244	1,044,769	סך הכל תוספות לנכסים
תשלומים לגמלאים ולאחרים והעברות								
(7,386,265)	(2,202,006)	(2,652,193)	(286,176)	(119,610)	(367,957)	(175,798)	(828,063)	לגמלאים, נכים ושאיירים, נטו
(260,165)	(49,033)	(44,319)	(25,297)	(22,856)	(2,190)	(4,694)	(14,719)	החזרים לעמיתים שפרשו, נטו
(31,468)	(281)	(44)			(6)		(9)	החזרים למעסיקים ולאחרים
(397,646)	(70,863)	(95,927)	(18,586)	(11,793)	(83)	(4,095)	(42,891)	העברות לקרנות פנסיה בעיקר בגין פנסיות משותפות והיוון
(8,075,544)	(2,322,183)	(2,792,483)	(330,059)	(154,259)	(370,236)	(184,587)	(885,682)	סך הכל תשלומים לגמלאים ולאחרים והעברות
(3,995,753)	(927,787)	(1,283,104)	(98,200)	(57,090)	(54,269)	(100,343)	159,087	תוספות לנכסים (גריעה מהנכסים), נטו
135,815,571	41,773,061	30,080,897	1,810,616	836,018	1,666,966	2,057,987	2,192,488	נכסים נטו לכיסוי התחייבויות פנסיוניות לסוף השנה

עמיתים קרעית הפנסיה הוותיקות

עמיתים - קרנות הפנסיה הוותיקות

נספח 5 - נתוני עמיתים ופנסיונרים ליום 31 בדצמבר 2018

מבטחים	מקפת	קגמ	בנין	חקלאים	אגד	הדסה	נתיב	שיעור הקצבה הממוצעת (שקלים)
4,719	5,422	4,637	2,261	1,489	7,206	6,164	6,259	קצבת זקנה
2,608	3,552	3,084	1,753	1,189	4,372	4,001	3,657	קצבת שארי פנסיונר
3,004	3,481	3,160	1,851	1,391	4,163	3,206	3,299	קצבת שארי מבוטח
4,317	4,852	4,371	2,582	3,089	6,610	5,176	5,694	קצבת נכות
								מספר מעסיקים
2,044	2,044	2,043	2,044	2,045	2,041	2,040	2,043	דמי הגמולים יתאפסו בשנת :
45,689	16,521	16,794	612	1,070	648	1,109	3,205	מבוטחים פעילים בקרן
3,045	1,058	1,447	32	38	4	97	143	מבוטחים פעילים בסוף שנה
1,992	377	353	44	85	59	30	85	פרשו לקצבאות
								חדלו מפעילות
								מספר מקבלי קצבאות לתחילת השנה
104,421	27,254	39,796	6,479	4,966	3,229	2,076	8,229	זקנה
20,517	5,008	5,491	5,132	1,955	1,501	252	3,198	שארי פנסיונר
8,574	2,674	2,432	843	310	98	114	1,261	שארי מבוטח
2,974	571	828	101	48	39	48	199	נכות
136,486	35,507	48,547	12,555	7,279	4,867	2,490	12,887	מספר מקבלי קצבאות שנסופו השנה
6,774	1,715	2,191	227	261	76	135	441	זקנה (כולל מעבר מנכות)
1,531	371	378	218	97	104	22	189	שארי פנסיונר
244	68	80	12	2	4		15	שארי מבוטח
241	62	103	16	9	4	3	17	נכות
8,790	2,216	2,752	473	369	188	160	662	מספר מקבלי קצבאות שנגרעו השנה
3,327	858	1,208	407	261	140	42	357	זקנה
1,374	317	400	418	171	66	18	250	שארי פנסיונר
344	110	109	40	16	2	5	66	שארי מבוטח
590	106	161	23	10	5	5	36	נכות (כולל מעבר לזקנה)
5,635	1,391	1,878	888	458	213	70	709	מספר מקבלי קצבאות לסוף השנה
107,868	28,111	40,779	6,299	4,966	3,165	2,169	8,313	זקנה
20,674	5,062	5,469	4,932	1,881	1,539	256	3,137	שארי פנסיונר
8,474	2,632	2,403	815	296	100	109	1,210	שארי מבוטח
2,625	527	770	94	47	38	46	180	נכות
139,641	36,332	49,421	12,140	7,190	4,842	2,580	12,840	מוקפאים-בלתי פעילים
169,647	19,108	31,152	20,950	51,736	749	714	5,012	מוקפאים-מבוטחים לשעבר
163,655	29,494	41,455	37,234	87,712	6	1,615	4,561	

הצהרת המנהל המיוחד

אני יואב בן אור, המנהל המיוחד, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של **מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ (בניהול מיוחד)** (להלן: "קרן הפנסיה") לשנת 2018 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של קרן הפנסיה; וכן-
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בקרן הפנסיה, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקוחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
5. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לועדת המנהלה ולועדת הביקורת, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של קרן הפנסיה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

יואב בן אור, המנהל המיוחד

27 במרס, 2019

הצהרת מנהל הכספים

אני אלי לוי, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן: "קרן הפנסיה") לשנת 2018 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של קרן הפנסיה; וכן-
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בקרן הפנסיה, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
5. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לועדת המנהלה ולועדת הביקורת, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של קרן הפנסיה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

אלי לוי, מנהל הכספים

27 במרס, 2019

מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ
(בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

דוחות כספיים ליום 31 בדצמבר, 2018

תוכן העניינים

6			מאזנים
8			דוחות הכנסות והוצאות
9			דוחות תנועה בקרן הפנסיה
10			ביאורים לדוחות הכספיים
10	10	ביאור 1: - כללי	
10	10	א. גרעון וסיוע ממשלתי	
10	10	ב. הגדרות בדוחות כספיים אלה:	
11	11	ג. מגזרי הפעילות	
11	11	ד. תוכנית להבראת קרנות הפנסיה הותיקות הגרעוניות	
12	12	ביאור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית	
12	12	א. כללי חשבונאות	
12	12	ב. מטבע הפעילות ומטבע חוץ	
12	12	ג. שערי החליפין וההצמדה	
12	12	ד. הערכת נכסים והתחייבויות	
14	14	ה. שיטת רישום דמי גמולים, תשלומים לגימלאים, נכים ושאירים	
14	14	ו. אומדנים בעריכת הדוחות הכספיים	
15	15	ביאור 3: - נכסים לפי בסיס הצמדה	
17	17	ביאור 4: - מזומנים ושווי מזומנים	
17	17	ביאור 5: - חייבים ויתרות חובה	
18	18	ביאור 6: - ניירות ערך שאינם סחירים	
22	22	ביאור 7: - ניירות ערך סחירים	
23	23	ביאור 8: - פקדונות והלוואות	
24	24	ביאור 9: - מקרקעין	
25	25	ביאור 10: - רכוש קבוע	
26	26	ביאור 11: - רכוש אחר	
27	27	ביאור 12: - התחייבויות שוטפות	
28	28	ביאור 13: - התחייבויות בשל סיום יחסי עובד מעביד	
29	29	ביאור 14: - התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי	
29	29	א. ההתחייבויות הפנסיוניות	
32	32	ב. הרכב ההתחייבויות הפנסיוניות	
32	32	ג. הערות והמלצות האקטואר	
33	33	ד. סיוע ממשלתי	
37	37	ה. כרית ביטחון לקרנות	
38	38	ו. יתרת גרעון הקרן	
39	39	ביאור 15: - הכנסות מהשקעות	
39	39	ביאור 16: - הכנסות (הוצאות) אחרות, נטו	
40	40	ביאור 17: - הוצאות הנהלה וכלליות	
40	40	ביאור 18: - השתתפות בהוצאות	
41	41	ביאור 19: - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות	
54	54	ביאור 20: - צדדים קשורים	
55	55	ביאור 21: - מסים על הכנסה	
55	55	ביאור 22: - תשואת הקרן	
55	55	ביאור 23: - מידע בדבר שווי הוגן של מכשירים פיננסיים וחשיפתם לסיכונים ריבית	
56	56	ביאור 24: - אירועים לאחר תאריך המאזן	

דוח רואה החשבון המבקר לעמיתים של מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ (בניהול מיוחד) בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן: "הקרן") ליום 31 בדצמבר, 2018 בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על-ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן - COSO). המנהל המיוחד וההנהלה של הקרן אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי של הקרן, הנכללת בדוח המנהל המיוחד וההנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקרן בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB Public Company Accounting Oversight Board (בארה"ב) בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, אשר אומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקרן. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים שחשבונו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של הקרן הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של בטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות ודרישות גילוי אשר נקבעו בהוראות רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר ובהתאם לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופת גמל), התשכ"ד-1964. בקרה פנימית על דיווח כספי של הקרן כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הקרן (לרבות הוצאתם מרשותה) (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות ודרישות גילוי אשר נקבעו בהוראות רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר ובהתאם לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופת גמל), התשכ"ד-1964 ושקבלת כספים והוצאת כספים של הקרן נעשים רק בהתאם להרשאות המנהל המיוחד וההנהלה של הקרן; ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הקרן, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכנה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, הקרן קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2018 בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים של הקרן לימים 31 בדצמבר, 2018 ו-2017 ואת תוצאות פעילותה לכל אחת משתי השנים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר, 2018 ו-2017 והדוח שלנו מיום 27 במרס 2019 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים וכן הפניית תשומת לב בדבר התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי ולדוח האקטואר המצורף וכי גרעון הקרן לפני הסיוע הממשלתי מסתכם ליום 31 בדצמבר, 2018 בכ-80,709 מיליוני ש"ח ואומדן הסיוע הממשלתי ליום המאזן מכסה את מלוא הגרעון הנ"ל. חוות דעתנו הנ"ל כוללת הפניית תשומת הלב לאמור בביאור 19 בדבר התחייבויות תלויות העומדות נגד הקרן. כמו כן חוות דעתנו הנ"ל כוללת הפניית תשומת לב להפחתת זכויות עמיתי הקרן בגין אי העלאת גיל פרישה לגנשים

הרואה החשבון המבקר
בריטמן אלמגור זרה ושות'
רואי חשבון

Member of Deloitte Touche Tohmatsu Limited

תל-אביב, 27 במרס, 2019

תל אביב - משרד ראשי

מרכז עוריאלי 1 תל אביב, 6701101, ת.ד. 16593 תל אביב 6116402 | טלפון: 03-6085555 | פקס: 03-6094022 | info@deloitte.co.il

משרד ירושלים	משרד חיפה	משרד באר שבע	משרד אילת	משרד פתח תקווה	משרד נתניה	משרד נצרת
קריית המדע 3 מנדל הר חוצבים ירושלים, 914510 ת.ח. 45396	מעלה השחרור 5 ת.ד. 5648 חיפה, 3105502	אלומות 12 פארק התעשייה עומר ת.ד. 1369 עומר, 8496500	המרכז העירוני 583 אילת, 8810402	פתח תקווה, 4959368	ניבור ישראל 7 ת.ד. 8458 נתניה, 4250407	מרג' אבן עאמר 9 נצרת, 16100
טלפון: 02-5018888 פקס: 02-5374173 info-jer@deloitte.co.il	טלפון: 04-8607333 פקס: 04-8672528 info-haifa@deloitte.co.il	טלפון: 08-6909500 פקס: 08-6909600 info-beersheva@deloitte.co.il	טלפון: 08-6375676 פקס: 08-6371628 info-eilat@deloitte.co.il	טלפון: 073-3994163 פקס: 03-9190372 info@deloitte.co.il	טלפון: 09-8922444 פקס: 09-8922440 info@deloitte.co.il	טלפון: 073-3994455 פקס: 073-3994455 info-nazareth@deloitte.co.il

דוח רואה החשבון המבקר לעמיתים של מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ (בניהול מיוחד)

ביקרנו את המאזנים המצורפים של קרן הפנסיה לעמיתים ותיקים של מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן – "הקרן"), לימים 31 בדצמבר 2018 ו-2017 ואת הדוחות על הכנסות והוצאות והדוח על השינויים בתנועת הקרן לכל אחת משתי השנים שהסתיימו באותם תאריכים. דוחות כספיים אלה הינם באחריות המנהל המיוחד וההנהלה של הקרן. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון) התשל"ג-1973. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מידגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי המנהל המיוחד והנהלה של הקרן וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של קרן הפנסיה לימים 31 בדצמבר 2018 ו-2017 ואת תוצאות פעולותיה והתנועה בקרן הפנסיה לכל אחת משתי השנים שהסתיימו באותם תאריכים, בהתאם לכללי חשבונאות ודרישות הגילוי אשר נקבעו בהוראות רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר ובהתאם לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופת גמל), התשכ"ד-1964.

מבלי לסייג את חוות דעתנו אנו מפנים את תשומת הלב לנושאים כדלקמן:

- א. לאמור בביאורים א' ו-14 – התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי ולדוח האקטואר המצורף. גרעון הקרן לפני הסיוע הממשלתי מסתכם ליום 31 בדצמבר, 2018 בכ- 80,709 מיליוני ש"ח ואומדן הסיוע הממשלתי ליום המאזן מכסה את מלוא הגרעון הנ"ל.
- ב. התחייבויות תלויות העומדות נגד הקרן כמפורט בביאור 19.
- ג. הפחתת זכויות עמיתי הקרן בגין אי העלאת גיל פרישה לנשים כמפורט בביאור 14(א) – 14(א)(7).

ביקרנו גם, בהתאם לתקני PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקרן ליום 31 בדצמבר 2018, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת משולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 27 במרס 2019 כלל חוות דעת בלתי מסוייגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקרן.

בריתמן אלמגור זהר ושות'
רואי חשבון

Member of Deloitte Touche Tohmatsu Limited

תל-אביב, 27 במרס, 2019

תל אביב - משרד ראשי

מרכז עזריאלי 1 תל אביב, 6701101, ת.ד. 16593 תל אביב 6116402 | טלפון: 03-6085555 | פקס: 03-6094022 | info@deloitte.co.il

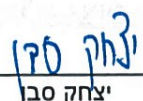
משרד נצרת	משרד נתניה	משרד פתח תקווה	משרד אילת	משרד באר שבע	משרד חיפה	משרד ירושלים
מרכז אבן עזר 9 נצרת, 16100	Seker - Deloitte ניבוי ישראל 7 ת.ד. 8458 נתניה, 4250407	Deloitte Analytics הסינים 7 ת.ד. 6712 פתח תקווה, 4959368	המרכז העירוני 5 583 ת.ד. 8810402 אילת,	אלומות 12 פארק התעשייה עומר 1369 עומר, 8496500	מעלה השחרור 5 ת.ד. 5648 חיפה, 3105502	קרית המדע 3 מנדל הר חוצבים ירושלים, 914510 ת.ח. 45396
טלפון: 073-3994455 פקס: 073-3994455 info-nazareth@deloitte.co.il	טלפון: 09-8922444 פקס: 09-8922440 info@deloitte.co.il	טלפון: 073-3994163 פקס: 03-9190372 info@deloitte.co.il	טלפון: 08-6375676 פקס: 08-6371628 info-eilat@deloitte.co.il	טלפון: 08-6909500 פקס: 08-6909600 info-beersheva@deloitte.co.il	טלפון: 04-8607333 פקס: 04-8672528 info-haifa@deloitte.co.il	טלפון: 02-5018888 פקס: 02-5374173 info-jer@deloitte.co.il

ליום 31 בדצמבר			
2017	2018	ביאור	
אלפי ש"ח			
<u>נכסים</u>			
<u>רכוש שוטף</u>			
6,464,780	3,672,874	4	מזומנים ושווי מזומנים
404,988	425,720	5	חייבים ויתרות חובה
<u>6,869,768</u>	<u>4,098,594</u>		
<u>השקעות</u>			
		6	אגרות חוב מיועדות שהונפקו לקרן: עלות מתואמת סבסוד ממשלתי
36,573,962	37,012,005		
14,680,518	13,170,856		
<u>51,254,480</u>	<u>50,182,861</u>		
12,499,137	13,988,880	6	ניירות ערך שאינם סחירים
56,281,740	55,088,475	7	ניירות ערך סחירים
11,818,762	11,374,863	8	פקדונות והלוואות
114,998	108,306	9	מקרקעין
<u>131,969,117</u>	<u>130,743,385</u>		סך כל ההשקעות
2,050	2,047	10	רכוש קבוע
59,526	57,791	11	רכוש אחר
2,849,000	2,841,000	14	סיוע ממשלתי עתידי בגין אי-העלאת גיל הפרישה לנשים
<u>141,749,461</u>	<u>137,742,817</u>	3	סך כל הנכסים
<u>בניכוי - התחייבויות אחרות</u>			
23,400	16,088		מעסיקים
838,286	866,352	12	התחייבויות שוטפות אחרות
936,315	925,897		חוזים עתידיים ובטחונות
140,136	118,909	13	התחייבויות בשל סיום יחסי עובד-מעביד
<u>1,938,137</u>	<u>1,927,246</u>		סך כל ההתחייבויות
<u>139,811,324</u>	<u>135,815,571</u>		סך כל הנכסים, נטו

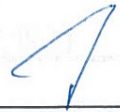
הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ליום 31 בדצמבר		ביאור
2017	2018	
אלפי ש"ח		
-	-	19 התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות
		14 התחייבויות פנסיוניות:
205,641,000	193,381,000	התחייבויות צבורות
9,463,000	7,132,000	התחייבויות פנסיוניות בשל זכויות הצפויות להיצבר בקרן בניכוי דמי גמולים עתידיים
215,104,000	200,513,000	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות
(7,068,000)	(5,215,000)	סבסוד ממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות שהקרן צפויה להשקיע בהן בעתיד
(56,802,676)	(52,955,429)	אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
(11,422,000)	(6,527,000)	14 ה' סיוע ממשלתי בגין כרית ביטחון
139,811,324	135,815,571	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד וסיוע ממשלתי
		14 גרעון אקטוארי לפני אומדן סיוע ממשלתי עתידי
(89,536,000)	(92,822,000)	יתרת גרעון בסוף שנת המאזן הקודמת
6,421,000	1,602,000	התפתחויות דמוגרפיות וכלכליות
(7,746,000)	8,458,000	השפעת השינוי בריביות ההיוון ובתשואת הקרן על הגרעון
(1,961,000)	2,053,000	שינויים אחרים בהנחות ובשיטות
(92,822,000)	(80,709,000)	יתרת גרעון בסוף שנת המאזן
		14 סיוע ממשלתי עתידי
		סיוע ממשלתי עתידי לפני שינוי בריביות ההיוון:
12,832,000	14,602,000	סבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ח מיועדות שהונפקו לקרן
6,938,000	6,184,000	סבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ח מיועדות שהקרן צפויה להשקיע בהן
54,774,000	55,715,000	אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
2,734,000	2,926,000	סיוע ממשלתי עתידי בגין אי-העלאת גיל פרישה לנשים
11,422,000	6,527,000	סיוע ממשלתי עתידי בגין כרית ביטחון
4,122,000	(5,245,000)	השפעת השינוי בריביות ההיוון על הערכת הסיוע הממשלתי עתידי
92,822,000	80,709,000	יתרת גרעון בסוף שנת הדוח לאחר ניכוי סיוע ממשלתי
139,811,324	135,815,571	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד וסיוע ממשלתי ויתרת גרעון

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

יחזק סבן
מנהל אגף דוח

אלי לוי
מנהל חטיבת הכספים

יואב בן אור
המנהל המיוחד

27 במרס, 2019
תאריך אישור
הדוחות הכספיים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2017	2018		ביאור
אלפי ש"ח			
			הכנסות (הפסדים)
(3,329)	20,839		ממזמנים ושווי מזמנים
		<u>15</u>	מהשקעות:
5,829,970	890,238		מניירות ערך שאינם סחירים, נטו
3,421,158	(1,027,661)		מניירות ערך סחירים, נטו
(12,301)	466,379		מפקדונות והלוואות
23,352	21,665		ממקרקעין
9,262,179	350,621		
(31,408)	20,785	<u>16</u>	הכנסות (הוצאות) אחרות, נטו
9,227,442	392,245		סך כל ההכנסות
			הוצאות
126,185	123,490	<u>17</u>	הוצאות הנהלה וכלליות
(12,787)	(13,182)	<u>18</u>	בניכוי - השתתפות בהוצאות
113,398	110,308		סך כל ההוצאות, נטו
179	125		הפרשה למס
9,113,865	281,812		עודף הכנסות נטו - עובר לדוחות תנועה בקרן הפנסיה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

דוחות תנועה בקרן הפנסיה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2017	2018	
אלפי ש"ח		
135,115,784	139,811,324	סך נכסים, נטו לכיסוי התחייבויות פנסיוניות לתחילת השנה
<u>תוספות לנכסים</u>		
דמי גמולים ממעסיקים ומעובדים עבור:		
1,638,415	1,507,868	פנסיית יסוד ומקיפה
9,113,865	281,812	עודף הכנסות נטו - עובר מדוחות הכנסות והוצאות
<u>תקבולים אחרים והעברות</u>		
109,287	149,382	סיוע שנתקבל או נצבר בגין אי העלאת גיל הפרישה לנשים
849,000	1,556,458	מקדמות בגין סיוע ממשלתי
410,086	400,900	תקבולים בגין פרישה מוקדמת
11,592	3,294	תקבולים בגין רכישת זכויות ואחרות
186,688	188,077	תקבולים בגין פנסיות משותפות והיוון
4,664	-	העברה מקרן חופשה
154,000	(8,000)	שינוי בגין התחייבות לסיוע ממשלתי עתידי בגין אי העלאת גיל פרישה לנשים
12,477,597	4,079,791	סך הכל תוספות לנכסים, תקבולים אחרים והעברות
<u>תשלומים לגמלאים ולאחרים והעברות</u>		
(7,243,944)	(7,386,265)	לגמלאים, נכים ושירים, נטו
(208,681)	(260,165)	החזרים לעמיתים שפרשו, נטו
(307,845)	(397,646)	העברות לקרנות פנסיה, בעיקר בגין פנסיות משותפות והיוון
(21,587)	(31,468)	החזרים למעסיקים ולאחרים
(7,782,057)	(8,075,544)	סך הכל תשלומים לגמלאים ולאחרים והעברות
4,695,540	(3,995,753)	תוספות (קטונ) לנכסים, נטו
139,811,324	135,815,571	סך נכסים, נטו לכיסוי התחייבויות פנסיוניות לסוף השנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ביאור 1: - כללי

א. גרעון וסיוע ממשלתי

הקרן צפויה לקבל סיוע ממשלתי לפי הוראות החוק (ראה הגדרה בסעיף ב' להלן), אלמלא הסיוע כאמור היה למבטחים גרעון אקטוארי שגובהו נאמד לסך 80,709 מיליוני ש"ח (שנה קודמת- 92,822 מיליוני ש"ח).

גובה הגרעון האמור הינו אומדן והוא עשוי להשתנות, בעיקר בשל שינויים שיחולו בהנחות אקטואריות ובגורמים נוספים המובאים בחשבון בעריכת מאזנים אקטואריים (לרבות שינויים בווקטור הריביות והכרעות בתי המשפט בתיקים עקרוניים).

הגרעון יכוסה על ידי סיוע ממשלתי, לרבות כרית הביטחון כמפורט **בביאור 14 ה'**, שחלוקתו הסופית טרם נקבעה, בכפוף לגובה הסכום שהקרן תקבל מתוך הסיוע הממשלתי הכולל. סכום הסיוע הממשלתי צמוד לשיעור עלית המדד ונושא ריבית, כפי שקבע החוק.

שווי הסיוע המהווה בווקטור הריביות ליום המאזן שחולק בין הקרנות מוערך ב 181 מיליארדי ש"ח (שנה קודמת - 204 מיליארדי ש"ח). לתאריך המאזן הסיוע הממשלתי (ללא כרית הביטחון) אינו מספיק לכיסוי מלוא סכום הגרעון דבר שיצר גרעון של כ 3.1% מסך כל ההתחייבויות של הקרן.

הסיוע הממשלתי מתקבל בהתאם לשיקולי תזרים.

על פי הוראות התקנון האחיד, במידה והגרעון האקטוארי יעלה על 5% מסך כל ההתחייבויות של הקרן, או כשנוצר גרעון אקטוארי בסכום העולה על 3% מההתחייבויות במשך שלוש שנים ברציפות, על קרן הפנסיה, בכפוף לאישורו של המפקח על הביטוח, להפעיל את מנגנון האיזון האקטוארי, כך שיופחתו זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאירים, בהתאם לחלוקה שתקבע הקרן לעניין זה, בגובה יתרת הגירעון.

יצוין כי באופן דומה, במידה וייווצר עודף אקטוארי בשיעור שיעלה על 5% מסך כל התחייבויות הקרן, תהיה רשאית הקרן, בכפוף לאישור המפקח על הביטוח, להגדיל את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאירים בהתאם לחלוקה שתקבע הקרן לעניין זה, בגין היתרה שעולה על 5% מסך כל התחייבויות הקרן כאמור.

ב. הגדרות בדוחות כספיים אלה:

מבטחים או הקרן	- מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ (בניהול מיוחד).
הקרן או קרן הפנסיה	- קרן פנסיה לקצבה לעמיתים ותיקים של מבטחים.
חוק הפיקוח	- חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981
חוק קופות הגמל	- חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) - התשס"ה-2005.
רשות שוק ההון	- רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.
הממונה	- הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון.
תקנות מס הכנסה	- תקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964.
צדדים קשורים	- כהגדרתם בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012 לעניין השקעות משקיע מוסד.
מדד	- מדד המחירים לצרכן כפי שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
בעלי עניין	- כהגדרתם בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012. ובסעיף 5.10.2, פרק 4, שער 5 לחוזר המאוחד.
חברות מוחזקות	- חברות אשר לקרן שליטה בהן (כהגדרתה בגילויי דעת של לשכת רואי חשבון בישראל) או חברות אשר לקרן יש השפעה מהותית בהן אך אינן חברות בת.
ההסתדרות	- ההסתדרות הכללית החדשה.

ביאור 1: - כללי (המשך)

ג. מגזרי הפעילות

הדוחות הכספיים מתייחסים למגזר הפעילות העיקרי של הקרן-ניהול קופת גמל לקצבה לעמיתים שהצטרפו עד ליום 31 בדצמבר, 1994 לקרן פנסיה ותיקה (להלן- המועד הקובע). על-פי תקנון קרן הפנסיה, העמיתים המבוטחים בפנסיה מקיפה זכאים לקצבת זקנה, נכות וקצבה לשאירי המבוטח והפנסיונר, הכל בהתאם ובכפוף להוראות תקנות הקרן. עמיתים המבוטחים בפנסיית יסוד זכאים לקצבת זקנה ולקצבת שאירי זקנה, כמפורט בתקנות הקרן.

בהתאם להחלטת הממשלה מיום 29 במרס, 1995 ותקנות מס הכנסה, קרן הפנסיה היא קרן סגורה. בהתאם להוראות הדין לא ניתן לצרף עמיתים חדשים לקרן הפנסיה, כמו גם ליתר קרנות הפנסיה לעמיתים ותיקים, אלא אם היו להם זכויות פנסיוניות בקרן פנסיה ותיקה אחרת שאינה מאוזנת על בסיס אישי או אצל מעביד שעל עובדיו חל הסדר פנסיה תקציבית לפני 31 בדצמבר, 1994 ולא חלפו עשרים וארבעה חודשים מאז הפסקת החברות בקרן הפנסיה, או ממועד הפסקת צבירת הזכויות לפנסיה תקציבית, וכל זאת בכפוף להוראות תקנון הקרן.

ד. תוכנית להבראת קרנות הפנסיה הוותיקות הגרעוניות

1. הסדרי החקיקה - כללי

ביום 29 במאי 2003 התקבל בכנסת חוק התכנית הכלכלית להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004, התשס"ג-2003) (להלן - חוק התכנית הכלכלית). במסגרת זו תוקן גם חוק הפיקוח והוסף לו פרק חדש הוא פרק ז'1, לצורך החלת התכנית להבראת קרנות הפנסיה הוותיקות הגרעוניות.

בפרק ז'1 לחוק נקבע, בין היתר: מינוי מנהל מיוחד לקרנות, גיבוש תכנית הבראה וקביעת הסיוע הממשלתי. המטרה היא "לטפל בגרעון האקטוארי של קרנות הפנסיה הוותיקות, כדי להביא לאיזון אקטוארי באמצעות שינויים בזכויות ובחובות של העמיתים ומתן סיוע ממשלתי שיאפשר להן לשלם קצבאות לעמיתיהן, והכל בהתחשב ביכולת משק המדינה ותוך יצירת אחידות במערך הזכויות" (כאמור בסעיף 78א לחוק הפיקוח).

בנוסף, כללה תוכנית הבראה: העלאת שיעור דמי הגמולים, גביית סכומים בשיעור הקבוע בחוק הפיקוח מהתשלומים המועברים לעמיתים, האחדת מערך הזכויות באמצעות קביעת תקנון אחיד ומנגנון איזון אקטוארי, העלאת גיל הפרישה והקצאת סיוע ממשלתי לכיסוי גרעון הקרנות. כמו כן, בוצעו שינויים בתקנות ההשקעה.

2. הפקעת סמכויות הניהול

על-פי הוראות פרק ז'1 לחוק הפיקוח, מונה לקרן ביום 23 ביולי 2003 מנהל מיוחד.

על-פי הוראות החוק יהיו למנהל המיוחד כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים בקרן, לדירקטוריון, לוועדות הדירקטוריון ולדירקטורים. כפועל יוצא, המנהל המיוחד הוא האחראי לניהול הקרן וכן להתוויית המדיניות ולפיקוח על דרכי ביצועה ועליו לפעול לביצוע הוראות חוק הפיקוח והגשמת מטרותיו.

עם מינויו של המנהל המיוחד חדלו מלפעול מוסדות הקרן וועדותיה, למעט ועדת השקעות חדשה שמונתה על-פי תקנות מס הכנסה והוראות הממונה.

כמו כן מונתה, בהתאם לחוק הפיקוח, לכל הקרנות הוותיקות שבהסדר ועדת מנהלה של שלושה חברים בראשות שופט בדימוס. לוועדת המנהלה כל הסמכויות הנתונות לוועדת הנהלה, בהתאם לסעיף 72(ד) לחוק הפיקוח, קרי אישור הדוחות הכספיים ומינוי רואה חשבון. בנוסף, תפקידיה הם לאשר את תוכנית ההתייעלות שהכין המנהל המיוחד, כנדרש בחוק הפיקוח, בטרם הגשתה למפקח ולאשר את המלצות המנהל המיוחד בדבר ביצוע מהלכי הבראה נוספים בקרן הפנסיה, מעבר לנדרש בחוק הפיקוח.

החל מיום 1 באוגוסט 2011 מכהן מר יואב בן אור כמנהל מיוחד של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר. מינוי מנהל מיוחד לכלל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, מבטא את מגמת הממונה להדק את שיתוף הפעולה והאחדת פעילויות התפעול השוטפות של כל הקרנות שבהסדר, מתוך כוונה להביא להתייעלות תוך שיפור ואיחוד תהליכים מרכזיים בקרנות.

ביאור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית

א. כללי חשבונאות

הדוחות הכספיים ערוכים לפי כללי החשבונאות ודרישות גילוי אשר נקבעו בהוראות הממונה ובתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים.

ב. מטבע הפעילות ומטבע חוץ

1. **מטבע הפעילות ומטבע ההצגה** - הדוחות הכספיים מוצגים בשקלים, מטבע הפעילות של הקרן. מטבע הפעילות שהוא המטבע המשקף באופן הטוב ביותר את הסביבה הכלכלית שבה פועלת הקרן ואת עסקאותיה, ולפי מטבע זה נמדדים מצבה הכספי ותוצאות פעולותיה.

2. **עסקאות, נכסים והתחייבויות במטבע חוץ** - עסקאות הנקובות במטבע חוץ (מטבע השונה ממטבע הפעילות) נרשמות עם ההכרה הראשונית בהן לפי שער החליפין במועד העסקה. לאחר ההכרה הראשונית, נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע חוץ מתורגמים בכל תאריך מאזן למטבע הפעילות לפי שער החליפין במועד זה. הפרשי שער, נזקפים לדוח הכנסות והוצאות. נכסים והתחייבויות לא כספיים הנקובים במטבע חוץ ומוצגים לפי שווי הוגן מתורגמים מחדש למטבע הפעילות בהתאם לשער החליפין במועד שבו נקבע השווי ההוגן. נכסים והתחייבויות לא כספיים המוצגים לפי עלות מתורגמים לפי שער החליפין במועד העסקה.

3. **פריטים כספיים צמודי מדד** - נכסים והתחייבויות כספיים הצמודים על פי תנאיהם לשינויים במדד המחירים לצרכן בישראל (להלן - המדד) ושאינם נסחרים בבורסה מוסדרת בישראל או בחו"ל, מותאמים לפי המדד הרלוונטי, בכל תאריך מאזן, בהתאם לתנאי ההסכם.

ג. שערי החליפין וההצמדה

להלן פרטים על מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר של ארה"ב ושיעורי השינוי שחלו בהם:

שער החליפין היציג של הדולר – בש"ח	המדד בגין חודש נובמבר בנקודות (*)	ליום
3.748	224.0	31.12.2018
3.467	221.3	31.12.2017
3.845	220.7	31.12.2016
%	%	שיעורי השינוי בשנת
8.10	1.20	2018
(9.83)	0.30	2017
(1.46)	(0.30)	2016

(*) המדד לפי בסיס ממוצע 1993 = 100.

ד. הערכת נכסים והתחייבויות

1. **מזומנים ושווי מזומנים** - שווי מזומנים כוללים פקדונות בתאגידים בנקאיים לזמן קצר, שתקופתם המקורית אינה עולה על שלושה חודשים ממועד הפקדתם ואשר אינם מוגבלים בשעבוד.

ביאור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. הערכת נכסים והתחייבויות (המשך)

2. השקעות נכללו כדלקמן:

- פיקדונות בבנקים, אגרות חוב מיועדות מסוג מירון וערד, אגרות חוב אחרות בלתי סחירות, הלוואות לאחרים
 - ניירות ערך סחירים בארץ
 - יחידות השתתפות קרנות הון סיכון קרנות השקעה בלתי סחירות קרנות מנוף וחברות מוחזקות
 - מניות לא סחירות
 - חוזים עתידיים
 - פיקדונות מובנים בארץ ובחו"ל
 - ניירות ערך סחירים בחו"ל
 - מקרקעין
 - קרנות גידור
 - יתרות צמודות למדד המחירים לצרכן
 - יתרות לא סחירות הנקובות במטבע חוץ או צמודות לשער מטבע חוץ
 - רכוש אחר
- לפי שווי הוגן המחושב לפי מודל המבוסס על היוון תזרימי המזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על-ידי חברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים.
 - לפי שווי בבורסה ליום המאזן.
 - לפי שווי הוגן, המחושב בהסתמך על הדוחות הכספיים האחרונים כפי שנמסרו ממנהלי הקרנות.
 - לפי הערכת שווי ליום המאזן.
 - משוערכים על-פי הנוסחא שנקבעה על-ידי רשות שוק ההון שלוקחת בחשבון בין היתר, את שיעורי הריבית האפקטיבית להיוון ואת הזמן הנותר עד פקיעת החוזה בשינויים המתאימים. יתרת זכות הנובעת מעודף ההתחייבויות העתידיות של הנכסים העתידיים של כל עסקה מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות.
 - לפי השער ליום המאזן המתפרסם על-ידי חברה מצטטת בארה"ב.
 - לפי שער בבורסה ליום המאזן (לפי השער הקובע שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בשנת החשבון שנתקיים בבורסה בחו"ל או בשוק מוסדר בו הוא נסחר) ולפי שערי החליפין היציגים לתאריך המאזן.
 - לפי שווי הוגן, על בסיס הערכת שמאי מקרקעין המבוצעת אחת לשנה לפחות.
 - על פי שער המצוטט מפרסומים של עושי שוק.
 - נכללות לפי המדד שפורסם לאחרונה לפני תאריך המאזן.
 - לפי השער היציג לתאריך המאזן.
 - מוצג לפי עלות בניכוי פחת שנצבר.

ביאור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. הערכת נכסים והתחייבויות (המשך)

3. **סיוע ממשלתי** - הסיוע הממשלתי נכלל במאזן לפי כללים שנקבעו בסעיף 78ד' לחוק הפיקוח (ראה גם **ביאור 14 ד'** - סיוע ממשלתי).

הסיוע הממשלתי עתידי בגין אי-העלאת גיל פרישה לנשים נכלל בדוחות הכספיים במסגרת הנכסים והוא מתייחס לסיוע הממשלתי בגין אי העלאת בגיל פרישה נשים מגיל 64 לגיל 67.

4. **התחייבויות פנסיוניות** - ההתחייבויות הפנסיוניות לעמיתים פעילים, מוקפאים ולגימלאים כוללת את אומדן ההתחייבויות שנצברו ליום המאזן ואת עודף ההתחייבויות הצפויות להיצבר בעתיד בגין עמיתים פעילים על הערך הנוכחי של דמי הגמולים הצפויים להתקבל בגין אותם עמיתים.

ההתחייבויות מוצגות על פי דוח אקטוארי שנערך על ידי האקטואר החיצוני אלן דובין. (בשנת 2017- הדוח נערך ע"י האקטוארית ויקטוריה פטשניקוב). ההתחייבויות הפנסיוניות מחושבות לפי ריבית היוון על פי טבלת ריביות משתנה לאורך השנים בהתאם לתשואת אג"ח ממשלתיות שנבחרו כמדגם מייצג, המשקפות תשואות חסרות סיכון הצפויות לאורך התקופה (להלן - ווקטור ריביות - ראה ביאור 14). נתוני ההתחייבויות הפנסיוניות תואמים את הדוח האקטוארי. על כן, יש לראות בדוח האקטוארי המצורף כחלק בלתי נפרד מדוחות כספיים אלה.

ה. שיטת רישום דמי גמולים, תשלומים לגימלאים, נכים ושאירים

הכנסות מהשקעות ואחרות והוצאות הנהלה וכלליות, נרשמות על בסיס צבירה. הכנסות מדמי גמולים והתשלומים לגימלאים, נכים ושאירים, נרשמות על בסיס צבירה.

ו. אומדנים בעריכת הדוחות הכספיים

דוחות כספיים של קרנות פנסיה מושתתים על אומדנים והנחות, שלהם השפעה מהותית על הנתונים המדווחים. האמור מתייחס במיוחד להנחות המשמשות בקביעת המחויבות הפנסיונית.

הנחות אלה מתייחסות, בין השאר, לתוחלת החיים בעתיד הן של המבוטחים והפנסיונרים והן של שאיריהם הזכאים לקבל קצבאות לאחר פטירת המבוטחים, לשיעור היציאה לנכות, לשיעור ההשתנות בעתיד של עליית השכר של העמיתים, להסדרי רציפות זכויות של עמיתים פעילים ושל עמיתים גמלאים, לאפשרות של שינויים בעתיד בתנאי הסדרי הגמלאות, להסתברות של פרישה של עמיתים בתנאים שאינם מזכים אותם בפנסיה, להקפאת זכויות, לעלויות התפעול המשוערות בעתיד של הקרן, לשיעור התשואה הצפוי על ההשקעות, לשיעור הניכוי הראוי של סכום המחויבות הפנסיונית בתנאי שוק משתנים וכדומה.

ההנחות האקטואריות הבסיסיות שלפיהן נמדדת המחויבות, נקבעו על ידי משרד האוצר ועל פי שינויים בהנחות כתוצאה ממחקרים שנעשו באישור ובהסכמת משרד האוצר.

לאור כל זאת, התוצאות בפועל עשויות להיות שונות במידה משמעותית ביותר מהתוצאות המוצגות בדוחות הכספיים והמתבססות על פי האומדנים שנלקחו.

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 3: - נכסים לפי בסיס הצמדה

סה"כ	בהצמדה למטבע חוץ	ללא תנאי הצמדה	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	
אלפי ש"ח				
ליום 31 בדצמבר, 2018				
רכוש שוטף				
3,672,874	479,936	3,192,938	-	מזומנים ושווי מזומנים
425,720	-	425,098	622	חיובים ויתרת חובה
השקעות				
ניירות ערך שאינם סחירים				
50,182,861	-	-	50,182,861	אגרות חוב ממשלתיות
4,969,384	1,833,165	197,782	2,938,437	אגרות חוב אחרות
9,019,496	7,134,919	1,777,531	107,046	מניות וניירות ערך אחרים
ניירות ערך סחירים				
31,050,775	1,434,411	13,939,621	15,676,743	אגרות חוב ממשלתיות
2,576,983	911,991	180,965	1,484,027	אגרות חוב אחרות
21,460,717	18,299,363	3,161,354	-	מניות וניירות ערך אחרים
פקדונות והלוואות				
5,461,676	4,478,300	879,748	103,628	פקדונות בבנקים
5,913,187	938,376	1,178,333	3,796,478	הלוואות לאחרים
108,306	-	108,306	-	מקרקעין
2,047	-	2,047	-	רכוש קבוע
57,791	-	57,791	-	רכוש אחר
2,841,000	-	-	2,841,000	סיוע ממשלתי עתידי בגין אי העלאת גיל הפרישה לנשים
137,742,817	35,510,461	25,101,514	77,130,842	סך כל הנכסים

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 3: - נכסים לפי בסיס הצמדה (המשך)

סה"כ	בהצמדה למטבע חוץ	ללא תנאי הצמדה	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	
אלפי ש"ח				
ליום 31 בדצמבר, 2017				
רכוש שוטף				
6,464,780	1,195,839	5,268,941	-	מזומנים ושווי מזומנים
404,988	-	404,373	615	חייבים ויתרת חובה
השקעות				
ניירות ערך שאינם סחירים				
51,254,480	-	-	51,254,480	אגרות חוב ממשלתיות
5,667,136	2,422,296	-	3,244,840	אגרות חוב אחרות
6,832,001	5,397,748	1,434,252	1	מניות וניירות ערך אחרים
ניירות ערך סחירים				
31,288,952	1,435,086	29,853,866	-	אגרות חוב ממשלתיות
2,017,986	894,257	261,190	862,539	אגרות חוב אחרות
22,974,802	18,267,677	4,707,125	-	מניות וניירות ערך אחרים
פקדונות והלוואות				
5,210,715	4,092,144	727,097	391,474	פקדונות בבנקים
6,608,047	1,032,603	1,285,084	4,290,360	הלוואות לאחרים
114,998	-	114,998	-	מקרקעין
2,050	-	2,050	-	רכוש קבוע
59,526	-	59,526	-	רכוש אחר
2,849,000	-	-	2,849,000	סיוע ממשלתי עתידי בגין אי העלאת גיל הפרישה לנשים
141,749,461	34,737,650	44,118,502	62,893,309	סך כל הנכסים

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 4: - מזומנים ושווי מזומנים

ליום 31 בדצמבר		הרכב:
2017	2018	
אלפי ש"ח		
1,598,722	819,538	מזומנים
4,866,058	2,853,336	פקדונות לזמן קצר
<u>6,464,780</u>	<u>3,672,874</u>	

ביאור 5: - חייבים ויתרות חובה

ליום 31 בדצמבר		א. הרכב:
2017	2018	
אלפי ש"ח		
-	11	מוסדות
6,826	6,573	דיבידנד וריבית לקבל
185,486	144,821	מעסיקים (הרכב להלן)
12,870	17,244	צדדים קשורים ¹
190	239	הוצאות מראש
11,123	23,686	קופות גמל ואחרים בגין פנסיות משותפות
25,618	509	חייבים בגין מכירת מקרקעין ²
10,971	35,249	חייבים בגין פרישות מוקדמות
67,065	70,272	חוב האוצר בגין סיוע אי העלאת גיל הפרישה
39,105	39,135	פיקדון בנאמנות קפ"מ ³
38,315	38,320	חייבים בגין השקעות
7,419	45,657	אחרים
-	4,004	ח"ז עסקה משותפת (ראה ביאור 9 ג')
<u>404,988</u>	<u>425,720</u>	

¹ ראה [ביאור 20](#).

² כולל סכומים בנאמנות.

³ קרן פרישה מוקדמת של מורים (ראה גם [ביאור 12 ב'](#))

ב. הרכב חובות מעסיקים:

ליום 31 בדצמבר		
2017	2018	
אלפי ש"ח		
167,000	129,000	בגין חודש דצמבר
4,310	3,639	בגין חודשים ינואר - נובמבר
13,415	11,868	לפני שנת הדוח
761	314	המחאות לגבייה
<u>185,486</u>	<u>144,821</u>	

ביאור 6: - ניירות ערך שאינם סחירים

א. הרכב:

ליום 31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	
11,139,091	7,954,499
40,115,389	42,228,362
4,991,560	4,268,130
675,576	701,254
<u>56,921,616</u>	<u>55,152,245</u>
6,832,001	9,019,496
<u>63,753,617</u>	<u>64,171,741</u>

אגרות חוב ממשלתיות מיועדות מסוג מירון
אגרות חוב ממשלתיות מיועדות מסוג ערד
אגרות חוב אחרות בארץ
אגרות חוב אחרות בחו"ל

סך הכל אגרות חוב (ראה ב' להלן)

מניות וניירות ערך אחרים (ראה ג' להלן)

ב. אגרות חוב שאינן סחירות

1. התפלגות אגרות החוב
לפי מועד הפדיון שלאחר תאריך המאזן

ליום 31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	
4,311,807	3,778,034
3,052,027	2,318,090
2,314,764	2,236,967
2,614,089	2,064,043
2,225,969	779,767
1,021,099	967,328
2,164,925	10,524,545
38,809,981	32,189,623
406,955	293,848
<u>56,921,616</u>	<u>55,152,245</u>

תוך שנה
אחרי שנה ועד שנתיים
אחרי שנתיים ועד ל- 3 שנים
אחרי 3 שנים ועד ל- 4 שנים
אחרי 4 שנים ועד ל- 5 שנים
אחרי 5 שנים ועד ל- 7 שנים
אחרי 7 שנים ועד ל- 10 שנים
אחרי 10 שנים ועד ל- 15 שנים
אחרי 15 שנים (עד שנת 2048)

2. תקופה ממוצעת לפדיון

ליום 31 בדצמבר	
2017	2018
שנים	
9.23	5.3
9.59	9.56
1.26	0.93

בלתי צמודות
צמודות למדד
צמודות למט"ח

3. תשואה ממוצעת משוקללת

ליום 31 בדצמבר	
2017	2018
אחוזים	
3.13	3.27
0.32	0.72
1.10	1.9

בלתי צמודות
צמודות למדד
צמודות למט"ח

ביאור 6: - ניירות ערך שאינם סחירים (המשך)

ליום 31 בדצמבר		ג. מניות וניירות ערך אחרים	
2017	2018	פרטים	
אלפי ש"ח			
8,989	8,870		מניות לא סחירות
48,815	46,672	(1)	גני נצרת בע"מ
-	-	(2)	קרן השקעות של חברת העובדים בע"מ וח.ב.ע *
-	-	(3)	מרכז משען בע"מ
-	-	(4)	אפיק רום בע"מ
-	-	(5)	מבטחים לעתיד בע"מ
449,486	575,726	(6)	יחידות השתתפות בקרנות השקעה בארץ
3,264,063	4,183,009	(6)	יחידות השתתפות בקרנות השקעה בחו"ל
3,630	3,630	(7)	החזקות מדרוג בע"מ
208,990	202,647	(8)	ת.ש.י דרכים
171,697	165,867	(9)	ת.ש.י דליה בכורה
-	206,481	(10)	שותפות שיכון ובינוי
1,149,317	1,121,591		חוזים עתידיים
345,607	648,626		קרנות נדל"ן
226,059	463,521	(11)	קרנות הון סיכון
270,769	283,888		מוצרים מובנים
40,818	75,855	(12)	תאגידי נדל"ן בחו"ל
-	-	(12)	יהב אחזקות U.S.A בע"מ
-	-	(12)	עמיתים מבטחים- (השקעות נדל"ן בארה"ב)- חוב
-	-	(12)	עמיתים מבטחים- (השקעות נדל"ן בארה"ב)- 2014 הון
33,303	42,074	(12)	Mivtachim Texas 12 LP
11,547	13,687	(12)	GAIA Copperfield
86,757	96,190	(12)	10S LaSalle Chicago
59,176	59,298	(12)	529 Fifth Venture LP
27,479	21,994	(13)	Mivtachim Reit LP
111,928	123,213	(13)	GAIA- Gold Coast Portfolio
36,095	31,742	(13)	Thor Gateway Harlem
56,607	66,404	(13)	TopMed 860 Chicago
85,119	99,132	(13)	City Center
67,606	68,207	(13)	Danvers Holdco
68,144	73,480	(13)	GAIA Class A Multifamily Properties LP
-	101,208	(13)	Dulles Greene Holdco, LP
-	236,484	(13)	Herald Square JV LP
<u>6,832,001</u>	<u>9,019,496</u>		יתרה לסוף השנה

* ח.ב.ע -השקעות חברת עובדים בע"מ.

ביאור 6: - ניירות ערך שאינם סחירים (המשך)

ג. מניות וניירות ערך אחרים (המשך)

1. גני נצרת בע"מ

גני נצרת בע"מ הינה חברת בת של מבטחים. החברה ניהלה בעבר בית מלון. ליום 31 בדצמבר 2018 שווי ההשקעה בגני נצרת בע"מ הינו 46,672 אלפי ש"ח. (שנה קודמת 48,815 אלפי ש"ח).
ב-4 בפברואר 2019 התקבלה החלטת המפרק על ביצוע חלוקה של מלוא יתרת הכספים מחשבון הבנק של החברה למבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ (בניהול מיוחד) ולסגירת חשבון בנק זה. עם קבלת ההחלטה כאמור הועברה יתרת הכספים בחשבון הבנק של החברה לחשבון של מבטחים. החברה סגרה את חשבון הבנק שלה.

2. קרן השקעות של חברת העובדים בע"מ וחברת ח.ב.ע. - השקעות חברת עובדים בע"מ

מבטחים מחזיקה במניותיהן של ח.ב.ע. השקעות חברת העובדים בע"מ ושל קרן השקעות חברת העובדים בע"מ. רובן המכריע של המניות מוחזק על ידי חברה לנאמנות של חברת העובדים בע"מ. להערכת הקרנות לערך הפדיון בעת פרוק אין ערך כלכלי ממשי.

3. מרכז משען

מרכז משען בע"מ (להלן - "משען") היא חברה פרטית, ללא כוונת רווח, הרשומה ברשם ההקדשים הציבוריים מחודש פברואר, 2000, כחברה לתועלת הציבור. בהתאם לתקנון משען זכותן של הקרנות כחבר רגיל, היא להשתתף ולהצביע באסיפה הכללית. זכויות הקרנות אינן ניתנות להעברה ואין להן זכויות ברווחים ובדיבידנדים שיחולקו, אם יחולקו, בעת פירוקה. להערכת הקרנות, בהסתמך על חוות דעת כלכלית משפטית שקיבלו, לחברותן במשען אין ערך כלכלי ממשי אולם הן שומרות על זכותן להעלות טענות בעניין זה בעתיד.

4. אפיק רום בע"מ

החברה נמצאת בהליכי פרוק מרצון שטרם הסתיימו.

5. מבטחים לעתיד בע"מ

בבעלות חברה זו החברות הבאות:
ד.ב.ק.י נתונים איכותיים בע"מ - חברה שסיפקה שירותי טיוב נתונים לקרנות הפנסיה שבהסדר (ראה [ביאור 11](#)).
מבטחים איאוס בע"מ (חברה מחוסלת מרצון)
אופאל טכנולוגיות עתידיות בע"מ חברה המספקת שרותי מחשוב לקרנות הפנסיה שבהסדר (ראה [ביאור 11](#)).

6. קרנות השקעה

השקעה בקרנות השקעה - ראה ביאור 19 יח'.

7. החזקות מדרוג בע"מ

ליום 31 בדצמבר 2018 מבטחים מחזיקה ב"החזקות מדרוג בע"מ" 10% ובשרשור מחזיקה 4.9% חברת מדרוג בע"מ הינה חברה מדרגת על פי אישור רשות שוק ההון.

שווי האחזקות המשורשר נכון ליום 31 בדצמבר 2018 הינו בסך 3,630 אלפי ש"ח. (31.12.17 - 3,630 אלפי ש"ח). המניות המוחזקות בידי הקרן אינן מקנות אמצעי שליטה.

ביאור 6: - ניירות ערך שאינם סחירים (המשך)

ג. מניות וניירות ערך אחרים (המשך)

8. ת.ש.י דרכים

קרנות הפנסיה הוותיקות השקיעו במניות חברת דרך ארץ (חברה פרטית) שהינה הזכין של פרויקט כביש חוצה ישראל. ההשקעות בוצעו באמצעות שותפות מוגבלת בשם ת.ש.י. דרכים שותפות מוגבלת ("השותפות") בה קרנות הפנסיה הוותיקות הן שותף מוגבל וקרן תשתיות ישראל ניהול 1 בע"מ היא שותף כללי. השותפות מחזיקה ב- 75% ממניות חברת דרך ארץ ובזכות לקבלת 51% מרווחי החברה. קרנות הפנסיה מחזיקות בשותפות ב- 17.82% מזכויות class A ו-15.61% מזכויות class A1. class A1 ו- class A מהוות 50% מהשותפות כל אחת. ההבדלים בין סוגי הזכויות נוגעים לעיתוי הרכישה, מחיר הרכישה, התחייבויות ביחס לדמי ניהול ולדמי הצלחה לשותף הכללי וכן זכויות והתחייבויות נוספות, הכל כמפורט בהסכם השותפות. קיימת התחייבות של כל השותפים בשותפות ביחד (כל אחד לפי חלקו) להזרים עד סכום מקסימלי של כ-525 מיליוני ש"ח, ולא מעבר לכך- 200 מיליוני ש"ח לשנה לחידוש הערבויות (סכומים אלה צמודים למדד המחירים לצרכן מיום 31 בדצמבר 2010), וזאת רק במקרים מוגדרים שבגינם חילטה המדינה ערבות שניתנה לה להבטחת קיום התחייבויות הזכין בפרויקט. בנוסף, ישנה התחייבות של השותפים המוגבלים להזרמת עד 103 מיליון ש"ח ועד חמישה מיליון דולר לגיבוי ערבויות שניתנו לטובת המממנים של דרך ארץ בתמורה לשחרור כספים לשותפות. סכומים אלו צמודים למדד המחירים לצרכן ממועדים שונים.

סך ההשקעה של קרנות הפנסיה הוותיקות בזכויות ב-ת.ש.י היא: 341,822 אלפי שקלים, חלקה של הקרן הוא: 202,647 אלפי שקלים.

9. ת.ש.י דליה בכורה בע"מ

תחום עיסוקה של חברת ת.ש.י דליה בכורה בע"מ הוא אחזקה ב תחנת הכח- דליה אנרגיות כח בע"מ, העוסקת בייצור חשמל ומכירתו לרשות החשמל. בשנת 2015 קרנות הפנסיה הצטרפו לשותפות ת.ש.י דליה בכורה שותפות מוגבלת כשותפים מוגבלים באמצעות השקעה בכ-41% מהשותפות, ובשרשור 27.5% ממניות הבכורה. ל-דליה אנרגיות כח ע"מ" רישיון לייצור חשמל בתוקף עד לשנת 2034.

שווי ההשקעה ליום המאזן לקרנות הפנסיה הינו 221,157 אלפי ש"ח חלקה של קרן הפנסיה כ- 165,867 אלפי ש"ח.

10. שותפות שיכון ובינוי

בשנת הדוח רכשה הקרן 32.25% משותפות המחזיקה ב-45% ממניות בפרויקט "כרמלטון" וב-40% ממניות פרויקט "נתיבי הצפון". פרויקט מנהרות הכרמל - הינו הפרויקט הראשון במסגרת פרוייקטי ה - BOT בישראל. הפרויקט מחבר בין המבואות המערביים של חיפה למבואות המזרחיים, דרך מחלף מרכזי הממוקם בלב שכונות המגורים בחיפה, ומאפשר חציה מהירה של העיר בשני הכיוונים, ומחבר בין איזורי מגורים, תעסוקה ופנאי. אורך הפרויקט כ - 6 ק"מ, והוא כולל שני צמדי מנהרות, ומחלף מרכזי, הגדול מסוגו בישראל. פרויקט נתיבי הצפון - הינו פרויקט BOT לשיקום, תפעול ואחזקה של רשת כבישים הנתחמת בין אזור עתלית מצפון, חדרה בדרום ומגידו במזרח.

11. קרנות הון סיכון

השקעה בקרנות הון סיכון - ראה [ביאור 19 יח](#).

12. תאגידי נדלן בחו"ל

בשנת 2014 התחילה החברה להשקיע בתאגידי נדל"ן בחו"ל באמצעות שותפות מוגבלת. ההשקעה מוצגת בשווי הוגן.

13. ריט

בשנת 2016 הקימה הקרן - קרן ריט לצורך ביצוע השקעות נדל"ן בחו"ל. ההשקעה מוצגת בשווי הוגן.

ביאור 7: - ניירות ערך סחירים

א. הרכב:

ליום 31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	
31,288,952	31,050,775
1,123,729	1,664,993
894,257	911,990
<u>33,306,938</u>	<u>33,627,758</u>
3,387,064	2,648,142
363,002	445,777
1,320,062	513,212
6,298,419	5,163,266
<u>11,606,255</u>	<u>12,690,320</u>
<u>22,974,802</u>	<u>21,460,717</u>
<u>56,281,740</u>	<u>55,088,475</u>

אגרות חוב

אגרות חוב ממשלתיות
 אגרות חוב אחרות בארץ
 אגרות חוב אחרות בחו"ל

מניות וניירות ערך אחרים

מניות סחירות בארץ
 מניות בחו"ל
 תעודות סל בארץ
 קרנות נאמנות בחו"ל
 תעודות סל בחו"ל

סך הכל ניירות ערך סחירים

ב. אגרות חוב סחירות

1. התפלגות אגרות חוב
 לפי מועד הפדיון שלאחר תאריך המאזן

ליום 31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	
1,501,625	1,618,410
274,604	2,953,200
3,025,312	1,235,182
971,877	298,244
277,727	185,893
441,891	535,885
3,814,851	4,334,810
571,008	221,185
<u>22,428,043</u>	<u>22,244,949</u>
<u>33,306,938</u>	<u>33,627,758</u>

תוך שנה
 אחרי שנה ועד שנתיים
 אחרי שנתיים ועד ל- 3 שנים
 אחרי 3 שנים ועד ל- 4 שנים
 אחרי 4 שנים ועד ל- 5 שנים
 אחרי 5 שנים ועד ל- 7 שנים
 אחרי 7 שנים ועד ל- 10 שנים
 אחרי 10 שנים ועד ל- 15 שנים
 אחרי 15 שנים (עד שנת 2096)

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 7: - ניירות ערך סחירים (המשך)

ב. אגרות חוב סחירות (המשך)

ליום 31 בדצמבר	
2017	2018
שנים	
6.21	6.43
17.27	16.76
10.93	10.23

2. התפלגות לפי תקופה ממוצעת לפדיון

צמודות למדד
בלתי צמודות
צמודות למט"ח

ליום 31 בדצמבר	
2017	2018
אחוזים	
0.85	1.32
1.34	1.72
3.38	4.15

3. התפלגות לפי תשואה ממוצעת משוקללת

צמודות למדד
בלתי צמודות
צמודות למט"ח

ביאור 8: - פקדונות והלוואות

א. הרכב:

ליום 31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	
5,210,715	5,461,676
6,608,047	5,913,187
<u>11,818,762</u>	<u>11,374,863</u>

פקדונות בבנקים
הלוואות לאחרים

ליום 31 בדצמבר	
2017	2018
אלפי ש"ח	
4,966,281	5,765,337
339,443	646,203
296,450	1,206,381
725,029	694,915
1,053,345	635,478
892,451	635,147
837,626	794,907
1,841,620	752,025
866,517	244,470
<u>11,818,762</u>	<u>11,374,863</u>

ב. התפלגות לפי מועד הפדיון שלאחר תאריך המאזן

תוך שנה
אחרי שנה ועד שנתיים
אחרי שנתיים ועד ל- 3 שנים
אחרי 3 שנים ועד ל- 4 שנים
אחרי 4 שנים ועד ל- 5 שנים
אחרי 5 שנים ועד ל- 7 שנים
אחרי 7 שנים ועד ל- 10 שנים
אחרי 10 שנים ועד ל- 15 שנים
אחרי 15 שנים (עד שנת 2048)

ביאור 8: - פקדונות והלוואות (המשך)

ג. תקופה ותשואה ממוצעת לפדיון

ליום 31 בדצמבר		
2017	2018	
		<u>פקדונות בלתי צמודים</u>
0.98	0.56	התקופה הממוצעת המשוקללת (שנים)
0.68	0.97	התשואה הממוצעת המשוקללת (אחוזים)
		<u>פקדונות הצמודים למדד</u>
2.87	7.9	התקופה הממוצעת המשוקללת (שנים)
0.84	1.09	התשואה הממוצעת המשוקללת (אחוזים)
		<u>פקדונות הצמודים למט"ח</u>
0.59	0.59	התקופה הממוצעת המשוקללת (שנים)
1.83	3.35	התשואה הממוצעת המשוקללת (אחוזים)
		<u>הלוואות לאחרים (צמודות מדד)</u>
6.51	6.06	התקופה הממוצעת המשוקללת (שנים)
1.62	2.48	התשואה הממוצעת המשוקללת (אחוזים)
		<u>הלוואות לאחרים (צמודות מט"ח)</u>
4.57	4.08	התקופה הממוצעת המשוקללת (שנים)
3.84	5.65	התשואה הממוצעת המשוקללת (אחוזים)
		<u>הלוואות לאחרים לא צמודים</u>
4.68	4.74	התקופה הממוצעת המשוקללת (שנים)
2.03	2.9	התשואה הממוצעת המשוקללת (אחוזים)

ביאור 9: - מקרקעין

א. להלן התנועה

ליום 31 בדצמבר		
2017	2018	
אלפי ש"ח		
130,045	114,998	שווי לתחילת השנה
(17,120)	(9,625)	מימושים, נטו
2,073	2,933	עלית ערך
<u>114,998</u>	<u>108,306</u>	שווי לסוף שנה

- ב. נכסי המקרקעין נכללו במאזן ליום 31 בדצמבר, 2018 בהתבסס על הערכות של שמאי המקרקעין: שאל רזנברג ומשה פרידמן (שנת 2017 - שאל רזנברג ומשה פרידמן).
- ג. בשנת 2018 מימשה הקרן את האופציה לדילול אחזקתה בקניונים.

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 10: - רכוש קבוע

			א. ההרכב לשנת 2018
סה"כ	שיפורים במושכר אלפי ש"ח	ריהוט וציוד משרדי	
			<u>עלות</u>
45,717	20,711	25,006	יתרה ליום 1 בינואר, 2018
664	395	269	תוספות במשך השנה
(268)	-	(268)	גריעות במשך השנה
46,113	21,106	25,007	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2018
			<u>פחת שנצבר</u>
43,667	19,084	24,583	יתרה ליום 1 בינואר, 2018
580	439	142	תוספות במשך השנה
(182)	-	(182)	גריעות במשך השנה
44,066	19,523	24,543	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2018
2,047	1,583	464	יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר, 2018
	10%	33%	שיעור הפחת השנתי (באחוזים)

			א. ההרכב לשנת 2017
סה"כ	שיפורים במושכר אלפי ש"ח	ריהוט וציוד משרדי	
			<u>עלות</u>
45,674	20,707	24,967	יתרה ליום 1 בינואר, 2017
55	4	51	תוספות במשך השנה
(12)	-	(12)	גריעות במשך השנה
45,717	20,711	25,006	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2017
			<u>פחת שנצבר</u>
41,508	17,054	24,454	יתרה ליום 1 בינואר, 2017
2,163	2,030	133	תוספות במשך השנה
(4)	-	(4)	גריעות במשך השנה
43,667	19,084	24,583	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2017
2,050	1,627	423	יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר, 2017
	10%	33%	שיעור הפחת השנתי (באחוזים)

ביאור 11: - רכוש אחר

			ההרכב לשנת 2018
סה"כ	תוכנה (2) אלפי ש"ח	טיוב נתונים (1)	
<u>עלות</u>			
203,208	104,237	98,971	יתרה ליום 1 בינואר, 2018
8,178	8,022	156	תוספות
211,386	112,259	99,127	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2018
<u>פחת שנצבר</u>			
143,682	44,711	98,971	יתרה ליום 1 בינואר, 2018
9,913	9,757	156	תוספות במשך השנה
153,595	54,468	99,127	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2018
57,791	57,791	-	יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר, 2018
	10%	33%	שיעור הפחת השנתי (באחוזים)

			ההרכב לשנת 2017
סה"כ	תוכנה (2) אלפי ש"ח	טיוב נתונים (1)	
<u>עלות</u>			
192,092	93,419	98,673	יתרה ליום 1 בינואר, 2017
11,116	10,818	298	תוספות
203,208	104,237	98,971	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2017
<u>פחת שנצבר</u>			
134,312	35,639	98,673	יתרה ליום 1 בינואר, 2017
9,370	9,072	298	תוספות במשך השנה
143,682	44,711	98,971	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2017
59,526	59,526	-	יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר, 2017
	10%	33%	שיעור הפחת השנתי (באחוזים)

1. במחצית הראשונה של שנת 2009 הסתיים פרויקט טיוב הנתונים. חברת די בי קיו שעסקה במתן שרותי טיוב לקרנות הפנסיה סיימה את פעילותה. בהתאם, הועמסה עלות הטיוב על הקרנות על פי משקלות סופיים ונרשמה בסעיף רכוש אחר. עד לשנת 2012 הופחתו עלויות הטיוב במלואם.
2. הקרן מחזיקה במלוא זכויות הבעלות והשליטה (100%) של אופאל טכנולוגיות עתידיות בע"מ (להלן- החברה). החברה נותנת שרותי מחשוב שוטפים ותמיכה וליווי בהקמת מערכת הליבה החדשה לניהול זכויות (להלן - "מערכת מפנה"). ההשקעות במערכת מופחתות על פני 10 שנים החל מפברואר, 2012.

ביאור 12: - התחייבויות שוטפות

ליום 31 בדצמבר		א. הרכב:
2017	2018	
		אלפי ש"ח
-	32	צדדים קשורים
587,999	606,707	פנסיה לתשלום (בגין חודש דצמבר)
103,812	13,585	מעסיקים בגין פרישה מוקדמת
4,441	4,140	התחייבויות לחופשה
6,963	-	עסקה משותפת
43,245	128,110	מעסיקים בגין פנסיות משותפות
33,129	28,646	מוסדות
2,465	25,986	הוצאות לשלם
39,105	39,135	קרן לפרישה מוקדמת של מורים [ראה (ב')]
2,929	5,582	ספקים
3,482	3,867	שיקים שלא נפרעו
10,716	10,562	אחרים
<u>838,286</u>	<u>866,352</u>	

ב. קרן לפרישה מוקדמת של מורים

ביום 11 באוקטובר, 1972 נחתם הסכם להפעלת קרן פרישה מוקדמת למורים בחינוך העל יסודי (להלן-קפ"מ) שתכליתה הוצאת מורים לפנסיה מוקדמת, במימון הבעלויות המעסיקות מורים. האחריות לניהול קפ"מ היא על הנהלת קפ"מ המורכבת מנציגי הבעלויות, נציגי ארגוני מורים ונציגי מבטחים. קפ"מ פועלת כנאמנות.

בשנת 1989 נחתם הסכם חדש לפרישות מורים לפנסיה מוקדמת במימון מדינת ישראל - ללא מימון הבעלויות - "הסכם מסלול נוסף למורים" (המסלול המיוחד). בשנת 1993 בוטל הסכם קפ"מ. המורים פרשו לפנסיה מוקדמת ממועד זה רק לפי המסלול המיוחד, כפי שפורט לעיל.

לאחר מהלך של בוררות בין ארגוני המורים לבין מבטחים, התברר כי בקפ"מ נשארו כספים. הכספים נמצאים בחשבון נפרד בניהולה של מבטחים. מבטחים אמורה לקבל דמי ניהול בהתאם להחלטת הבורר, על ניהול הכספים. הנהלת קפ"מ מבקשת כיום לעשות שימוש בכספים שנצברו בקפ"מ למימון פרישות מוקדמות מגיל 48 עד 50, בהתאם להסכם קיבוצי שנחתם בעניין זה, כך שבגיל 50 עובר הפורש לפרישה לפי המסלול המיוחד. מבטחים אינה חלק מהנהלת קפ"מ הנוכחית ואינה חלק מן ההסכם הקיבוצי שנחתם.

בנסיבות אלו, ומאחר שלמבטחים אין עוד כל אחריות בקשר לקפ"מ, למעט ניהול החשבון עבור הנהלת קפ"מ ולפי הוראותיה, ביקשה מבטחים להעביר את כספי קפ"מ לידי הנהלת קפ"מ הנוכחית. הנהלת קפ"מ הסכימה לבקשת מבטחים והתקיים משא ומתן שבמהלכו הוחלפו טיוטות הסכמים בין הצדדים.

נכון למועד זה, טרם נחתם הסכם סופי בין הצדדים למרות שהצדדים הגיעו להבנות מהותיות, כפי שבאו לידי ביטוי בטיטות שהועברו ביניהם, לעניין העברת הכספים לידי קפ"מ ובסוגיות נוספות. עיקר הקשיים המונעים בשלב זה את העברת הכספים לידי קפ"מ כאמור נעוץ במחלוקת פנימית בין הגופים המרכיבים את הנהלת קפ"מ.

ביאור 12: - התחייבויות שוטפות (המשך)

ליום 31 בדצמבר		ג. להלן התנועה בקרן:
2017	2018	
אלפי ש"ח		
39,078	39,105	יתרה לתחילת השנה
27	30	הכנסות מהשקעות, נטו
<u>39,105</u>	<u>39,135</u>	יתרה לסוף השנה

ביאור 13: - התחייבויות בשל סיום יחסי עובד מעביד

ליום 31 בדצמבר		א. הרכב:
2017	2018	
אלפי ש"ח		
140,136	118,909	התחייבויות בשל סיום יחסי עובד מעביד

ב. התחייבויות מבטחים לפיצויי פיטורין, פרישה ופנסיה מוקדמת לעובדים, חושבו על בסיס חוקת העבודה, הסכמי העבודה והסכמי פרישה, לגבי כל העובדים בהתאם לקבוצת השתייכותם, ההתחייבות אינה כוללת את החלק המכוסה על ידי הפקדות שנצברו בקרן הגמלאות המרכזית של עובדי ההסתדרות בע"מ ובקופות גמל אחרות.

סכומי הצבירה בגופים הנ"ל אינם בשליטתה ובניהולה של מבטחים. קופות הגמל לקצבה ותגמולים, אחראיות בהגיע העובד לגיל פרישה או בקרות אירוע מזכה אחר לפנסיה, לתשלום תגמולים והשלמת פיצויים.

ג. התחייבות מבטחים לתשלום פיצוי עבור ימי מחלה שלא נוצלו, לעובדים הזכאים לכך בתוקף ההסכם הקיבוצי, חושבה על בסיס שכרם האחרון של העובדים ליום המאזן בהתייחס ליתרת ימי המחלה שלא נוצלו.

ד. לעניין מודל העמסת דמי ניהול הכולל גם הוצאות בשל סיום יחסי עובד ומעביד ראה [ביאור 14 א'](#) להלן.

ביאור 14: - התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי

א. התחייבויות הפנסיוניות

1. התחייבויות האקטואריות

התחייבויות האקטואריות המוצגות במאזן לימים 31 בדצמבר, 2018 ו-2017 מייצגות את הערך המהוון של התחייבויות, לתשלומי פנסיה ופדיון הזכויות בעתיד, לפנסיונרים, עמיתים פעילים ולעמיתים בלתי פעילים ובניכוי הערך המהוון של דמי גמולים עתידיים כפי שחושב ונכלל בדוח האקטוארי של הקרן.

הדוח נערך בהתאם להנחיות רשות שוק ההון ביטוח וחסכון, לרבות הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה וותיקות להן מונה מנהל מיוחד.

2. ווקטור ריביות

בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, שיעורי הריבית להיוון לצורך הכנת המאזן האקטוארי כחלק מהדיווח הכספי של הקרן יקבעו לפי שיעורי ריבית שונים המשתנים מתקופה לתקופה בהתאם לעיתוי התשלום או התקבול הספציפי הצפוי. סדרת שיעורי ריבית חסרת סיכון אלו מהווה את ווקטור הריביות (להלן - "ווקטור ריביות").

הווקטור נקבע על פי שערי היוון מצוטטים על ידי חברה מצטטת שנבחרה לצורך כך על ידי משרד האוצר.

היוון לפי ווקטור ריביות מתבצע על ידי היוונם של תשלומים או הכנסות עתידיות בכל תקופה לפי הנחת שיעורי תשואה חסרת סיכון ריאלית הצפויה לתקופה הנבחרת.

מאחר ומשך החיים הממוצע של התחייבויות הקרנות ארוך יותר מאשר משך החיים הממוצע של הנכסים, ומאחר ולשינויים בווקטור הריביות השפעה מהותית ביותר על ערך נתונים אלו, השינויים בווקטור משפיעים באופן מהותי על הגירעון/עודף אקטוארי. השימוש בווקטור הריביות נעשה החל ממאזן שנת 2005.

מאז התחלת השימוש בווקטור קיימים שינויים מהותיים בווקטור הריביות ממאזן למאזן המביאים לתנדויות גבוהה במצב האקטוארי של הקרנות.

ווקטור הריביות מופיע בדוחות האקטוארים בלוח 1 שכותרתו "שיעור תשואה חסרת סיכון".

3. סיוע ממשלתי בגין אי-העלאת גיל פרישה לנשים מגיל 64 לגיל 67

הסיוע הממשלתי בגין אי-העלאת גיל קצבת זקנה לנשים מגיל 64 לגיל 67 נקבע בסעיף 78 ט (ב) (8) לחוק הפיקוח.

הסיוע האמור יינתן ככל שגיל קצבת הזקנה של נשים הקבוע כיום בנספח א' לתקנון האחיד לא יעלה לגיל 67, וזאת בשל הפרש בהתחייבויות הקרנות בין גיל 67 כגיל הפרישה לנשים לבין גיל פרישה העומד על 64 לנשים שנולדו בחודש מאי 1953 ואילך. היה וגיל הפרישה האמור יעלה, יבוצעו ההתאמות הנדרשות.

בהתאם להוראות סעיפים 78 ט (ב) (8) ו-78 יד (א) (2) לחוק הפיקוח, הסיוע בשל אי-העלאת גיל פרישה אישה לגיל 67 כאמור ייוסף לסיוע הממשלתי הקבוע בסעיף 78 יד (א) (1) לחוק הפיקוח.

בשנת 2018 הקרן קיבלה וצברה על חשבון הסיוע האמור לאותה שנה בסך של 149,382 אלפי ש"ח (שנה קודמת כ-109,287 אלפי ש"ח).

4. השהיה בהעלאת גיל פרישה לנשים מגיל 62 לגיל 64

בסעיף 3.3 לסיכום הדברים מיום 5 בינואר 2004 בין שר האוצר דאז לבין יו"ר ההסתדרות הכללית דאז נקבע כי ככל שלא תתקבל החלטת הוועדה הנזכרת באותו סעיף, עד יום 30.6.2009, לעניין מקורות המימון שיידרשו, ככל שיידרשו, לכיסוי העלות הנובעת מהשהיית העלאת גיל פרישה לנשים מגיל 62, ייוסף הסכום בגין העלות האמורה לסיוע הממשלתי.

מאחר שלא הוקמה הוועדה הנזכרת בסעיף 3.3 לסיכום הדברים ולא התקבלה החלטה עד המועד האמור באותו סעיף, ייוסף לסיוע הממשלתי הקבוע בחוק הפיקוח סיוע בשל השהיה לעניין העלאתו של גיל פרישה בגיל 62 לאישה שנולדה בתקופה שבין חודש מאי 1947 לבין חודש דצמבר 1949, לעומת גיל הפרישה לאישה כפי שהוצע בהצעת חוק גיל פרישה המקורית.

ביום 29.12.2010 נקבעו בידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון, על דעת הממונה על התקציבים במשרד האוצר, כללים לעניין העברת הסיוע בשל השהיית העלאת גיל הפרישה.

ביאור 14: - התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי (המשך)

א. התחייבויות הפנסיוניות (המשך)

5. ההשהיה בהעלאת גיל הפרישה לנשים בעקבות תיקון מס' 9 לתקנון האחיד
בינואר 2012 הורה המפקח על הביטוח, בתוקף סמכותו לפי סעיף 78 י לחוק הפיקוח, על תיקון נספח א' לתקנון האחיד (תיקון מס' 9 לתקנון), שעניינו גיל קצבת זקנה בקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר.
בעקבות התיקון האמור לנספח א' לתקנון, נקבעה השהיה נוספת בהעלאת גיל הפרישה לנשים מגיל 62, במשך חמש שנים, החל בשנת 2012 ועד לשנת 2016. תחילתו של התיקון ביום 1 בינואר 2012.
6. ההשהיה בהעלאת גיל הפרישה לנשים בעקבות תיקון מס' 10 לתקנון האחיד
במועד בו היה גיל פרישה אשה אמור להתחיל לעלות נקבעה השהיה נוספת. בינואר 2017 הורה המפקח על הביטוח, בתוקף סמכותו לפי סעיף 78 לחוק הפיקוח, על תיקון נספח א' לתקנון האחיד (תיקון מס' 10 לתקנון), שעניינו גיל קצבת זקנה בקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. בעקבות התיקון האמור לנספח א' לתקנון, נקבעה השהיה נוספת בהעלאת גיל הפרישה לנשים מגיל 62, במשך שמונה חודשים, החל בחודש ינואר 2017 ועד חודש אוגוסט 2017. תחילתו של התיקון ביום 1 בינואר 2017.
- ביום 10 בינואר 2017 פנו הקרנות במכתב לממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון ולממונה על התקציבים בבקשה להידרש לצעדים שיבטיחו את מניעת הגידול בהתחייבויות הקרנות שבהסדר ואת הסכנה כי זכויותיהם של העמיתים יופחתו וזאת באמצעות העברת סיוע נוסף לקרנות אשר יכסה על הגידול בהיקף ההתחייבויות.
- ביום 20 במרס 2017 החליטה ועדת הכספים של הכנסת שגיל פרישת הנשים לא יעלה אלא רק לאחר הגשת המלצות ע"י שר האוצר וזאת עד יום 30 באפריל 2017 וקיום דיון בוועדה שתכריע בעניין. כמו כן הוחלט כי ככל שלא יוגשו המלצות, ברירת המחדל תהיה השארת גיל הפרישה לגיל 62. בעקבות החלטה זו,
- ביום 26 במרס 2017, פנו הקרנות במכתב נוסף לממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון ולממונה על התקציבים ובו התריעו כי נוכח החלטת הוועדה הנ"ל דורשות הקרנות פיצוי בגין המשך השהיית העלאת גיל פרישת הנשים, אחרת לא יהיה מנוס מלהפחית את זכויות העמיתים בסכום של כ 5.0 מיליארד ש"ח.
- ביום 30.4.2017 הודיע שר האוצר ליושב ראש ועדת הכספים כי לאחר שבחן את המלצות הוועדה לבחינת גיל פרישה לנשים, ולאור ההשלכות הציבוריות הנרחבות שיש לכך, הרי שבטרם יקבל החלטה בעניין, הוא מבקש לקיים דיון בוועדת הכספים בעניין; לאחר שיקבל שר האוצר את כל המידע והעמדות הציבוריות שיוצגו בפני ועדת הכספים, הוא יקבל את החלטתו בעניין.
7. תיקון חוק גיל פרישה
בעקבות דיוני המשך שהתקיימו בוועדת הכספים, תוקן ביום 24.7.2017 חוק גיל פרישה באופן שהופך את ברירת המחדל במנגנון הקבוע בסעיף 9 לחוק ולמעשה קובע כי גיל הפרישה לנשים ייוותר 62, אלא אם כן יוחלט אחרת. התיקון קבע כי החלטה כאמור תתקבל ע"י ועדת הכספים עד ליום 15.2.2018.
- משמעותו המעשית של תיקון החוק האמור, בו נקבע כי ברירת המחדל תהיה אי העלאת גיל פרישה לנשים, היא כי על קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר לפעול בהתאם להנחת עבודה לפיה גיל הפרישה לנשים לא יעלה. מאזני הקרנות חושבו בהתבסס על הנחה זו ובהתאם, הגידול בהיקף ההתחייבויות עמד על כ- 2.8 מיליארד נוספים. ככל שלא יינתן לקרנות סיוע כספי נוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה, גידול ההתחייבויות בשל כך יחייב איזון אקטוארי והפחתת זכויות לעמיתי הקרנות, שאם לא כן ייווצר בהכרח סבסוד בין דורי נוסף בקרנות ההסדר.
- בעקבות תיקון החקיקה, בוצעו פניות נוספות מטעם הקרנות לגורמים הרלוונטיים במשרד האוצר וברשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ביאור 14: - התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי (המשך)

א. התחייבויות הפנסיוניות (המשך)

7. תיקון חוק גיל פרישה

ביום 5.3.2018 התקיים דיון בוועדת הכספים של הכנסת בנושא אי העלאת גיל הפרישה לנשים וההשלכות, בין היתר, על מצב קרנות הפנסיה הוותיקות. ברקע הדיון, הוגשה הצעת חוק גיל פרישה (תיקון - העלאת גיל הפרישה לנשים וקביעת צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה), התשע"ח-2018, בשם כלל חברי ועדת הכספים וחברי כנסת נוספים, אולם בחודש פברואר 2018 לא ניתן אישור ועדת השרים לענייני חקיקה לקידומה בנתיבי החקיקה וקרוב לוודאי שהמשך הדיון בהצעת חוק זו יתבצע בכנס הקיץ של הכנסת. הצעת החוק הפרטית האמורה כללה תכנית להעלאה מדורגת של גיל הפרישה לנשים מגיל 62 עד לגיל 64 וזאת על-פני כעשר שנים, בצד צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה שעובדות במקצועות שוחקים.

בדיון שהתקיים בוועדת הכספים ביום 5.3.2018, הוצגה עמדת הקרנות באופן הבא:
1. האיזון האקטוארי של הקרנות מאז שנת 2003 מבוסס על גיל פרישה 67 לכלל העמיתים, ובכל מקרה שבו בוצעו חריגות מגיל זה, ניתן סיוע ממשלתי כדי לפצות את הקרנות על הגרעון האקטוארי הנובע מאותן חריגות, כאשר מתן הסיוע הממשלתי עוגן בהסכם בין הממשלה לבין ההסתדרות, בחקיקה ראשית ובכללים של הממונה על שוק ההון.

2. העלות של אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 היא תוספת התחייבות לקרנות בשיעור של כ- 200 מיליוני ש"ח לשנה, ובסה"כ תוספת התחייבויות לקרנות של כ- 5 מיליארד ש"ח. לכן, ככל שלא יינתן סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלו, כפי שנעשה עד עתה בנסיבות דומות, לא יהיה מנוס מביצוע איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות עמיתים, לשם התמודדות עם ההתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012.

במהלך חודש מרס 2018, וכחלק מחובת הנאמנות של הקרנות כלפי העמיתים, המנהל המיוחד של הקרנות פנה לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון בבקשה לנקוט בצעד של איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות העמיתים בקרנות, לפי סעיף 64. ג. לתקנון האחיד, וזאת בשים לב להתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 ולאור חוסר ההיענות של ממשלת ישראל להעברת סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלה, כפי שמתחייב מעקרונות ההסדר שגובשו בשנת 2003 ונעשה עד עתה.

ביום 14.6.18 התקבל אישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון מתוקף סמכותה לפי סעיף 78ח לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) התשמ"א-1981 ולפי סעיף 64 ג לתקנון האחיד, להפחית את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשארם בשל הגדלת ההתחייבויות של הקרנות הנובעת מאי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64 ובלבד שהפחתת הקצבאות שמשלמות הקרנות תעשה החל מחודש יוני 2019 (לאור קיום מ"מ בין הגורמים הרלוונטיים בממשלה ובכנסת להעלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64).

הפחתת הזכויות בשיעור של 1.259% (להלן-"שיעור הפחתה") קיבלה ביטוי בהערכת האקטואריות שצורפו לדוחות הכספיים. כמו כן, פדיונות שבוצעו על-ידי מבוטחים, פנסיונרים ושארם החל מיום 1.9.2018 הופחתו בשיעור הפחתה. הבהרות מתאימות בנושא צורפו למסמכים שנשלחים לכלל העמיתים באופן שגרתי ושוטף.

פרופ' פלדור ופרופ' גילדור הגישו בתחילת שנת 2019 עתירה לבג"ץ כנגד שר האוצר בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים.

העתירה הוגשה לאור ההפחתה הצפויה בזכויות העמיתים בקרנות הפנסיה הוותיקות ובית המשפט התבקש לצרף את הקרנות כצד בהליך ואף התבקש צו ביניים המורה על הקפאה של הפחתת הזכויות לעמיתים.

ראה [ביאור 19](#) טז' לעניין פירוט נוסף בנושא ההליך המשפטי בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים.

ביאור 14: - התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי (המשך)

א. ההתחייבויות הפנסיוניות (המשך)

1. המודל להעמסת דמי ניהול

מאז שנת 2007 הקרנות מעמיסות את הוצאות התפעול בין הקרנות לפי מודל העמסת עלויות, אשר כולל משקולות שונות הניתנות לפנסיונרים, עמיתים פעילים, עמיתים בלתי פעילים, אירועי פדיון, אירועי פרישה, היקף הנכסים המנוהלים ומספר המעסיקים בכל קרן.

במהלך שנת 2014 ערכו הקרנות בדיקה יסודית למודל העמסת העלויות האמור. הבדיקה אשררה את המודל במלואו, לצד המלצה לתוספת משקולת עבור פרישות של אוכלוסיות מיוחדות. אשרור המודל, כמו גם תוספת המשקולת כאמור, אושרו לשימוש על ידי ועדת המנהלה של הקרנות וכן על ידי רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון, אשר אישרה גם את השימוש במודל לצורך הערכת הוצאות הניהול העתידיות בתחזיות האקטואריות.

ב. הרכב ההתחייבויות הפנסיוניות

ליום 31 בדצמבר	
2017	2018
מיליוני ש"ח	
107,501	106,368
73,340	64,417
24,800	22,596
<u>205,641</u>	<u>193,381</u>
20,655	17,066
(11,192)	(9,934)
9,463	7,132
<u>215,104</u>	<u>200,513</u>

התחייבויות פנסיוניות צבורות:

לפנסיונרים
לעמיתים פעילים
לעמיתים מוקפאי זכויות

התחייבויות עתידיות:

זכויות שייצברו לעמיתים פעילים
בניכוי דמי גמולים עתידיים

ג. הערות והמלצות האקטואר

החישובים בדוח האקטוארי התבססו על נתונים מקבצים שנשלפו ליום 31 באוקטובר, 2018. החבות האקטוארית הותאמה ליום 31 בדצמבר 2018 על בסיס ההנחות במודל. אומדן סיוע ממשלתי ישיר – בהתאם להחלטת הממשלה הקרנות צפויות לקבל את חלקם היחסי בתמיכת המדינה לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. החלוקה הסופית תיקבע ע"י הממונה. בשלב זה הסיוע הישיר המופיע בדוח האקטוארי נקבע בחלוקה רעיונית לצורך המאזן הנוכחי בלבד. הדוחות האקטואריים מצורפים לדוחות הכספיים וכוללים מידע מפורט בעניין הערכה האקטוארית. שיטת חלוקה זו הינה בתיאום ובאישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון.

ביאור 14: - התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי (המשך)

ד. סיוע ממשלתי

1. סבסוד ממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות

ביטוי בדוחות לשנים 2018 ו-2017 של גובה הסבסוד הממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות (להלן - ערך הסובסידיה) נעשה על-פי הוראות הממונה על שוק ההון בחוזר פנסיה 4-3-2006 ו-3-2010, בהתאם להפרש שבין תשואות כל האג"ח המיועדות ("מירון" ו"ערד") לבין ווקטור הריביות וכמפורט להלן:

• התאמת שערור אג"ח מיועדות לאומדן שווי הוגן: השווי הכלכלי של הסבסוד הממשלתי בכל האג"ח המיועדות מחושב כערך הנוכחי של הפרשי הריבית העתידיים הנובעים מהתשואה האפקטיבית הצפויה בגין האג"ח המיועדות שהונפקו לבין ווקטור ריביות. סבסוד זה בסך 13,171 מיליוני ש"ח הוצג כחלק מנכסי הקרנות ורובו מהווה חלק מהסיוע הממשלתי לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר.

• סבסוד ממשלתי באג"ח מיועדות שהקרן צפויה להשקיע בהן בעתיד: על פי תקנות ההשקעה הקרן מחויבת לרכוש אג"ח מיועדות מסוג "ערד" כך ששיעור האג"ח המיועדות הכולל יהיה 30% מנכסיה. הדוח האקטוארי חושב, כבעבר, על פי ההנחה שאגרות החוב מסוג "ערד" יונפקו לקרן במועד בו תרד אחזקתה באג"ח מיועדות לשיעור נמוך מ-30% כך ששיעור האחזקה באג"ח מיועדות יעמוד על 30% מנכסי הקרן. השווי הכלכלי של הסבסוד הממשלתי באג"ח מסוג "ערד" מחושב כערך הנוכחי של הפרשי הריבית העתידיים הנובעים מהתשואה הצפויה בגין אג"ח "ערד" שיונפקו בתשואה אפקטיבית של 4.86% (בהשלמה לשיעור של 30% מנכסי הקרן באגרות חוב מיועדות כולל "מירון") לבין ווקטור ריביות. סבסוד זה בסך כ- 5,215 מיליוני ש"ח אינו מהווה חלק מהסיוע הממשלתי לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, אלא מהווה סיוע ממשלתי נוסף. (בשנה הקודמת - כ- 7,067 מיליוני ש"ח).

2. אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי

• אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי מסתכם לסך של כ- 52,956 מיליוני ש"ח (בשנה הקודמת כ- 56,803 מיליוני ש"ח). מאחר והסיוע הממשלתי לקרנות הפנסיה הוותיקות טרם הוקצה סופית, (וזאת לנוכח האמור במכתבו של הממונה על שוק ההון מיום 17 באוגוסט 2005), הקרן בהתאם להוראות המעבר בחוזר פנסיה 4-3-2006, רושמת כסיוע ממשלתי ישיר, בהתאם להערכת אקטואר הקרן, סכום שיהיה בו (בערכו היום לפי ווקטור ריביות), די לכיסוי גרעונה ולעמידה בהתחייבויות הפנסיוניות. מדובר באומדן המבוסס על הנחה לפיה יהיה די בסכומי הסיוע הממשלתי הישיר כדי לכסות את גירעונותיהן של כל קרנות הפנסיה שבהסדר. גובה הסיוע גם כפוף לשנויים בגובה התחייבויות הפנסיוניות, שעשויים לחול בעיקר בשל: פסיקת בתי המשפט בעניינים עקרוניים, שינוי בהנחות אקטואריות ושינויים בגובה ריבית ההיוון (לווקטור ריביות). אי לכך, ככל הנראה, הסיוע הממשלתי הישיר בפועל יהיה שונה מהאומדן האמור.

• קיים פער בין שיעורי הריביות המחושבים בדוח לצורך קביעת הערך המהוון של הסיוע הממשלתי הישיר הצפוי לקרן, ובין שיעור הריבית שתשולם בפועל על סכומי הסיוע הממשלתי שתקבל הקרן. הערך הנוכחי של הסיוע הישיר המוצג בדוח שונה מערך הסיוע המוצג לפי ריבית 4% שנקבעה בחוק. אם יתברר בעתיד, לאחר קביעת החלק היחסי של כל קרן בסיוע וקביעת לוח הסילוקין, כי הסיוע הממשלתי לפי החוק לא יספיק לכיסוי הגרעון הכולל, או כי הסיוע הממשלתי שיינתן לקרן עולה על סכום הגרעון של הקרן, תאוזן הקרן באמצעות התאמת זכויות העמיתים על פי מנגנון האיזון האקטוארי. במצב זה תהא רשאית הקרן, כפוף לקבלת אישורים מתאימים, להגדיל או להקטין את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאירים בהתאם לחלוקה שתיקבע.

3. הגרעון הכולל לפני סיוע ממשלתי עתידי

הגרעון הכולל לפני סיוע ממשלתי עתידי של קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר מסתכם נכון ליום המאזן לסך של כ- 181 מיליארדי ש"ח (בשנה הקודמת כ-204 מיליארדי ש"ח).

בהתאם לחוזר פנסיה 4-3-2006 אומדן הסיוע הישיר המוצג בדוח הכספי יהיה הנמוך מבין שני אלה:

1. אומדן חלקה הגרעוני הצפוי של הקרן בסך הסיוע ממשלתי הישיר.
 2. הגרעון האקטוארי לפני סיוע ממשלתי, נכון ליום המאזן, בניכוי הסיוע הממשלתי בגין אי העלאת גיל הפרישה ובניכוי הסבסוד הממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות.
- הסכום המוצג כסיוע ממשלתי ישיר במאזן הקרן הינו הסכום על פי התחשיב בסעיף 1 לעיל.

ביאור 14: - התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי (המשך)

ד. סיוע ממשלתי (המשך)

4. התחייבות הממשלה לתמיכה בקרנות הפנסיה

א. המספרים המוצגים להלן הינם יתרת התחייבויות המדינה, נכון ליום 31 בדצמבר, 2018, וזאת בהתאם לטיטוט הכרעה בנושא הסיוע הממשלתי לכלל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר שהעביר המפקח על הביטוח למנהלת המיוחדת ביום 21 במרס, 2010 (להלן: "טיטוט הכרעה").

ליום 31 בדצמבר		במחירי יום 01 בינואר 2003 (*)
2017	2018	הסיוע הממשלתי
מיליוני ש"ח		
67,922	67,922	הסיוע הממשלתי הישיר
10,378	10,378	הסיוע הממשלתי העקיף באג"ח מיועדות מסוג "מירון"
78,300	78,300	סך הכל סיוע ממשלתי לפי חוק
		<u>פחות: סיוע שהתקבל</u>
(25,229)	(26,986)	סיוע ישיר
(10,136)	(10,234)	סיוע עקיף
(35,365)	(37,220)	סה"כ סיוע שנתקבל
42,935	41,080	סה"כ יתרת הסיוע הממשלתי

ליום 31 בדצמבר		במחירי יום המאזן (**)
2017	2018	הסיוע הממשלתי
מיליוני ש"ח		
148,470	156,269	הסיוע הממשלתי הישיר
22,685	23,877	הסיוע הממשלתי העקיף באג"ח מיועדות מסוג "מירון"
171,155	180,146	סך הכל סיוע ממשלתי לפי חוק
		<u>פחות: סיוע שהתקבל</u>
(55,148)	(62,086)	סיוע ישיר
(22,156)	(23,544)	סיוע עקיף
(77,304)	(85,630)	סה"כ סיוע שנתקבל
93,851	94,516	סה"כ יתרת הסיוע הממשלתי
140,723	132,417	סה"כ שווי הוגן של יתרת הסיוע הממשלתי

(*) על פי סעיף 78(ד) (ג) לחוק הפיקוח הסיוע הממשלתי צמוד למדד החל מחודש ינואר 2003 ונושא ריבית שנתית של 4%.

(**) לפי סעיף 78(ד) לחוק הפיקוח במחירי יום המאזן.

ביאור 14: - התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי (המשך)

ד. סיוע ממשלתי (המשך)

4. התחייבות הממשלה לתמיכה בקרנות הפנסיה (המשך)

ב. "ערך הסובסידיה" בסעיף 78- יד לחוק הפיקוח נקבע כי הממשלה תסייע לקרנות הוותיקות שמונה להן מנהל מיוחד, ובכלל זה לעמיתיהן, בהעברת כספים מתקציב המדינה בסך של 78,300 מיליוני ש"ח נכון ליום 1 בינואר 2003, הכולל את סכום ערך הסובסידיה.

לענין זה, "ערך הסובסידיה" משמעו - ההפרש בין סכום הריבית הצמודה שמשלמת הממשלה על אג"ח מסוג "מירון" שהונפקו לקרנות הוותיקות שמונה להן מנהל מיוחד וטרם נפדו ביום 30 באפריל, 2003 לבין סכום הריבית הצמודה שהייתה משתלמת אילו שיעור הריבית עליהן היה 4%. בהתאם לסעיף 78 יד (ב) לחוק הפיקוח, העברת הכספים לכל קרן ותיקה במסגרת הסיוע תיעשה בהתאם להוראות המפקח. בהתאם לאמור, קבע המפקח ביום 17 באוגוסט 2005 לוח סילוקין המפרט כללים בדבר העברת כספי הסיוע. לקביעה האמורה צורף לוח תזרים מזומנים, אשר כלל גם התייחסות לכספי הסיוע שהועברו בשנים 2003 עד 2005. בראשית שנת 2007 משרד האוצר הודיע כי מתבצעת על ידו בדיקה בדבר כלל הסכומים המפורטים בלוח תזרים המזומנים.

במענה לבקשת הבהרה בנושא מהממונה על שוק ההון, אישר הממונה במכתב מיום 28 במרס 2007, כי מתבצעת על ידו בדיקה בדבר התאמת הסיוע הכספי שהועבר לקרנות הפנסיה שבהסדר לסיוע המפורט לעיל, ובכלל זה לסכום ערך הסובסידיה, ולאמור בלוח תזרים המזומנים, והוסיף כי אין באמור כדי להשפיע לרעה על מצבם הכספי של עמיתי הקרנות בעתיד, שכן ממילא הקרנות אינן זכאיות לסיוע ממשלתי מעבר לאמור בסעיף 78 יד (ד) לחוק הפיקוח. הממונה הבהיר במכתב נוסף מאותו יום, כי האמור במכתבו הראשון מתייחס לסיוע הממשלתי שקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר זכאיות לו לפי סעיף 78 יד (ד) לחוק הפיקוח, וכי אין באמור כדי לגרוע מסיוע ממשלתי אחר שהקרנות זכאיות לו לפי הוראות הדין. בהמשך לבדיקת משרד האוצר כאמור, בדיונים שנערכו בנושא בין הקרנות לבין משרד האוצר, עלו ארבע סוגיות הנוגעות לערך הסובסידיה, להלן פירוט הסוגיות, עמדת הקרן בעניין (המתבססת גם על עמדה משפטית שהתקבלה בקרנות בעבר), ועמדת המדינה המעודכנת על פי טיוטת ההכרעה שהועברה לעיון הקרנות.

ג. העברות ישירות לקרן בנין לתקופה שבין ינואר 2003 עד ספטמבר 2003 ("קרן חצי") בסך כ- 391.8 מיליוני שקלים בערכים שוטפים. בנושא זה הייתה קיימת מחלוקת בין קרנות הפנסיה לבין משרד האוצר.

לגישת קרנות הפנסיה הסיוע לקרן בנין בגין חודשים אלו נלקח מ"העתודה האקטוארית" (קרן מיוחדת שהוקמה על ידי הממשלה עוד בשנת 1991 וכללה כספים אותם החליטה הממשלה להעביר לקרנות עוד בשנת 1977). בטיטת ההכרעה מוצגת עמדה, לפיה בסיוע הממשלתי לקרנות בהתאם לסעיף 78 יד לחוק הפיקוח ייכלל הסיוע שהועבר לקרן בנין החל מיום 1 באוקטובר 2003.

ד. שינוי נוסחת חישוב ערך הסובסידיה הגלום באג"ח מסוג מירון- לעמדת הקרן, ערך הסובסידיה מחושב כהפרש שבין סכום הריבית הצמודה שמשלמת הממשלה על איגרות החוב מסוג מירון, לבין סכום הריבית הצמודה שהייתה משתלמת אילו שיעור הריבית עליהן היה 4% (בהנחה שהריבית משולמת עם אחת בשנה), ובמונחים חצי שנתיים: הפער בין 2.75% ל-2%.

החלופה שעלתה על ידי משרד האוצר היא חישוב ערך הסובסידיה כהפרש בין הריבית השנתית בפועל המשולמת פעמיים בשנה על האג"ח מסוג מירון לבין ריבית דריבית שתוצאתה 4%, ובמונחים חצי שנתיים: הפער בין 2.75% ל-1.98%. נכון ליום 31 בדצמבר, 2018, הפער בין תוצאות שתי הנוסחאות עשוי להגיע לכ- 608 מיליוני ש"ח, באופן שיגדיל את ערך הסובסידיה, ויקטין את הסיוע הישיר כתוצאה מכך. בטיטת ההכרעה מובאת החלופה שהעלה משרד האוצר כאמור. מועד התחלת הכללת הריבית על אג"ח מסוג מירון בערך הסובסידיה בטיטת ההכרעה מוצגת עמדה מעודכנת של המדינה, לפיה מועד התחלת הכללת הריבית על אג"ח מסוג מירון בערך הסובסידיה הוא ביום 1 ביוני, 2003.

ביאור 14: - התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי (המשך)

ד. סיוע ממשלתי (המשך)

4. התחייבות הממשלה לתמיכה בקרנות הפנסיה (המשך)

ה. הכללת ארבע סדרות אג"ח מסוג מירון שנקנו לאחר יום 30 באפריל, 2003 בערך הסובסידיה- לעמדת הקרן, ערך הסובסידיה אינו כולל ריבית המשולמת על ארבע סדרות אג"ח מסוג מירון שנקנו לאחר יום 30 באפריל, 2003, בהתאם להוראות סעיף 78 יד לחוק הפיקוח. משרד האוצר העלה אפשרות כי אגרות החוב האמורות יכללו בחישוב ערך הסובסידיה.

נכון ליום 31 בדצמבר, 2018, ערך הסובסידיה בגין ארבע סדרות האג"ח האמורות עשוי להגיע לכ-1,581 מיליוני ש"ח, באופן שיגדיל את ערך הסובסידיה, ויקטין את הסיוע הישיר כתוצאה מכך.

בטיוטת ההכרעה מובאת עמדת משרד האוצר כאמור. מאחר שאימוץ סופי על ידי המדינה של דרך החישוב כאמור בטיוטת ההכרעה, אם יתבצע, יביא למעשה להפחתה בהיקף הסיוע הישיר, כאמור לעיל, שתעביר הממשלה לקרנות הוותיקות שבהסדר, הוחלט להעביר את המחלוקות שבין משרד האוצר לבין הקרנות להכרעתו של המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (כלכלי פיסקאלי), תוך מתן זכות לכל אחד מהצדדים כאמור להעמיד את ההחלטה שתתקבל לבחינה נוספת של היועץ המשפטי לממשלה. בשלב זה, ובטרם קבלת ההכרעה כאמור, הדוחות הכספיים משקפים את הפרוט שבטיוטת ההכרעה. לוח הסילוקין החדש שפורסם ע"י הממונה ביום 30 בדצמבר, 2013 מאמץ גם הוא את טיוטת ההכרעה.

למרות האמור יובהר, כי אין בהצגת הדוחות הכספיים במתכונת האמורה כדי לגרוע או לוותר על כל זכות או טענה של הקרנות בנושא זה.

5. התחייבות להגדלת הסיוע הממשלתי לפי סעיף 78 (ט') (8) לחוק הפיקוח

בסעיף 78 ט (ב) (8) לחוק הפיקוח נקבע כי כל עוד לא הועלה גיל הפרישה לגיל 67 לגבר ולאשה, יכוסה ההפרש על ידי הגדלת הסיוע הממשלתי מעבר לסכום האמור בפסקה 1 בסעיף 78(א) לחוק הפיקוח.

לעניין זה, "ההפרש"-הפרש בין התחייבויות הקרן כפי שיהיו אם יועלה גיל הפרישה לגיל 67 לגבר ואישה לבין התחייבויות הקרן כשגיל הפרישה הוא גיל 67 לגבר שנולד בחודש מאי 1942 ואילך, וגיל 64 לאישה שנולדה בחודש מאי 1953 ואילך.

התחייבות הממשלה בסעיף זה חושבה על פי הנתונים המצרפיים של הדוחות האקטואריים בקרנות.

התחייבות הממשלה על פי החוק הינה לשלם סכום זה על פי ההתחייבות בפועל.

הסכום המצרפי ליום 31 בדצמבר, 2018 מסתכם לסך של 5,780 מיליוני ש"ח (בשנה הקודמת- 5,913 מיליוני ש"ח).

ביאור 14: - התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי (המשך)

ה. כרית ביטחון לקרנות

על מנת להגן על עמיתי וגמלאי קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר מפני תנודתיות בתשואות, הודיע משרד האוצר לוועדת הכספים של הכנסת ביום 19 במאי 2003 כי תועמד כרית ביטחון לקרנות. על מנת להבטיח שימוש מיטבי בכרית הביטחון האמורה, הקים שר האוצר ועדה ציבורית לבחינת אופן השימוש בכרית הביטחון (להלן: "הועדה הציבורית"). ביום 17 באוגוסט, 2011 הגישה הוועדה הציבורית את הדוח הסופי שלה לשר האוצר.

במכתב מיום 16 ביוני 2009 הביא מנכ"ל משרד האוצר והממונה על התקציבים דאז את עמדת הדרג המקצועי במשרד האוצר באשר לעקרונות יישום כרית הביטחון (להלן: "מכתב העקרונות"). בהתאם להנחיית הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון, ניתן ביטוי לאמור במכתב העקרונות במסגרת מאזני הקרנות הוותיקות שבהסדר החל משנת 2008 וסכום הסיוע בגין כרית הביטחון נכלל בדוחות הכספיים והאקטוארים. במקביל, במהלך שנת 2012 פרסם משרד האוצר תזכיר חוק, ובהמשך טיטט חוק אשר מסדירה את הסוגיה.

ביום 29 לינואר 2017 פורסם בספר החוקים תיקון מס 33 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (להלן "החוק"). במסגרת תיקון זה נוסף לחוק סעיף 101טו78, אשר מעגן בחקיקה את נושא "כרית ביטחון כללית לקרנות וותיקות שבהסדר".

החוק כולל, בין היתר, הוראות לעניין חישוב הסכומים שיוקצו לקרנות הפנסיה, בהתקיים התנאים הקבועים לכך, ובאופן התואם את המלצות הוועדה הציבורית, כפי שבאו לידי ביטוי בנוסחה 10 לדוח הוועדה. בהתאם להוראות החוק, הסכום המרבי שיוקצה לכרית הביטחון יעמוד על סכום של 11.32 מיליארד ש"ח.

סכום זה יעודכן לפי שיעור השינוי שחל במדד לעומת מדד חודש דצמבר 2008, ובתוספת ריבית בשיעור של 3.48% לשנה מהמועד האמור. כן נכללת בחוק הוראה, ולפיה תקרת כרית הביטחון תותאם לירידה הצפויה בהתחייבויות הקרנות בשל תשלום קצבאות, וזאת בהתאם למנגנונים שונים הקבועים בחוק, ובכפוף לסייגים הקבועים בחוק לעניין זה. עוד נקבע בחוק כי כל סיוע נוסף שיינתן לקרנות שבהסדר לאחר מועד קבלת התיקון המוצע, ככל שיינתן, יבוא על חשבון כרית הביטחון, כך שסכום הסיוע הנוסף יופחת מכרית הביטחון.

ערך הפיצוי העתידי, ליום המאזן, בגין כרית הביטחון מחושב בהתאם לאמור בחוק, כהפרש בין:

1. גירעון אקטוארי ליום המאזן, כאשר הריבית חסרת הסיכון הינה לפי ווקטור הריביות ליום המאזן.
2. גירעון אקטוארי ליום המאזן, כאשר הריבית חסרת הסיכון הינה לפי ריבית קבועה בשיעור 4%.

בחוק נקבע גם כי השימוש שיעשו הקרנות בכל שנה בכרית הביטחון תהיה עד לאיפוס הגרעון, ולא תיצור עודף.

יצוין כי אופן חלוקת הסכומים מכרית הביטחון לכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר, נעשית כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו, הוא זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר. שיטת חלוקה זו הינה בתיאום ובאישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון.

בהתאם לאמור בחוק, השווי ההוגן של תקרת כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר המחושב על פי שווי העתידי במועד אזילת ההון מהוון בווקטור הריבית הוא כ- 30 מיליארדי ש"ח.

ערך פיצוי בגין רכיב ה"עבר" נכון ליום המאזן בגין כרית הביטחון עבור השנים 2009-2018, עומד על סך של 40,306 מיליוני ש"ח (כ- 25,834 מיליוני ש"ח לקרן).

סך הפיצוי המחושב מתוך כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, הגיע ביום 31 בדצמבר 2018 לכ- 12,114 מיליוני ש"ח (כ- 6,527 מיליוני ש"ח לקרן).

ביאור 14: - התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי (המשך)

ו. יתרת גרעון הקרן

1. הקרן צפויה לקבל סיוע ממשלתי לפי הוראות החוק, אלמלא הסיוע כאמור היה לה גרעון אקטוארי שגובהו נאמד בסך 80,709 מיליוני ש"ח (בשנה הקודמת - 92,822 מיליוני ש"ח). גובה ההשפעה של השינוי בריבית ההיוון ובתשואת הקרן על הגרעון לפני סיוע ממשלתי עתידי הינו בסך של 8,458 מיליוני ש"ח.
2. מדובר באומדן של יתרת גרעון הקרן. הגרעון עשוי להשתנות בעיקר בשל שינויים שיחולו בהנחות אקטואריות ובגורמים נוספים המובאים בחשבון בעריכת מאזנים אקטואריים (לרבות שינויים בריבית ההיוון, טיוב נתונים, והכרעות בתי המשפט בתיקים עקרוניים). הגרעון אמור להיות מכוסה על ידי סבסוד ממשלתי, בכפוף לגובה הסכום שהקרן תקבל מסך הסבסוד הממשלתי ששוויו המהוון לפי וקטור הריביות לתאריך הדוחות מוערך בסך של כ- 181 מיליארדי ש"ח, שווי זה כולל את הסיוע הישיר שחולק בין הקרנות, את הסיוע העתידי הנובע מאגרות חוב מיועדות ואת הסכום הנוסף העתיד להתקבל לכיסוי מלוא העלויות הנובעות מאי העלאת גיל פרישה לגיל 67 לאשה הנאמד לסך של 5,780 מיליוני ש"ח. (יצוין כי שיעור הריבית ויתר התנאים הצמודים לאג"ח המונפקות לקרנות עשויים להשתנות מעת לעת).
3. הסיוע הישיר הוקצה כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו יהיה זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר. כאשר בשנה זו שיעור הגרעון לאחר סיוע הוא 3.1% במקרה שבו ייווצר בעתיד גרעון או עודף אקטוארי בקרנות, בשיעורים הקבועים בסעיף 64 לתקנון האחד, יופעלו מנגנוני האיזון האקטוארי הקבועים בסעיף האמור.
4. הערכת ההתחייבויות הפנסיוניות של קרן פנסיה מבוססת על תחזית של תזרימי כספים עתידיים הצפויים על פי מערכת הנחות אקטואריות. תזרימים אלו בפועל עלולים להיות שונים מהצפוי, עקב שוני אפשרי בין המציאות בפועל בעתיד לבין התחזיות.
5. מערכת ההנחות שעליהן מבוסס המאזן האקטוארי כפופה לשינויים שעשויים לחול בה בעתיד, בהצטבר מידע מעודכן ביחס לגורמים שיש להם השפעה על המשך תקפותן של ההנחות, כגון: שינויים בהתפתחות תוחלת החיים, שינויים רגולטוריים, שינויים כלכליים, ועוד. השינויים האפשריים המפורטים לעיל, ישפיעו בהתרחשם, על גובה העודף או הגרעון האקטוארי של הקרן.
6. ביום 29 באוגוסט 2013 הורה הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון על עדכון לוח תזרימי המזומנים לסיוע הממשלתי הישיר לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. ביום 30 בדצמבר 2014 הורה הממונה על עדכון נוסף של לוח תזרימי המזומנים לסיוע הממשלתי הישיר לקרנות הפנסיה, וזאת בשל נסיבות הנוגעות לתקציב המדינה לשנים 2014 ו-2013. עדכון לוח תזרימי המזומנים שבוצע באוגוסט 2013 הביא להארכה של 10 שנים בתקופה הכוללת להעברת הסיוע הממשלתי הישיר לקרנות (כך שמועד סיום העברת הסיוע האמור נקבע לשנת 2048 במקום שנת 2038 לפי לוח תזרימי המזומנים הקודם). הפריסה המעודכנת הגדילה את שווי הסיוע ובנוסף הביאה להארכת משך החיים הממוצע של נכסי הקרנות ולצמצום הפער הכולל שבין משך החיים הממוצע של ההתחייבויות בקרנות ביחס לנכסי הקרנות.
7. במהלך השנים 2013 - 2014 נערך בקרנות הפנסיה שבהסדר מחקר מקיף בנוגע להנחות הדמוגרפיות והכלכליות בבסיס חישוב המאזן. הקרן ביקשה אישור להשתמש בהנחות בהתאם למחקרים שנעשו, ובהנחות של שיעורי תמותה ללא שינוי מההערכה הקודמת. ביום 28.1.2015 התקבל אישור מהאוצר, בו נכתב כי ככל שהקרנות ביצעו את כל הבדיקות הנדרשות לביסוס ההנחות, וככל שהאקטואר סבור כי ההנחות האמורות מתאימות יותר לצורך חישוב ההתחייבויות במאזנים האקטואריים, אין מניעה להשתמש במערכת ההנחות המוצעת. החל מהמאזנים של 2014 נערך שינוי בהנחות בהתאם לאישור האוצר. ביום 1.10.2017 פורסם חוזר פנסיה 6-3-2017 בנושא "דרך חישוב מאזן אקטוארי ומקדמי תקנון של קרן פנסיה וקופת גמל מרכזית לקצבה" באשר להנחות פיננסיות ודמוגרפיות. ביום 21.12.2017 ביקשה הקרן אישור לשינוי הנחות תמותה והנחת מספר וגיל ילדים, המבוססים על חוזר פנסיה 6-3-2017. ביום 21.2.2018 התקבל אישור מהאוצר, בו נכתב כי ככל שהקרנות ביצעו את כל הבדיקות הנדרשות לביסוס ההנחות, וככל שהאקטואר סבור כי ההנחות האמורות מתאימות יותר לצורך חישוב ההתחייבויות במאזנים האקטואריים, אין מניעה להשתמש במערכת ההנחות המוצעת.

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 15: - הכנסות מהשקעות

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		ההרכב:
2017	2018	
אלפי ש"ח		
		<u>מניירות ערך שאינם סחירים</u>
4,099,939	635,517	מאגרות חוב ממשלתיות מיועדות
255,783	(3,061)	מאגרות חוב אחרות
<u>1,474,248</u>	<u>257,782</u>	ממניות וניירות ערך אחרים
<u>5,829,970</u>	<u>890,238</u>	
		<u>מניירות ערך סחירים</u>
1,606,118	(823,706)	מאגרות חוב ממשלתיות
78,265	199,891	מאגרות חוב אחרות
<u>1,736,775</u>	<u>(403,846)</u>	ממניות וניירות ערך אחרים
<u>3,421,158</u>	<u>(1,027,661)</u>	
		<u>מפקדונות והלוואות</u>
(354,650)	414,941	מפקדונות בבנקים
342,349	51,438	מהלוואות לאחרים
<u>(12,301)</u>	<u>466,379</u>	
		<u>ממקרקעין ורכוש קבוע</u>
8,399	9,588	דמי שכירות - בניכי הוצאות
2,073	2,933	עליית ערך
<u>12,880</u>	<u>9,144</u>	רווח ממימוש, נטו
<u>23,352</u>	<u>21,665</u>	
<u>9,262,179</u>	<u>350,621</u>	

ביאור 16: - הכנסות (הוצאות) אחרות, נטו

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		ההרכב:
2017	2018	
אלפי ש"ח		
760	541	הכנסות חייבות במס
3,015	5,121	עמלות ממעסיקים בגין פרישות מוקדמות
796	349	ריבית פיגורים ממעסיקים
(544)	(601)	הוצאות משמורת ניירות ערך
1	-	דמי ניהול קרנות השקעה
<u>(35,436)</u>	<u>15,375</u>	אחרות
<u>(31,408)</u>	<u>20,785</u>	

ביאור 17: - הוצאות הנהלה וכלליות

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		א. ההרכב:
2017	2018	
אלפי ש"ח		
73,334	68,738	שכר ונלוות
(10,303)	(10,771)	עדכון התחייבות להטבות לעובדים
29,322	29,607	החזקת משרד ותפעוליות שונות
2,163	580	פחת רכוש קבוע
22,299	25,423	מחשוב, נטו ⁽¹⁾
9,370	9,913	פחת רכוש אחר
<u>126,185</u>	<u>123,490</u>	

- ב. 1. משנת 2005 מסופקים שירותי המחשוב על ידי אופאל טכנולוגיות עתידיות בע"מ (חברה קשורה). הוצאות מחשוב כוללות העמסת עלויות שירותי המיכון המסופקים כאמור.
2. ביום 20 בספטמבר 2007 נחתם באישור וועדת המנהלה הסכם בין כל 8 הקרנות שבהסדר, שמטרתו לעגן משפטית את התפעול המשותף של הקרנות במציאות של איחוד תפעולי. ההסכם נועד להסדיר את הנושאים הבאים:
- עבודתם של כלל עובדי הקרנות, שכל אחד מהם מועסק ע"י קרן ספציפית, עבור כלל הקרנות.
 - העמסת עלויות התפעול המשותף וכללי ההתחשבות בין הקרנות.
 - תחימת האחריות המשפטית בין הקרנות בנושא התפעול.
3. משנת 2007 הועמסו כלל הוצאות הניהול על הקרנות השונות בהתאם למודל ההעמסה המפורט בהסכם – ראה [ביאור 14 א'](#).

ביאור 18: - השתתפות בהוצאות

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		א. ההרכב:
2017	2018	
אלפי ש"ח		
<u>12,787</u>	<u>13,182</u>	דמי ניהול מקרן דמי מחלה והשלמה לדמי פגיעה בעבודה (ראה ב)

ב. דמי ניהול מקופות גמל וצדדים קשורים:

קופת הגמל משלמות לחברה על בסיס חודשי דמי ניהול עבור שירותים את החלק ה 12 של 2% מסך הנכסים של קופת הגמל.

ביאור 19: - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות

א. לתאריך המאזן ולתאריך פרסום הדוחות הכספיים קיימות מספר תביעות נגד הקרן, ובכללן תביעות עמיתים וגמלאים בגין זכויותיהם בקרן הפנסיה ותביעות אחרות. להערכת ההנהלה, על סמך הצהרת יועציה המשפטיים, אין לראות בתביעות שאינן מפורטות בביאור זה, כתביעות שיכולות להשפיע מהותית על מצב הקרן או שלא ניתן להעריך את סיכויי הצלחתן, ועל כן לא נרשמה בגינן הפרשה בדוחות הכספיים.

ב. גביית חובות מעסיקים - חוק הגנת השכר, התשי"ח-1958 מטיל אחריות על קרן הפנסיה להבטיח זכויות פנסיה לעובדים אם המעביד פיגר בתשלומיו, אלא אם כן נקטה הקרן בכל ההליכים הקבועים בחוק. הקרן פועלת לגביית החובות מול המעסיקים.

קיימות תביעות נוספות שהקרן הינה צד להן, אשר נובעות מאי העברת דמי גמולים על ידי מעסיקים. לדעת ההנהלה, בהסתמך על חוות דעתם של יועציה המשפטיים, תביעות אלה אינן ניתנות להערכה או כימות, במלואן.

ג. תעשייה אווירית:

בשנת 1969 חתמה מבטחים עם התעשייה האווירית הסכם על הצטרפות לקרן פנסיה מקיפה שנרשם כהסכם קיבוצי.

ההסכם קבע, בין השאר, כי מבטחים תקים סניף מקומי בשטח התעשייה האווירית. לאחר הקמת הסניף נקבע כי מבטחים תשלם דמי ניהול לכיסוי הוצאות ההפעלה של הסניף מסך כל הגבייה. כן נקבע כי הכספים הנותרים בקרן הניהול ישמשו לטובת עובדי התעשייה האווירית. בפועל, כספים אלו מימנו, בין היתר, מתקנים שונים בשטחי התעשייה האווירית, כגון מתקני ספורט ובתי כנסת וכן שולמו כתרומות לגופים שונים (להלן: "קרן הניהול").

הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון דאז הורה למבטחים להפסיק ולשלם דמי ניהול לקרן הניהול.

במסגרת בקשה למתן סעד זמני החליט בית הדין לעבודה כי על מבטחים לקיים את הוראת הממונה החל מיום 1.1.2003. בהתאם לכך, התביעה נמחקה תוך הסכמת הצדדים, לפיה החלטת בית הדין בסוגיה זו תמשיך לעמוד כפסק דין סופי. בנסיבות אלה, מבטחים הפסיקה לשלם דמי ניהול לקרן הניהול ביום 1.1.2003 והמשיכה לשלם את הוצאות תחזוקת הסניף. בפועל נותרו כספים רבים בקרן הניהול.

מבטחים הגישה תביעה למתן חשבונות כנגד התעשייה האווירית וכנגד ארגון עובדי התעשייה האווירית שבה דרשה כי יומצאו לה כל החשבונות הנוגעים לקרן הניהול, לרבות פירוט הכספים שהוצאו בעבר מקרן הניהול שלא למטרות תחזוקת הסניף וכן פירוט הסכומים הנותרים בקרן.

ביום 9.3.2011 תוקנה התביעה, כך שזו תכלול גם סעד כספי להעברת הכספים שנצברו ב"קרן הניהול" לידי מבטחים, שכן המדובר בכספי דמי גמולים המיועדים להבטחת זכויות מבטחים בקרן הפנסיה ואשר על פי הוראות הדין חל איסור מוחלט להשתמש בהם לצרכים אחרים. כן פירטה מבטחים בתביעתה את ההשפעה הנובעת מאי העברת הכספים כאמור על זכויות המבוטחים הנוגעים לעניין, בהתבסס על עקרונות ודרכי פעולתה של מבטחים כקרן פנסיה ותיקה שבהסדר.

ביום 18.12.2014, ניתן פסק הדין בתובענה ובמסגרתו התקבלה תביעת מבטחים במלואה, שעה שהנתבעים חויבו להעביר לידי מבטחים את מלוא המסמכים הנוגעים לקרן הניהול משנת 2000 ואילך, וכן לשלם למבטחים את מלוא הכספים שהצטברו בקרן הניהול בתוספת הוצאות ההליך בסך של 100,000 ש"ח.

במהלך חודש ינואר 2015 הגישו הנתבעים ערעור לבית הדין הארצי לעבודה בצירוף בקשה להורות על עיכוב ביצועו של פסק הדין האמור עד להכרעה בערעור.

בהתאם להחלטת בית הדין הארצי לעבודה, עוכב ביצועו של פסק הדין שניתן על ידי בית הדין האזורי לעבודה, תוך חיובם של המערערים להפקיד במזכירות בית הדין מעטפה הכוללת את מלוא החשבונות והמסמכים הנוגעים לקרן דמי הניהול. בהתאם להחלטת בית הדין הארצי לעבודה, צורפה המדינה להליכים.

ביום 8.3.2015 נערך דיון בפני בית הדין הארצי לעבודה, אשר במהלכו הציע בית הדין כי המערערים יחזרו בהם מהערעור שהגישו וכי יושבו להם סכומי הוצאות שבהם חויבו בבית הדין האזורי לעבודה. לבקשת המערערים, ניתנה להם שהות להודיע את עמדתם בהתייחס להצעה זו של בית הדין הארצי לעבודה.

בהמשך, ניתנה הודעת המערערים כי הם אינם מקבלים את ההמלצה וכי הם מבקשים שיינתן פסק דין בערעור. בחודש אוגוסט 2017 התקבל פסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה, בו התקבלו מלוא טענותיה של מבטחים.

ביאור 19: -התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

ג. תעשייה אווירית: (המשך)

במסגרת פסק הדין נפסקו מלוא הסכומים לטובת מבטחים, כמו כן נקבע כי מבטחים תקבל את פירוט ההתחשבות במסגרת התביעה למתן חשבונות.

ביום 22.1.2018 שלחה מבטחים לבית הדין האזורי לעבודה את דרישתה לתשלום החוב, בצירוף תשואת מבטחים בסכום של כ- 114 מיליוני ש"ח עם העתקים לתעש"א וארגון העובדים.

ביום 18.3.18 הגישה תעש"א תגובה לפיה לעמדתה אין לשלם את הסכום (כ- 38 מיליוני ש"ח) בתוספת תשואות.

ביום 1.5.2008 התקיים דיון והתברר, כי על מבטחים להשלים את תשלום האגרה וזאת בטרם הכרעה לענין גובה הריבית של התעש"א וארגון העובדים לשלם.

בחודש יולי 2018 שילמה הקרן את האגרה וכיום ממתינים להחלטת בית הדין לענין שערך החוב.

ד. תביעת אילנה ברימה - בקשה להכיר בתביעה כתובענה ייצוגית

ביום 9.8.2010 הוגשה למבטחים בקשה לאישור תביעה כתובענה ייצוגית, אשר הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בתל-אביב (ע"ב 9835/09 אילנה ברימה נגד מבטחים; להלן, בהתאמה: "הבקשה" ו"התובענה הייצוגית"). עניינה של הבקשה והתובענה הייצוגית בחישוב קצבת הנכות לפי הוראות התקנון. בבקשה ובתובענה נטען, בין היתר, כי אופן חישוב קצבת הנכות, אשר מביא בחשבון את "תקופת הביטוח העתידית", היינו את התקופה עד לגיל הזכאות לקבלת קצבת זקנה מקרן הפנסיה, מהווה הפלייה של נשים לעומת גברים.

מבטחים והמדינה הגישו בחודשים ינואר ופברואר 2011 את תגובותיהן לבקשה להכיר בתביעה כייצוגית, אשר במסגרתן נטען כי אין מקום להיעתר לבקשה. היועץ המשפטי לממשלה, אשר התייצב לדיון בתיק, תמך בעמדת מבטחים והמדינה כי אין להכיר בתובענה כתביעה ייצוגית.

בהמשך, הוגשה עמדתה המאוחדת של המדינה לתיק בית הדין, הכוללת את עמדת משרד האוצר ונציבות שוויון הזדמנויות בעבודה ובמסגרתה טענה המדינה כי בחינת ההסדר התקנוני במלואו, לענין הזכויות המוקנות בו לנשים בהשוואה לזכויות המוקנות לגברים, וזאת בהתייחס לגיל הפרישה השונה בין שתי קבוצות העמיתים כאמור, מצביע על כך שמדובר בהסדר המיטיב באופן משמעותי עם קבוצה גדולה מאד של נשים, ככל שמדובר בקצבת הפרישה בשל גיל. כן נטען בעמדת המדינה כי גם אם בחינת קבוצת הנשים המצויות במצבה של התובעת, מעלה כי לגבי קבוצה זו חלה פגיעה מסוימת בהשוואה לקבוצת הגברים המצויים במצבן, הרי שיש לבחון את ההסדר בכללותו, אשר מיטיב עם קבוצה גדולה של נשים חרף הפגיעה המסוימת בקבוצה מצומצמת, וזאת גם על רקע תכליתו של ההסדר שנועד לשפר את מצבן של נשים בעת פרישה לקצבת זקנה. מטעמים אלה, ובהתחשב בהוראות חוק גיל פרישה, התשס"ד-2004, במעמדו של התקנון, אופן תיקונו והסדרתו, ובאופיו המיוחד כחווה בין עמיתים המבוסס על עקרונות הערבות ההדדית שבעטיו הגדלת זכויותיהם של עמיתים מסוימים נעשית באורח מובנה על חשבון עמיתים אחרים, הרי שאין מקום להתערבות בית הדין בהסדר הקיים.

ביום 5.6.2014, ניתנה החלטת בית הדין האזורי לעבודה בשאלת הייצוגיות ובמסגרתה נדחתה בקשת התובעת להכיר בתביעתה כייצוגית. בהחלטתו, קבע בית הדין האזורי לעבודה, בין היתר, כי לנוכח הקושי בגיבוש קבוצה הומוגנית ולאור הסוגיות העקרוניות העולות בתביעה הנדונה, העוסקות בעיקרן בפסילת הוראה תקנונית הכפופה לאישור הממונה – הדרך הנכונה והיעילה לביורר התובענה אינה במסגרת הליך ייצוגי.

בתחילת חודש יולי 2014, הגישה התובעת ערעור על החלטת בית הדין האזורי לעבודה בשאלת הייצוגיות. ביום 29 באפריל 2015, ניתן פסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה הדוחה את הערעור בשאלת הייצוגיות תוך קביעה ברורה כי הדרך היעילה לביורר התובענה איננה במסגרת ההליך הייצוגי.

ביום 16.3.2016 הגישה התובעת עתירה לבג"צ במסגרתה קובלת התובעת (העותרת) על פסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה הדוחה את הבקשה להכיר בתביעתה כייצוגית.

בחודש פברואר 2017 דחה בג"צ את העתירה להכיר בתובענה כייצוגית. בחודש דצמבר 2017 הגישה התובעת בקשה לחדש את ההליכים בתיק הפרטני. בדיון שהתקיים בפני בית הדין בחודש פברואר 2018, התקבלה עמדת הקרן שיש לחדש את ניהול ההוכחות בתיק הפרטני ונקבע מועד לדיון הוכחות בחודש מאי 2018.

בחודש דצמבר 2017 הגישה הגב' ברימה בקשה לחדש את ההליכים בתיק הפרטני. ביום 28.2.2018 התקיים דיון מוקדם. ביום 15.5.2018 התקיים דיון הוכחות. התובעת הגישה את סיכומיה בתיק בחודש יולי 2018, מבטחים הגישה את סיכומיה בתחילת חודש ספטמבר 2018 וכעת ממתינים לפסק דין.

ביאור 19: -התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

ה. בג"ץ 2944/10 אברהם קוריצי נגד מדינת ישראל ומבטחים

ביום 20 במאי 2009 ניתן פסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה בתיק עע 754/05, 756/05, 611/06 ו-496/06 אברהם קוריצי ואח' נגד מדינת ישראל, מבטחים ואח'. בפסק הדין נדון ההסכם להבטחת רציפות זכויות הפנסיה במעבר עובדים משרות המדינה לקרנות הפנסיה של ההסתדרות ומהקרנות לשרות המדינה (להלן: "הסכם הרציפות").

בפסק הדין נקבע (בדעת רוב), בין היתר, כי הוראות בהסכם הרציפות, שעל פיהן יש לחשב את המשכורת הקובעת בקרן הפנסיה הוותיקה על פי המשכורת הקובעת בעת פרישתו של העובד משירות המדינה, מנוגדות להוראות פרק ז' 1 לחוק הפיקוח ולתקנון האחיד. בהתאם לכך, נקבע בפסק הדין כי אין לפעול על פי הוראות אלה בהסכמי הרציפות שאינן מתיישבות עם הוראות הדין כאמור, וזאת בשל ההעדפה שנקבעה בהוראות חוק הפיקוח לעניין הסדר קרנות הפנסיה הוותיקות והעקרונות שעליהם הוא מבוסס על אף האמור בכל דין או הסכם, לרבות הסכם קיבוצי.

ביום 18.4.2010 הוגשה עתירה לבג"ץ (בג"ץ 2944/10 אברהם קוריצי נגד מדינת ישראל ומבטחים) כנגד פסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה, אשר במסגרתה מבקש העותר כי יבוטל פסק הדין האמור ותאומץ דעת המיעוט שניתנה בו. לחילופין, העותר מבקש כי פסק הדין יחול רק לגבי זכויות העותר שנצברו לאחר אוקטובר 2003, ולחילופין כי המדינה תשלם לעותר את מלוא הפנסיה המחושבת לפי המשכורת הקובעת האחרונה במדינה בגין מלוא תקופת עבודתו על פי הסכם הרציפות, וללא קשר לגובה השתתפותה של מבטחים בפנסיה של העותר.

לתוצאותיה של עתירה זו היו עשויות להיות השלכות לגבי סכסוכים תלויים ועומדים בערכאות ומחוצה להן בסוגיית חישוב הקצבאות ברציפות זכויות לפי הסכמי הרציפות עם גופים חיצוניים.

ביום 13.10.2015 ניתן על ידי בג"ץ פסק הדין בעתירות ובמסגרתו התקבלו העתירות בחלקן תוך קביעה כי הוראות הסכם הרציפות בין הקרנות לבין המדינה גוברות על הוראות פרק ז' 1 לחוק הפיקוח והתקנון האחיד שהותקן מכוחו. כפועל יוצא מהכרעה זו, נקבע על ידי בג"ץ כי על קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר להשתתף בקצבאות עמיתיהן שעברו לעבוד בשירות המדינה שלא על פי השכר המבוטח בקרנות בלבד אלא על פי שכר קובע המחושב ביחס לכל תקופת העבודה הנהנית מרציפות הזכויות, לרבות תקופת העבודה בשירות המדינה. נקבע כי חישוב השכר הקובע האמור יערך על פי שילוב של שיטת שלוש שנים אחרונות ושיטת ממוצע יחסי שכר או על פי שיטת ממוצע יחסי השכר בלבד, בהתייחס לכל קרן וכאמור בתקנונה ובהתייחס לנתוני ההשתכרות בכל תקופת העבודה שברציפות. ביום 23.2.2016 ניתנה החלטת המשנה לנשיאה, השופט רובינשטיין, לפיה אין להיעתר לעתירות שהגישו הקרנות והמדינה לדין נוסף בפסק הדין.

יישום של פסק הדין על ידי הקרן במתכונתו הנוכחית כפוף להמצאת נתוני השתכרות ורכיבי שכר מתקופת עבודתם של העמיתים בשירות המדינה. נתונים אלה אינם בידי הקרן ובהעדרם לא יתאפשר לקרן לערוך תחשיב קצבה על פי הקובע בפסק הדין.

הקרן פעלה מול הגורמים המתאימים בשירות המדינה על מנת לקבל את הנתונים הנחוצים כאמור, אולם התגלו קשיים מעשיים באיתור הנתונים המבוקשים.

לפי הערכה אקטוארית, יישום פסק הדין הגדיל את היקף ההתחייבויות האקטואריות של הקרנות הוותיקות המהוות צד להסכם הרציפות עם המדינה, בהיקף כולל של כ-1,130 מיליוני ש"ח; לעניין קרן הפנסיה מבטחים - ההערכה היא כי הגידול בהיקף ההתחייבויות של הקרן כתוצאה מפסק הדין הוא כ-934 מיליוני ש"ח.

ביום 22.9.2016 פנה העותר לבג"ץ בבקשה דחופה למתן הנחיה ו/או הבהרה ו/או קביעת לוחות זמנים לצורך יישום של פסק הדין שניתן. טרם ניתנה החלטה בבקשה וטרם ניתנה עמדת מטעם קרנות הפנסיה. ביום 18.9.2017 הגישו הקרנות תגובה לבקשת העותר ופירטו את הקשיים העצומים בהן נתקלו בניסיון ליישם את פסיקת בג"ץ, אשר נובעים בעיקר מאי קבלת נתונים בעניין השכר המבוטח, שיעור המשרה, רכיבי שכר ועוד של הגמלאים בתקופת עבודתם בשירות המדינה. עוד ציינו הקרנות בתגובה כי בכוננתם ובכוננת המדינה להציג בפני ההסתדרות מתווה שגיבשו לחישוב מקורב של תקרת השכר הקובע להשתתפותן בגמלה.

הקרנות והמדינה נועדו עם ההסתדרות במהלך הרבעון האחרון של שנת 2017 והציגו בפניה את המתווה שגיבשו לביצוע מקורב של פסק הדין שנתן בג"ץ, בהתחשב בנתונים המצויים בידיהם. מאז התקיימו מספר דיונים בין הצדדים וצפויות ישיבות נוספות במהלך שנת 2018 לבירור עמדות הצדדים, תוך ניסיון להגיע להסכמה שתוצג לבית המשפט העליון. ביום 6.2.18 הגיש העותר בקשה נוספת לבית המשפט העליון ובה ביקש לקבל בדחיפות הנחיות ליישום פסק הדין שניתן.

ביאור 19: -התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

ה. בג"ץ 2944/10 אברהם קוריזקי נגד מדינת ישראל ומבטחים (המשך)

במהלך חודש פברואר 2018 הגיש העותר בקשה נוספת ליישום פסק הדין. בדיון שהתקיים ביום 7.5.2018 החליט בית המשפט לקבוע ישיבה נוספת בפניו, ביום 8.7.18, במהלך החודשים יוני ויולי 2018 התקיימו ישיבות עבודה בין הצדדים. ביום 8.7.2018 התקיים דיון בבג"צ, אשר הביע את דעתו בנוגע להסדר המתגבש ונתן לצדדים פרק זמן נוסף לשם הגשת הודעה משותפת ומוסכמת.

ביום 26.7.2018 הוגשה הודעה משותפת של המדינה, הקרנות וההסתדרות לשם קבלת אישורו של בית המשפט העליון. להודעה צורפו נוסחה, שגובשה ע"י מומחי הצדדים ושבהתאם לה יבוצע החישוב בקירוב של תקרת השכר הקובע לצורך חישוב השתתפות הקרנות בקצבאות של גמלאי המדינה, שחתמו על הסכמי רציפות עם הקרנות, וכן הודעה לגמלאים, שבה ניתנת אפשרות לגמלאים לבקש בתוך פרק זמן של 70 ימים, מתחילת אוגוסט 2018, בקשה לחישוב ההשתתפות בקצבה שלהם על-פי תלושי השכר וזאת תוך צירוף כל התלושים. החל מקצבת חודש אוקטובר 2018 יבוצע חישוב לפי הנוסחה לכלל הגמלאים, כאשר בחודשים נובמבר ודצמבר 2018 ישולמו הפרשים לגמלאים שזכויותיהם חושבו לפי הנוסחה ואילו גמלאים שביקשו לחשב את זכויותיהם בהתאם לכל תלושי השכר יקבלו את הפרשים בקצבת חודש יוני 2019. ביחס למבטחים שטרם פרשו לגמלה, יחול הסדר דומה, אולם המועד למסירת הודעה על בקשה לחישוב בהתאם לתלושי השכר יחל להימנות מתחילת חודש אוקטובר 2018 והתשלומים יבוצעו במועד הפרישה בפועל, בכפוף להעברת המידע הרלוונטי מהמדינה לקרנות. לגבי עובדי מערכת הביטחון יגובשו הסדרים ייחודיים, בשל הצורך לשמור על סודית המידע בעניינם. העותר וארגון סגל עובדי המחקר הגיבו להודעה המשותפת ביום 1.8.2018.

ביום חמישי, 25.10.2018, נתן בית המשפט העליון תוקף של החלטה למתווה שגובש בין הקרנות, ההסתדרות והמדינה והוגש לאישורו במסגרת הודעה משותפת ביום 26.7.2018, תוך הבהרה שהשגות נוספות לגבי אופן יישום המתווה יידונו, כנדרש, בפני בתי הדין האזוריים לעבודה. המתווה מיושם לגבי הגמלאים במועד שנקבע בהחלטה – תשלום הקצבה המעודכנת ביום 1.2.2019 ותשלום הפרשים רטרואקטיביים בחודשיים העוקבים – ונמצא בשלבי יישום מתקדמים לגבי המבטחים הפעילים – משלוח המכתב לאוכלוסייה זו נדחה בחודש (1.2.2019), בהסכמת כל הצדדים שקיבלה תוקף של החלטה של בית המשפט העליון.

א. עלי יסיף נ' אוניברסיטת תל-אביב, אוניברסיטת בן-גוריון וקרן מקפת בסוגיית קביעת השכר הקובע להשתתפות הקרנות בקצבה המשולמת על ידי אוניברסיטת תל-אביב מכוח הסכם הרציפות שבין הקרנות הוותיקות לאוניברסיטאות.

התובע צבר זכויות בקרנות הפנסיה של מבטחים ומקפת ולאחר מכן, בפנסיה תקציבית מעבודתו באוניברסיטת תל-אביב.

במסגרת תביעתו טוען התובע כי יש לחשב את השתתפות הקרנות בקצבה המשולמת לו מהאוניברסיטה שלא על פי תקנון קרן הפנסיה אלא בהתאם להוראות הסכם הרציפות שבין הקרנות לאוניברסיטה. הקרנות צורפו על ידי האוניברסיטה כצדדים שלישיים להליכים.

לטענת הקרנות, יש לאבחן את הלכת קוריזקי שניתנה בבג"צ מעניינו של התובע, בהיותה הלכה הרלבנטית אך ורק להסכם הרציפות שבין המדינה לבין הקרנות ומשכך, לא ניתן להחילה על הסכמי רציפות אחרים כדוגמת הסכם הרציפות שבין הקרנות לבין האוניברסיטאות, לרבות ההוראות הרלבנטיות, הנוגעות לאופן חישוב השכר הקובע, כפי שנקבעו בהסכמים אלו ובפרשת קוריזקי. בנסיבות אלו, נטען על ידי מקפת כי בדיון חושבו זכויותיו של התובע לצורכי השתתפות בקצבה המושלמת לו על ידי אוניברסיטת תל-אביב על בסיס הוראות התקנון בלבד.

בחודש יוני התקיימו דיוני הוכחות והצדדים הגישו את סיכומיהם. לאחר קבלת פסק הדין הארצי בנושא ארגון הסגל האקדמאי הועבר העתק ממנו לעיונו של בית הדין להשלמת התמונה הפרושה בפניו.

לדעת היועצים המשפטיים, להכרעה בתביעה זו עשויה להיות השפעה ישירה על היקף תחולתה של הילכת קוריזקי שנקבעה בבג"צ גם על הסדרי רציפות אחרים שהקרנות הוותיקות צד להן, מלבד הסדר הרציפות שבין לבין המדינה.

ביום 2.5.2018 נתן בית הדין האזורי לעבודה פסק דין הדוחה את התובענה כנגד הקרנות. בית הדין חזר על ההלכה שנקבעה בפסק דינו של בית הדין הארצי ע"ע 56059-05-15 (עניין ארגון הסגל האקדמי), לפיה הסכמי רציפות שאינם מכח חוק שירות המדינה (הגמלאות) אינם בעלי מעמד ייחודי ולכן הם נסוגים מפני התקנון האחיד.

ביאור 19: -התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

ז. טיוב נתונים:

לצורך ביצוע טיוב נתונים לנתוני עמית קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, ביום 2 במאי 2004 התקשרה חברת די.בי.קיו נתונים איכותיים בע"מ (להלן בביאור זה - "החברה") בהסכם (להלן - "ההסכם") עם חברה שהציגה את עצמה כממציאת שיטה ומתודולוגיה מיוחדת לטיוב נתונים ומנהלה (להלן - "הצד השלישי" או "DCL"). על יסוד מצגים אלה התקשרה החברה עם הצד השלישי לרכישת זכויות השימוש בשיטת טיוב הנתונים. על פי ההסכם, מדובר בשיטה לטיוב מסות נתונים באופן המבוסס על פיצוח מאגר המידע וטיובו בפס ייצור מושתת מערכות תומכות ומערכות מומחה, בתהליך של הצפת שגיאות באופן ממוכן, דחיפת מנות עבודה למטייבים הדיוטות, אשר רמת הידע והניסיון שלהם אינם מגיעים לרמתו של איש התוכן של הלקוח וכאשר השיטה מבטיחה את השלמת הפער בידע לצורך הטיוב (להלן - "השיטה").

על פי ההסכם, החברה רשאית להשתמש בשיטה אך ורק לטובת קרנות הפנסיה. על פי ההסכם, התמורה בגין השימוש בשיטה (מעבר לסכומי המקדמות הקבועות בהסכם), היתה אמורה להיות מסוכמת בין הצדדים עד ליום 31.12.05, והיא מבוססת על רבע מהחיסכון הנובע מהערכת הפרש עלויות הטיוב על פי הרעיון למול עלויות טיוב אלטרנטיביות; בתוספת - רבע מהחיסכון הפוטנציאלי בעלויות תפעול ישירות ועקיפות בקרנות שבהסדר הצפוי על פני חמש שנים לאחר השלמת הטיוב כתוצאה מטיוב נתוני עמית קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר על בסיס הרעיון, לעומת עלויות התפעול באותן שנים אילו היה הטיוב מבוצע בגישה המסורתית (להלן - "המחיר המוסכם").

ביום 6.7.06, בעקבות ממצאי בדיקה שנערכה על ידי חברת ייעוץ מטעמה של החברה לגבי יחודיות הפתרון, הודיעה החברה לצד השלישי על ביטול ההסכם שכן נכרת תוך הטעיה, אי גילוי עובדות והצגת מצגי שווא חמורים, ותוך ניסיון חסר תום לב לקבל במרמה ובתחבולה סכומי עתק שהצד השלישי אינו זכאי להם. בתגובה הודיע הצד השלישי כי הוא דוחה את הודעת הביטול.

ביום 30.10.06 הגישה החברה לבית משפט השלום בתל אביב תביעה כנגד הצד השלישי להשבת מלוא הסכומים ששולמו להם מכוח ההסכם וזאת עקב ביטול ההסכם כאמור לעיל. סכום התביעה עומד על 1,118 אלפי ש"ח (להלן - "תביעת החברה").

ביום 28.5.07 הגיש הצד השלישי תביעה לבית משפט המחוזי למתן צו המצהיר כי החברה ביטלה את ההסכם שלא כדין, כי ההסכם תקף וכי עליה להתייצב בפני בורר לשם קביעת המחיר המוסכם (להלן - "תביעת הצד השלישי"). בנוסף, הוגשה כנגד החברה בקשה לצי מניעה זמני.

ביום 8.7.07 קבע בית המשפט בבקשה לצי מניעה, כי לא ניתן להשתמש, לגלות, להעביר או ליישם את שיטת טיוב הנתונים מלבד לצורכי קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. תוקפו של צו המניעה הותנה בהפקדה של 50,000 ש"ח על ידי הצד השלישי.

ביום 9.9.07 הגישה החברה כתב הגנה מטעמה בתביעת הצד השלישי. בהחלטת בית המשפט המחוזי מיום 7.10.08 אוחד הדיון בתביעת החברה עם הדיון בתביעת הצד השלישי. בעקבות דיון שנערך בבית המשפט ביום 18.3.09 הוסכם על-ידי הצדדים לקיים בוררות ביניהם על מכלול השאלות המצויות במחלוקת בין הצדדים, לרבות שאלת תוקפו של ההסכם, בפני שופט בית המשפט העליון בדימוס. בהסכמת הצדדים, התמנה השופט (בדימוס) יעקב טירקל לשמש כבורר במחלוקות בין הצדדים. במסגרת הליכי הבוררות הוגש ביום 1.11.2009 כתב תביעה מטעם DCL לתשלום סך של 193,604,750 ש"ח (לפי הערכה). החברה הגישה כתב הגנה במסגרתו טענה החברה, בין היתר, כי DCL ובעלי השליטה בה הציגו מצגי שווא בדבר קיומה של שיטה ייחודית לטיוב נתונים שפותחה, כביכול, על ידם, נוסח ההסכם לא הובא לאישור האורגנים הנדרשים בחברה טרם חתימתו לצורך אישור נוסחו והתחייבויות החברה על פיו והוא עומד בסתירה להסכם קודם שנחתם בין הצדדים. עוד טענה החברה כי בפועל לא בוצע על ידי DCL טיוב נתונים מוצלח.

במקביל, הגישה החברה כתב תביעה מטעמה כנגד DCL על סך של 12,500,000 ש"ח בגין הנזקים שנגרמו לה כתוצאה ממצגי השווא שהוצגו לה על ידי DCL ובעל השליטה בה וההתנהלות המקצועית הכושלת שלהם.

ביום 22 באפריל 2013 התקיימה ישיבת בוררות בין הצדדים, שבמהלכה הביע הבורר, כב' השופט (בדימוס) יעקב טירקל, את רצונו להשתחרר מתפקיד זה מטעמים שאינם נוגעים להליך הבוררות. לאחר דין ודברים בין הצדדים בעקבות ההודעה כאמור, הוסכם כי שופטת בית המשפט העליון (בדימוס) אילה פרוקצ'יה, תשמש כבוררת בהליך. במהלך שנת 2015 הוגשו תצהירי עדות ראשית וחוות דעת מומחה מטעם DCL ומטעם החברה ובהמשך התנהלו הוכחות.

DCL הגישה את סיכומיה ביום 17.9.17, DBQ הגישה את סיכומיה ביום 4.2.2018 ו-DCL הגישה סיכומי תשובה.

ביום 7.1.2019 ניתן פסק דין לפיו על DBQ לשלם ל-DCL סך של עשרים וארבע מיליון ₪ (10% מהנזק הנטען שלה, לפי חוות דעת המומחה מטעמה), בניכוי 200,000 דולר ששולמו לה כמקדמה, וזאת בערכים של מועד מתן פסק הדין. למעט שכר הבוררת, שהתחלק שווה בשווה, כל צד נשא בהוצאותיו. ביום 1.3.2019 הגישה DCL בקשה לתיקון פסק הבוררות בעניין הפרשי הצמדה וריבית, תשלום מע"מ ושכר הבוררת. הבוררת החליטה כי DBQ תגיב לבקשה זו.

ביאור 19: -התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

ח. תביעת אליהו קריצ'מן נ' מבטחים – בקשה להכיר בתביעה כייצוגית.

במהלך חודש נובמבר 2015 הגיש התובע לבית הדין האזורי לעבודה בתל-אביב תביעה כנגד מבטחים, בצירוף בקשה להכיר בה כייצוגית. התובע הינו פנסיונר של מבטחים שצבר את שיעור הקצבה המקסימאלי (70%) במועד הגיעו לגיל פרישה אך המשיך את ביטוחו הפנסיוני ושילם למבטחים דמי גמולים עד למועד פרישתו בפועל, לאחר גיל הפרישה התקנוני. לטענת התובע, במקום לפרוש לקצבה במועד הגיעו לגיל הפרישה התקנוני, הוא הוטעה להמשיך ולשלם למבטחים דמי גמולים לאחר גיל הפרישה התקנוני וצבירת שיעור הקצבה המירבי אף שהתועלת שהניב לו המשך התשלום היתה שולית ביחס לקצבות הזקנה שהפסיד. על פי הנתען על ידי התובע, דמי הגמולים ששולמו על ידו ועל ידי מעסיקו לאחר מועד הפרישה התקנוני, לא תרמו לחסכון הפנסיוני אלא שימשו להעשרת קופתה של קרן הפנסיה, אשר דאגה להשיבם לידי במועד פרישתו בפועל אך ללא ריבית.

בנסיבות אלה, עותר התובע בתביעתו לחייב את מבטחים לשלם לו קצבות זקנה החל ממועד גיל הפרישה התקנוני בתוספת הפרשי הצמדה וריבית. כמו כן, עותר התובע לחייב את מבטחים לשנות את הוראות התקנון לרוח הדברים שייקבעו על ידי בית הדין בעקבות התביעה ולחילופין, להורות לקרן הפנסיה להודיע לכל עמית בסמוך למועד הגיעו לגיל הפרישה התקנוני, כי עליו להסדיר את פרישתו וכן להבהיר לו מהן ההשלכות של דחיית פרישתו מהקרן לצד המשך תשלום דמי הגמולים.

במסגרת בקשתו להכיר בתביעה כייצוגית, הגדיר התובע את הקבוצה היציגה כעמיתים שבטוחו במבטחים אשר פרשו לאחר גיל הפרישה התקנוני, ואשר במועד בו הגיעו לגיל הפרישה, כאמור, צברו את שיעור הקצבה המירבי (70%), ושולמו בגינם דמי גמולים לאחר שעברו את גיל הפרישה התקנוני.

עמדת הקרן היא כי התובענה מנוגדת להוראות תקנון קרן הפנסיה והיא איננה מתאימה להתברר כייצוגית, מאחר ולא מתקיימים בה התנאים המקדמיים הקבועים בהוראות הדין לעניין ההכרה בתביעה כייצוגית, בין היתר, בשל הדרישה לשינוי הוראות תקנוניות הכפופות לאישור הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון וכן לאור סכום התביעה הגדול שנתבע לכל אחד מחברי הקבוצה (כ- 38,000 ש"ח), כפי שהוגדר במסגרת התביעה והבקשה להכרה בה כייצוגית.

תשובת הקרן לבקשה להכיר בתביעה כייצוגית הוגשה במאי 2016 ובמסגרתה ביקשה לדחות את הבקשה. בתשובה נטען, בין היתר, כי הקרן פעלה בעניינו של התובע בהתאם להוראות התקנון; משלא ביקש לפרוש לקצבת זקנה אף שהגיע לגיל הזכאות לקצבת זקנה והמשיך לשלם דמי גמולים לקרן, הוא דחה בפועל את פרישתו לקצבת זקנה. בנוסף, הקרן טענה בתשובתה כי התביעה אינה עומדת בתנאי הסף הקבועים בהוראות הדין לצורך אישורה כתביעה ייצוגית.

לדעת הנהלת הקרן, בהתבסס על יועציה המשפטיים, לא ניתן להעריך בשלב זה של ההליך המשפטי בבקשה לתביעה ייצוגית, את החשיפה הקיימת אם בכלל, בגין תביעה זו, ובהתאם לכך לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים בגין תביעה זו.

התובע הגיש את סיכומיו בחודש נובמבר 2017.

הקרן הגישה סיכומים מטעמה ביום 1.4.2018 והמבקש הגיש סיכומי תשובה, כעת ממתנים לפסק הדין.

ט. ארז עברי נ' נתיב ומבטחים:

ביום 30.9.14, הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב, על ידי ארז עברי כנגד נתיב, מבטחים וחברת נמלי ישראל, תביעה למתן פסק דין הצהרתי לפיו בהתאם לתקנון האחד (ולפי הבטחות המעסיק) הוא זכאי לקצבה משותפת המחושבת כולה לפי שכרו האחרון בחברת נמלי ישראל ותביעה כספית על סך 266,000 ש"ח (סכום הפרשי הקצבה נכון למועד התביעה). התובע טען כי לפי התקנון האחד סכום קצבתו צריך להיות גדול יותר מזה שחישובו הקרנות.

התובע פרש לגמלאות בהגיעו לגיל 67 בחודש אוגוסט 2011 ומאז פרישתו הוא זכאי לקבלת קצבת זקנה מנתיב כקרן משלמת בהשתתפות מבטחים. בתצהירו, טען התובע לראשונה כי התקנון האחד אינו גובר על תקנות הרציפות הקודמות וכי אין התקנון האחד או חוק רגיל כלשהו יכול לפגוע בזכויותיו הפנסיוניות. לפיכך, טען התובע כי הוא זכאי לגמלה חודשית גבוהה בכ- 7,000 ₪ מזו שקיבל וזאת בהתאם לחישוב שנעשה על פי תקנות קרנות הפנסיה עובר להתקנת התקנון האחד.

סעיף 3 לחוק להגנה על השקעות הציבור בישראל בנכסים פיננסיים, התשמ"ד- 1984 (להלן – חוק ההגנה) קבע, כי שינוי חקיקה המפקיע או משנה לרעה את הזכויות בקופות גמל צריך להיעשות ברוב של חברי הכנסת. חוק הפיקוח המתוקן שהתקבל בכנסת בישיבתה מיום 28.5.2003, ושעל פיו נקבע התקנון האחד, התקבל ברוב של 39 מול 2 שהתנגדו.

לטענת התובע, החוק, שהסמיך את המפקח להתקין את התקנון האחד, לא הסמיך אותו להרע את התנאים של העמיתים, משום שלא התקבל ברוב של חברי הכנסת, ומכאן, שלפי חוק ההגנה, יש לבטל כל סעיף בתקנון האחד שפוגע בזכויות עמיתים.

ביאור 19: -התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

ט. ארז עברי נ' נתיב ומבטחים: (המשך)

עמדת הקרנות הייתה כי אף שחקיקת פרק ז' 1 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 (להלן – חוק הפיקוח), התקבלה ברוב של 39 ח"כים מול שני מתנגדים, אין בהוראות פרק זה והוראות התקנון האחיד שקבע המפקח על הביטוח מכוחו ולפי הוראותיו, משום פגיעה בהוראות חוק ההגנה. בין הנימוקים נטען שהוראות פרק ז' 1 והתקנון האחיד לא הרעו את תנאי ההשקעות של העמיתים, שכן כנגד ההקטנה בזכויות העמיתים באה הטבה עצומה גדולה לאין שיעור מאת הממשלה – סיוע כספי אדיר לקרנות ובכך הוטב מצבו של התובע. לולא הסיוע הממשלתי, הייתה קרן נתיב בה התובע מבטוח קורסת שנים אחדות לפני פרישתו.

עוד נטען, בין היתר, כי הוראות חוק ההגנה אינן רלוונטיות אף משום שבקרן פנסיה הזכויות אינן קבועות אלא כפופות להוראותיו של תקנון דינמי מטבעו הכפוף לשינויים, וכן שהתוצאה של פסילת פרק ז' 1 או של התקנון האחיד היא הרת אסון שכן בלא החלת התקנון האחיד, לא תהייה הקרנות זכאיות לסיוע הממשלתי לפי חוק הפיקוח. עמדת הקרנות נתמכה גם על ידי עמדות המדינה והכנסת שהובאו בפני בית הדין והצביעו גם על הקשיים החוקיים והחוקתיים הכרוכים בפרשנות של התובע.

ביום 10 במאי 2017 קבע בית הדין האזורי לעבודה בבאר שבע (בשבתו באילת) "כי התנאים שנקבעו בתקנון האחיד הרעו את התנאים שהיו לתובע אצל הנתבעות. הרעת תנאים זו לא זכתה להסכמת רוב של חברי הכנסת." בית הדין פסק כי במקרה דגן יש לשלם לתובע את הגמלה בהתאם לתקנות שהיו בתוקף עובר להתקנת התקנון האחיד.

אף שפסק הדין מתייחס לכאורה אך לתובע, למעשה קביעותיו מובילות לביטול הוראות התקנון האחיד, לביטול הוראות חוק הפיקוח הרלוונטיות ולהפסקת הסיוע הממשלתי לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, מאחר שתנאי להעברתו הוא החלת התקנון האחיד בהן.

יישום פסק הדין לכלל העמיתים עלול להביא למצב בו ייווצר גרעון משמעותי שלא יאפשר לקרנות לעמוד בהתחייבויותיהן כלפי העמיתים. הקרנות סבורות שפסק הדין לוקה, בין השאר, בהתעלמות מהתוצאות של קביעותיו על מצב הכלכלי והאקטוארי של כלל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר ועל זכויות כלל עמיתי הקרנות, הגמלאים ואלה שטרם פרשו.

ביום 8.6.2017 הוגש ערעור מטעם מבטחים ונתיב לבית הדין הארצי לעבודה, כאשר הקרנות טוענות בהרחבה כי פסק הדין שגוי מיסודו. במקביל להגשת הערעור, הוגשו בקשות להתייצבות היועץ המשפטי לממשלה או הממונה על שוק ההון כצד להליך וכן בקשה לעיכוב ביצוע.

ביום 25.6.2017 נתן ביה"ד החלטה המורה על עיכוב ביצוע פס"ד עד להכרעה בערעור. הכנסת הגישה בחודש ינואר 2018 כתב סיכומים ובו תמיכה בעמדת הקרנות. לאחר מכן הגישו הקרנות סיכומי תגובה לסיכומי הגמלאי ואף היועץ המשפטי לממשלה התייצב לדיון והודיע כי הוא תומך בעמדת הכנסת והקרנות.

דיון בערעור נקבע ליום 24.4.2018.

לדעת היועצים המשפטיים לפסק הדין ולהכרעה שתינתן בערעור תהיה השפעה מהותית על כלל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר.

בדיון שהתקיים ביום 5.6.2018 הבהיר בית הדין הארצי כי פסק הדין שגוי ושכנע את המשיב להסכים לקבל את הערעור ולביטול פסק הדין של בית הדין האזורי לעבודה.

י. תביעת יהושע לדור נ' עמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות – בקשה להכיר בתביעה כייצוגית

ביום 21.5.2017 התקבלה בקרנות הפנסיה בקשה לאישור תובענה ייצוגית כנגד הקרנות שנועדה לחול על עמיתי הקרנות (עובדי רשויות מקומיות וגמלאים שפרשו מעבודתם ברשויות המקומיות) אשר צברו זכויות בקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר וחל על זכויותיהם הפנסיוניות הסכם הרציפות בין הקרנות הוותיקות לבין הרשויות המקומיות משנת 1975. הסעד המבוקש בבקשה הינו כי יש ליישם על עמיתים אלה את הלכת קוריציקי.

בהלכת קוריציקי נקבע כי עובדי המדינה עליהם חל הסכם הרציפות בין הקרנות לבין המדינה זכאים כי חישוב שכרם הקובע לפנסיה בקרנות הפנסיה יהיה על פי שיטת התקנון האחיד, כאשר הקרנות יתחשבו בכל תקופת ביטוחם לרבות תקופת עבודתם במדינה כאילו תקופה זו בוטחה בקרנות.

לדעת הקרנות הלכת קוריציקי כפי שנפסקה בבית המשפט העליון הינה ייחודית לעובדי המדינה, אשר נקבע לגביהם כי הוראות הסכם הרציפות נובעות מחוק שירות המדינה (גמלאות) ומכאן מעמדו המיוחד של ההסכם.

ביאור 19: -התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

י. תביעת יהושע לדור נ' עמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות – בקשה להכיר בתביעה כייצוגית (המשך)

לדעת הקרנות לאור פסיקת בית המשפט העליון, נכון יהיה לאבחן בין זכויות עובדי המדינה לבין זכויות עובדי הרשויות המקומיות, באשר מקורו של הסכם הרציפות שבענייננו אינו נובע ממקור חוקי כלשהו אלא ממקור הסכמי הנוגע ליחסי העבודה ברשויות המקומיות. לפיכך אין להוראות הסכם הרציפות עם הרשויות המקומיות את אותה חסינות שניתנה להסכם הרציפות עם המדינה והוראותיו נוסוגות מפני הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981, אשר קובע מפורשות כי הוראות התקנון האחד ופרק 1ז לחוק הפיקוח, גוברים על כל הסכם או הסדר לרבות הסכם קיבוצי. עמדה ברוח זו הוגשה מטעם הקרנות לבית הדין בחודש אוקטובר 2017. חיזוק לעמדה זו ניתן לשאוב מפסק הדין של בית הדין הארצי בעניין ארגוני הסגל האקדמי (ראה ביאור 19.1. לעיל).

קדם משפט נקבע בתיק ליום 28.5.2018 בבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב.

במסגרת קדם המשפט, הובהרו טענות הקרן בדבר חוסר ההתאמה של ההליך לבירור ייצוגי (התביעה של התובע הבודד מגיע לכמה מאות אלפי ש"ח ובתיקי קוריצקי המקבילים לא הוגשו בקשות לתובענות ייצוגיות), כמו גם דבר קיומו של פסק דין של בית הדין הארצי בעניין הסגל האקדמי, לפיו הלכת קוריצקי מוגבלת אך ורק לעובדים שפרשו לגמלאות משירות המדינה ולא ממעסיקים ציבוריים נוספים. התובענה נקבעה לדין הוכחות ביום 30.6.2019.

יא. תביעת פנינה ברוט - בקשה להכיר כתובענה ייצוגית

הגב' פנינה ברוט הגישה תביעה נגד הקרנות, שעניינה משיכת כספים בתשלום חד פעמי תוך ויתור על זכאות לקצבה, בידי מבוטחים שהוכרו כזכאים לקצבת נכות בקרן בה הם מבוטחים וקיבלו ממנה קצבת נכות. בתביעה עותרים התובעים למתן סעד הצהרתי לפיו על הקרנות לאפשר לכל עמית שקיבל בפועל לא יותר מ-12 קצבאות נכות למשך את הכספים הצבורים בחשבון, מבלי שינוכו מהם סכומי קצבאות הנכות ששולמו לו.

התביעה האישית של התובעים מסתכמת בכ-88,000 ש"ח.
סכום התובענה הייצוגית עומד על סך של 854,000,000 ש"ח.

דין הוכחות התקיים ביום 23.2.2017 ובחודש אפריל 2017, סמוך למועד בו היה על התובע להגיש את סיכומיו, ביקש התובע לעכב את הדיון בתיק עד להכרעת בית הדין ארצי לעבודה בעניין שדומה באחד מהיבטיו לעניין נשוא התביעה.

בקשתו של התובע נדחתה והוא הגיש את סיכומיו בחודש ספטמבר 2017 והקרנות הגישו את סיכומיהן בחודש פברואר 2018.

בחודש יוני 2018 דחה בית הדין האזורי לעבודה את הבקשה להכיר בתובענה כתובענה ייצוגית. המבקש הגיש ערעור לבית הדין ארצי לעבודה על פסק דינו של בית הדין האזורי

בחודש ינואר 2019 נקבעו סדרי הגשת סיכומי הצדדים ומועד הדיון בערעור נקבע ל-15.7.2019. בינתיים, החליט בית הדין האזורי להתלות את בירור התביעה האישית, לפי בקשת התובע עד להכרעה בערעור.

יב. בקשת שלמה הלוי ואברהם חביב לאישור תובענה כנגד מבטחים כתובענה ייצוגית

ביום 11.7.2017 הומצאה לקרנות הוותיקות בקשה לאישור תובענה ייצוגית כנגד "עמיתים-קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר" וכנגד קרן מבטחים.

טענת המבקשים הינה, כי הקרנות הוותיקות שבהסדר נושאות באחריות למעשיו של מר יצחק כהן בגין תקופת העסקתו בקרנות הוותיקות.

מר יצחק (צחי) כהן הינו עובד לשעבר של הקרנות הוותיקות, ששימש כמנהל תחום המניות בחטיבת ההשקעות למשך כ-7 שנים, עד לפיטוריו על ידי הקרנות עם היוודע דבר החקירה נגדו בשנת 2012.

מר כהן הורשע בשנת 2015, במסגרת הסדר טיעון, בעבירות חמורות מתחום ניירות הערך ונידון ל-3 שנות מאסר בפועל, וכן חויב בתשלום פיצוי לקרנות הוותיקות בסך של 1.5 מיליוני ש"ח.

בבקשתם טוענים המבקשים, בין היתר, כי הקרנות התרשלו, הפרו את הוראות התקנון האחד וכן הפרו חובות חקוקות בקשר עם ניהול כספי העמיתים, ולכן הן חבות באחריות מוחלטת, ישירה ושילוחית לנזקים שנגרמו לעמיתי הקרנות בגין מעשי התרמית בניירות ערך שביצע מר כהן.

ביאור 19: -התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

י.ב. בקשת שלמה הלוי ואברהם חביב לאישור תובענה כנגד מבטחים כתובענה ייצוגית (המשך)

בגין ההפרות הנטענות, מבקשים העותרים להטיל על הקרנות הוותיקות שבהסדר תשלום פיצוי בסך של כ-85 מיליוני ש"ח, שישולם לעמיתי הקרנות בגין הנזקים שגרם מהן, כאמור.

ביום 4.1.2018 הוגשה מטעם הקרנות בקשה לסילוק על הסף של בקשת אישור התובענה הייצוגית מחמת העדר סמכות עניינית ולחילופין התבקש בית המשפט להורות על העברת הבקשה לביה"ד האזורי לעבודה.

המבקשים הגישו בקשות מקדמיות בתיק וביום 10.1.2018 נתן בית המשפט המחוזי החלטה, כי הדין בבקשות המקדמיות יעוכב עד להכרעה בבקשה לסילוק על הסף.

ביום 13.2.2018 הוגשה תגובת המבקשים לבקשת הקרנות לסילוק התובענה על הסף וביום 29.3.2018 הוגשה תגובת הקרנות. ביום 7.5.2018 ניתנה החלטה המורה על העברת התובענה לבית הדין לעבודה, בהתאם לעמדת הקרנות.

י.ג. בקשת מרים לב לאישור תובענה כנגד מבטחים כתובענה ייצוגית

בסוף חודש אפריל הומצאה לקרן תובענה ייצוגית כנגד עמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. התובעת הינה אלמנתו של המנוח יונתן לב ז"ל (להלן: "המנוח") והינה היורשת החוקית של עזבונו. המנוח צבר למעלה מ-420 חודשי ביטוח בקרן הפנסיה. המנוח הלך לעולמו במעמד של מבטח בקרן הפנסיה. לטענת התובעת היא זכאית למענק שנים עודפות בגין החודשים העודפים שצבר המנוח בקרן הפנסיה וזאת בניגוד לעמדת הקרן כי בהתאם לתקנון, מענק שנים עודפות משולם רק לעמיתים הפורשים לזקנה. סכום התובענה הייצוגית מוערך בכ-14 מיליוני ש"ח.

ביום 23.10.2018 הגישה הקרן תגובה מטעמה וטענה, בין היתר, כי טענות המבקשת נוגדות את תקנון הקרן ופסיקה קודמת של בית הדין האזורי לעבודה.

ביום 18.2.2019 התקיים קדם משפט בתביעה, במהלכו הובררו עמדות הצדדים ונקבע מועד לשמיעת ההוכחות בתיק ביום – 24.6.2019.

י.ד. רוזנבאום יונה נ' קרן מקפת:

התובע, נכה צה"ל המקבל קצבת נכות מהקרן, הגיש כנגד מקפת תביעה ובמסגרתה הלין על כך שעליו לשלם לקרן הפנסיה במהלך תקופת הנכות דמי גמולים לצורך שמירה על ביטוחו השוטף בקרן וזאת בניגוד לנכים אחרים, המקבלים קצבתם מהקרן אולם לא נדרשים לשלם דמי גמולים לצורך שמירה על ביטוחם השוטף.

כמו כן, הלין התובע כנגד ניכוי הטבות ותשלומים מסוגים שונים, אותם הוא מקבל ממשרד הביטחון, מהקצבה המשולמת לו מהקרן.

במהלך חודש יוני 2014 התקבל פסק דין של בית הדין האזורי הקובע כי עמית שהוכר כנכה על ידי הקרן ומקבל קצבה ממשרד הביטחון או מגוף אחר אינו זכאי לפטור מתשלום דמי גמולים בתקופת הנכות שהוכרה על ידי הקרן, אף אם אותו נכה מקבל מהקרן בתקופת הנכות סכום חודשי בגובה הפרש שבין קצבת הנכות התקנונית לבין התגמולים שהוא מקבל מהגוף האחר. ביום 29.4.2015 הוגש ערעור לבית הדין הארצי לעבודה וביום 4.12.2017 נתן בית הדין הארצי לעבודה פסק דין הדוחה את מרבית חלקי הערעור.

בפסק הדין שניתן בערעור סווגו חלק מרכיבי התשלומים, לצורך בחינה אילו רכיבים ניתן להכליל בחישוב הפרש השתכרות יתר לנכה, וכן נקבע כי התובע אינו פטור מתשלום דמי גמולים במהלך תקופת הנכות האמורה.

ביום 24.6.2018 הגיש המערער עתירה לבג"ץ על פסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה.

במהלך חודש אוקטובר 2018 הגישה קרן מקפת תשובה מקדמית לעתירה. במהלך חודש פברואר 2019 דחה בית המשפט העליון את עתירתו של מר רוזנבאום וחייבו בהוצאות לטובת קרן מקפת ולטובת המדינה.

ביאור 19: -התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

טו. ת"צ 22577-09-18 צדק פיננסי וד"ר הראל פרימק נ' מבטחים

בחודש ספטמבר 2018 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד מבטחים, בנוגע להתנהלות הקרן ביחס לאיתור עמיתים יורשים ומוטבים.

התובעים הינם עמותת "צדק פיננסי" – עמותה אשר מטרתה (על פי הגדרתה) לפעול לשיפור המערכת הפיננסית בישראל וד"ר הראל פרימק – יו"ר משותף בעמותת "צדק פיננסי" ובנוסף גם יורש של המנוחה יוכבד אברהמי ז"ל, שהיתה עמיתה במבטחים.

התובעים טוענים כי בסיס הנתונים של מבטחים חלקי או שגוי, בין היתר, עקב טיוב נתונים שנעשה בעבר ולא צלח. כפועל יוצא מכך, עמיתים רבים מוגדרים כ-"חסרי פרטים" בדוחות האקטואריים של הקרנות. לטענת התובעים, בהיעדר בסיס נתונים מלא ומעודכן במערכות הקרן, מבטחים הפרה את חובתה הקבועה בחוק הפיקוח ותקנות מס הכנסה לפעול בנאמנות ובשקיפה לטובת כל אחד מהעמיתים ויורשיהם, וכן, הפרה את הוראות חוזרי משרד האוצר בדבר "טיוב נתוני זכויות עמיתים בגופים מוסדיים" וכן, "נוהל איתור מוטבים ושאיירים".

התובעים ממשיכים וטוענים כי מהתנהלות מבטחים עולה כי היא לא פונה לבתי הדין הרבניים לצורך קבלת מידע אודות יורשי המבוטחים שנפטרו, וזאת להבדיל ממנגנון פניה לרשם הירושות שקיים במבטחים. לטענת התובעים, מבטחים הפרה את חובת תום הלב וכן חובת גילוי יזום, בכך שלא פנתה ליורשיהם של מבטחים רבים על מנת ליידעם בדבר הזכויות המגיעות להם. עוד נטען כי מבטחים הפרה את חובתיה על פי חוק הנאמנות, חוק השליחות, תקנות האיתור וחוזר האיתור.

נטען כי מבטחים נמנעה מלהפיק ולשלוח ליורשים דיווחים שוטפים אודות זכויות המנוחים והסתפקה בשליחת מכתב בודד (בעניינה של המנוחה יוכבד אברהמי ז"ל), ומאחר שלא ידעה בזמן אמת על פטירת חלק ממבוטחיה, לא טרחה ליידע את מבוטחיה "מנותקי הקשר" בדבר זכויותיהם.

כן נטען כי מבטחים לא פעלה באמצעים סבירים העומדים לרשותה לצורך איתור יורשי המבוטחים וכן לא מדווחת לאפוסטרופוס הכללי על הזכויות במבטחים שהינן בבחינת "נכס עזוב", שעה שזהות בעליהם לא ידועה לה, וזאת על מנת שסייע לה באיתור היורשים.

התובעים טוענים לשני ראשי נזק עיקריים שנגרמו לחברי הקבוצה: נזק ממוני – אי קבלת הכספים שהיו מגיעים לידיהם אלמלא מחדלי מבטחים וכן, נזק לא ממוני – אי יידוע חברי הקבוצה לגבי הזכות לקבלת כספים וכפועל יוצא מכך, נטילת החירות ופגיעה באוטונומיה של הרצון לעשות בכספים כרצונם, וכן, נזק של חוסר נוחות שמקורו באי הידיעה לגבי זכויותיהם הסעדים המבוקשים הינם:

1. מתן פיצוי בסכום הצבור לכל זכאי (לתובע הייצוגי סך של 365 ש"ח); 2. מתן פיצוי בגין נזק לא ממוני בסך של 100 ש"ח לכל זכאי; 3. מתן פיצוי גלובלי לקבוצה בסכום שייקבע או פיצוי לכלל הציבור.

כתב תגובתה של הקרן לבקשה הייצוגית הוגש ביום 19.2.2019.

במסגרת כתב התגובה נטען, בין היתר, כי מבטחים פועלת שלא למטרות רווח ובשונה מגופים מוסדיים אחרים אין לה אינטרס להותיר את כספי העמיתים בידיה; הקרן פועלת בהתאם למתחייב ממנה לפי הוראות כל דין ולפי חוזרי הממונה על שוק ההון ובהתאם לחובותיה כלפי עמיתה ויורשיהם וזאת במגבלות התקציב החלות עליה ובהתייחס לקשיים הנובעים מהעובדה שהיא פועלת מאז שנות ה-50 ונשענת על מסד נתונים שעבר ועובר תהליכי טיוב רבים; הצגת המהלך הרגולטורי המשלים של "הר הכסף"; המבקשים דורשים להטיל על הקרן נטל בלתי סביר מבחינה כלכלית ותפעולית; מבחינה תקנונית ולפי הפסיקה, כספי נפטרים אינם "נכס עזוב" ואין חובה להעבירם לאפוסטרופוס הכללי; בבקשה ובתביעה לא מתקיימים תנאי הסף להגשת בקשה לאישור תובענה ייצוגית.

דיון מקדמי בבקשה נקבע ליום 28.3.2019.

לדעת היועצים המשפטיים של הקרנות, מאחר שהתנהלות מבטחים זהה במקרה דנן להתנהלות כלל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, הכרעה בתיק זה תשפיע בהכרח גם על יתר קרנות ההסדר.

ביאור 19: -התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

טז. פרופ נתן פלדור ופרופ' יחזקאל גילדור נ' שר האוצר

העותרים שבנדון הגישו עתירה לבג"ץ כנגד שר האוצר במסגרתה הם מבקשים, כי בית המשפט יתן צו על תנאי המורה לשר האוצר לנמק מדוע לא יביא לוועדת הכספים של הכנסת את המלצותיו לעניין העלאת גיל הפרישה לנשים, בהתאם לחוק גיל הפרישה, תשס"ד-2004, ומדוע לא יביא בפני ועדת הכספים של הכנסת המלצה על השוואת גיל הפרישה לנשים ולגברים.

לטענת העותרים בתיקון 3 לחוק גיל פרישה, תשס"ד-2004 (להלן: "חוק גיל פרישה") נקבע כי על שר האוצר לבצע כדלקמן:

- א. להקים ועדה ציבורית שתגשי את המלצותיה בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים עד ליום 30.6.16;
- ב. להניח על שולחן הכנסת את המלצות הוועדה;
- ג. להביא לאישור ועדת הכספים את המלצותיו עד ליום 30.9.16;
- ד. המלצות השר היו אמורות להתבסס על המלצות הוועדה הציבורית;
- ה. ועדת הכספים היתה אמורה ליתן החלטתה בענין המלצות השר עד ליום 31.12.2016.

ביום 29.3.16 מינה שר האוצר ועדה ציבורית בראשותו של מר אמיר לוי אשר המלצותיה מורכבות למעשה משלושה אדנים מרכזיים:

- א. העלאת גיל הפרישה לנשים היא בלתי נמנעת;
- ב. יש להעלות את גיל הפרישה לנשים באופן מיידי אך מדורג ומידתי;
- ג. יש ללוות את העלאת הגיל בסל כלים משלים ולעגן סל זה באופן שיבטיח כי ימומש עוד בטרם העלאת הגיל.

בהתאם לתיקונים השונים לחוק גיל הפרישה ולאור בקשות דחייה שונות של שר האוצר, היה על שר האוצר להביא את המלצותיו לעניין העלאת גיל הפרישה לנשים, לאישור ועדת הכספים של הכנסת עד ליום 15.11.17 וועדת הכספים היתה אמורה לקבל החלטה בעניין עד ליום 15.2.2018. שר האוצר לא הביא את המלצותיו לעניין לוועדת הכספים ואין כל התקדמות בנושא זה ובהתאם לחוק גיל הפרישה נשאר גיל הפרישה לנשים על גיל 62.

טענת העותרים היא, כי הותרת המצב על כנו פוגעת בזכות לשוויון אשר הינה זכות יסוד חוקתית. יתרה מכך, אי העלאת גיל הפרישה לנשים גורם לפגיעה באיזון האקטוארי של קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר וכתוצאה מכך קיבלו קרנות הפנסיה הוותיקות את אישור הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון במשרד האוצר לבצע הפחתת זכויות בשיעור חודשי של 1.3% וזאת מהקצבאות שישולמו לעמית הקרנות החל מחודש יוני 2019.

בחודש פברואר 2019 הגישו העותרים בקשה למתן צו ביניים במעמד צד אחד לפיו התבקש בית המשפט להקפיא את הפחתת הזכויות מקצבאות הזקנה הצפויה מחודש יוני 2019 וזאת לאור העתירה. הבקשה נדחתה ונקבע, כי תידון במעמד הדיון בעתירה לגופה. כמו התבקש בית המשפט לצרף את קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר כצד לעתירה מאחר ואי הפעולה בהתאם לחוק גיל הפרישה, לרבות אי העלאת גיל הפרישה לנשים גורמים לפגיעה מהותית בעמיתי קרנות הפנסיה, והאחרונות נאלצות להפעיל את מנגנון האיזון האקטוארי וזאת באישור הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון במשרד האוצר.

קרנות הפנסיה לומדות את העתירה ויתנו עמדתן בבקשה לצירוף וככל שיהיה צורך אף בעתירה לגופה, בהתאם להחלטות בית המשפט בעניין.

ביאור 19: -התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

יז. קרן מיוחדת של מערכת הביטוח

עובדי מערכת הביטוח צברו זכויות בקרן פנסיה יסוד של מבטחים החל מחודש יולי 1955. בחודש נובמבר 1966 נחתם הסכם בין מבטחים לבין מערכת הביטוח וארגון עובדי מערכת הביטוח, שבו הוסכם להרחיב את זכויותיהם הפנסיוניות של עובדי מערכת הביטוח, להבטיח להם המשך ביטוח בקרן פנסיה יסוד ובנוסף ביטוח לנכות ושאיירים באמצעות קרן מיוחדת. ההסכם הוחל רטרואקטיבית מחודש מרץ 1962.

מערכת הביטוח ומבטחים נחלקו בשאלה האם עובדי מערכת הביטוח זכאים לביטוח מקיף בהתאם לתקנות קרן פנסיה מקיפה ובמימונה, כטענת מערכת הביטוח, או שמא הם מבטחים בקרן פנסיה יסוד בלבד. כן נחלקו הצדדים בשאלת גובה הסכומים שנצברו בקרן המיוחדת ודרך חישוב הסכומים. בעקבות פניית רשות שוק ההון במשרד האוצר בטענה כי ההסכם שנחתם בחודש נובמבר 1966 חסר תוקף מחייב, הופנתה המחלוקת בשאלת מהות הביטוח של עובדי מערכת הביטוח, בהיותה מחלוקת בין שני משרדים ממשלתיים, להכרעת היועץ הממשלתי לממשלה.

בהכרעה שניתנה על ידי עו"ד נורית אלשטיין (באותה עת מנהלת המחלקה לענייני עבודה בפרקליטות המדינה) בפברואר 2004, נקבע כי עובדי מערכת הביטוח מבטחים בפנסיית יסוד וכי על מערכת הביטוח להעביר למבטחים את התשלומים השוטפים לצורך תשלום פנסיות נכות ושאיירים לפורשי הקרן המיוחדת וכן את התשלומים בגין העבר.

היועץ המשפטי לממשלה הוסיף בחוות דעתו מחודש מאי 2005, שניתנה לבקשת מערכת הביטוח, כי עובדי מערכת הביטוח אכן מבטחים בקרן פנסיה יסוד במבטחים וכי במישור היחסים שבין עובדי מערכת הביטוח לבין המדינה, קמה למדינה חובה חוקית להעניק לעובדים זכויות הנכללות בתכנית מקיפה. כן נתן היועץ המשפטי לממשלה דעתו לאופן העברת כספי המבטחים הרלוונטיים מקרן הפנסיה לקרן המיוחדת. חוות דעתו של היועץ המשפטי לממשלה חלה במישור היחסים שבין משרדי הממשלה.

בהתאם לאמור החלה מערכת הביטוח להעביר את הכספים הנדרשים לצורך תשלום הפנסיות לפורשי הקרן המיוחדת, החל מחודש פברואר 2004. יצוין כי למרות דרישת מבטחים, מערכת הביטוח לא העבירה למבטחים דמי ניהול כנדרש, בגין שירותי השלמות שמבטחים נתנה לה בעניין זה.

כאמור, החל מחודש פברואר 2004 ועד היום, מעבירה מערכת הביטוח את התשלומים הנדרשים, לרבות תשלומי קצבאות הנכות וקצבאות הזקנה למי שהוכר כנכה, וכן תשלומי קצבאות השאירים של מבטחי הקרן.

בנסיבות אלה, ובשל הכרעת היועץ המשפטי לממשלה כאמור לעניין החובה החלה על המדינה להעניק לעובדי מערכת הביטוח זכויות הנכללות בתכנית מקיפה, וכן בשל פרק הזמן הממושך שבו מתנהלים הדברים במתכונת האמורה, הנהלת הקרן הגיעה למסקנה כי כל עוד ממשיכה מערכת הביטוח בהתנהלות דלעיל, אין מקום לערוך רישומים כספיים בעניין מערכת הביטוח כפי שנעשה מטעמים שמרניים עד שנת 2008, וזאת מבלי שיהיה בכך כדי לגרוע מטענות הקרן בעניין זה.

לאחר משא ומתן בין הצדדים שנמשך מספר שנים, בחודש דצמבר 2017 הוסכמו עקרונות לסיום המחלוקת, ובכללם קיבוע אחריות משרד הביטוח לתשלום קצבאות נכות ושאיירים, קיבוע אחריות משותפת לנכות חלקית שארעה לפני שנת 2004, הסדרת דמי הניהול של משרד הביטוח בגין שירותי השלמות שניתנים לו על-ידי מבטחים, הסדרת הפקדות חסר של משרד הביטוח בגין ביטוח יסוד ומנגנון לחישוב יתרת הסכום שיועבר מהקרן המיוחדת למשרד הביטוח. לאחר קבלת האישורים של כלל הגורמים הרלוונטיים לעקרונות האמורים, ייחתם הסכם מתאים שיסיים את כלל המחלוקות בנושא. נערכו רישומים כספיים מתאימים לאור העקרונות שסוכמו בין הצדדים.

בחודש אוגוסט 2018 נחתם הסכם מתאים שסיים את כלל המחלוקות בנושא. ביום 21.2.2019 נחתם נוהל עבודה ליישום ההסכם, כמתחייב ממנו, וההסכם עבר כעת לפסים של יישום שוטף.

ביאור 19: התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

יח. התחייבות לאשראי ולהשקעה בקרנות השקעה

הקרן התקשרה בהסכמים לאשראי ולהשקעה בקרנות השקעה וקרנות הון סיכון בסך:

ליום 31 בדצמבר		סך ההתחייבות
2017	2018	
מיליוני ש"ח		
2,048.1	2,244.56	ש"ח
1,657.7	2,108.83	יורו
6,905.4	8,334.61	דולר
51.0	102.1	ליש"ט
24.6	27.29	יין יפני
-	41.89	כתר שוודי

ליום 31 בדצמבר		הועבר בפועל מתוך התחייבות
2017	2018	
מיליוני ש"ח		
837.7	403.59	ש"ח
1,089.1	1,334.87	יורו
3,603	5,152.8	דולר
12.9	30.65	ליש"ט
2.9	13.77	יין

הקרן מתקשרת בחוזים עתידיים ומכשירים פיננסיים אחרים בכדי להקטין או להגדיל חשיפות מט"ח, ריבית או מדדים.

א. פירוט:

- תאגידי נדל"ן בחו"ל-12 Texas ו-Reit. (ראה גם [ביאור 6](#)).
- "אופאל טכנולוגיות עתידיות בע"מ" מספקת שירותי מחשוב לקרן הפנסיה.
- "די.בי.קיו. נתונים איכותיים בע"מ" סיפקה שירותי טיוב נתונים לקרן הפנסיה (ראה [ביאור 11](#)).
- קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר להן מנהל מיוחד אחד (ראה גם [ביאור 1 ד](#)).
- גני נצרת בע"מ.

ב. יתרות של צדדים קשורים ובעלי ענין נכללו במאזן בסעיפים הבאים

היתרה הגבוהה במהלך השנה		ליום 31 בדצמבר		חייבים ויתרות חובה
2017	2018	2017	2018	
אלפי ש"ח				
19,444	21,043	4,089	5,472	אופאל
304	245	195	245	קרן הפנסיה הדסה
(2,882)	(2,673)	1,371	2,325	קרן הפנסיה קג"מ
2,497	3,080	1,431	3,080	קרן הפנסיה מקפת
(909)	813	601	487	קרן הפנסיה בנין
996	(662)	143	335	קרן הפנסיה חקלאים
5,022	4,730	4,464	4,730	קרן הפנסיה נתיב
581	608	576	570	קרן הפנסיה של אגד
		<u>12,870</u>	<u>17,244</u>	

היתרה הגבוהה במהלך השנה		ליום 31 בדצמבר		זכאים ויתרות זכות
2017	2018	2017	2018	
אלפי ש"ח				
-	33	-	32	קופת גמל למחלה ותאונה
		-	<u>32</u>	

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 20: - צדדים קשורים (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		ג. <u>הכנסות והוצאות</u>
2017	2018	
אלפי ש"ח		
12,787	13,182	דמי ניהול מצדדים קשורים (ראה ביאור 18 א')

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		ד. <u>ביטוח דירקטורים ונושאי משרה</u>
2017	2018	
אלפי ש"ח		
238	483	סכום הוצאות עבור הביטוח

החברה מבטחת את אחרייתם של נושאי המשרה בכפוף להוראות הדין.

ביאור 21: - מסים על הכנסה

קרן הפנסיה לעמיתים ותיקים אושרה לצרכי מס כקופת גמל בתוקף עד ליום 31 בדצמבר, 2019. בהתאם לכך הכנסות קרן הפנסיה פטורות ממסים בישראל, בכפוף להתניות מסוימות בהן עמדה הקרן.

ביאור 22: - תשואת הקרן

שיעור התשואה הנומינלית ברוטו שהשיגה הקרן בשנת 2018 על נכסיה, כולל התשואה על סכום הסיוע הממשלתי העתידי הישיר המהוון, היה (1.12%).

ביאור 23: - מידע בדבר שווי הוגן של מכשירים פיננסיים וחשיפתם לסיכונים ריבית

א. השווי ההוגן של הנכסים הפיננסיים

הנכסים הפיננסיים של הקרן ובכלל זה ניירות הערך מוצגים בדוחות הכספיים בהתאם לכללים המפורטים בביאור 2 (מדיניות חשבונאית) והנחיות רשות שוק ההון. להערכת הנהלת הקרן ובהתייחס לאמור לעיל, השווי ההוגן של הנכסים הפיננסיים של הקרן אינו נופל מערכם החשבונאי הכולל.

ב. חשיפה לסיכונים ריבית וסיכונים שוק

הגרעון האקטוארי חשוף לסיכונים ריבית בשל הפער בין שיעור ריביות היוון ההתחייבויות הפנסיוניות לבין התשואה בפועל על הנכסים. השווי ההוגן של הנכסים הפיננסיים הלא סחירים (אגרות החוב, פקדונות והלוואות) חשוף לסיכונים ריבית, שכן תנודות בשערי הריבית בשוק הכספים עשויות להשפיע עליו. ניירות הערך הסחירים חשופים לסיכונים השוק.

ביאור 24: - אירועים לאחר תאריך המאזן

ב- 4 בפברואר 2019 התקבלה החלטת המפרק של חברת גני נצרת בע"מ (בפירוק מרצון), חברת בת של מבטחים, על ביצוע חלוקה של מלוא יתרת הכספים מחשבון הבנק שלה למבטחים ולסגירת חשבון בנק זה.

עם קבלת ההחלטה כאמור הועברה יתרת הכספים בחשבון הבנק של החברה לחשבון של מבטחים.

**מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ
(בניהול מיוחד)**

דוח תקופתי לשנת 2018

מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ (בניהול מיוחד)	שם התאגיד
52-001968-8	מס' תאגיד
חברה פרטית	אופן ההתאגדות המשפטית
מגדל היובל, דרך מנחם בגין 125, תל אביב	כתובת:
077-7774800	טלפון:
077-7774805	פקסמיליה:
31 בדצמבר, 2018	תאריך המאזן
27 במרס, 2019	תאריך חתימת הדוח:

תוכן עניינים

2	סעיף 1: - דו"חות כספיים ואקטואריים
2	סעיף 2: - דו"ח המנהל המיוחד על מצב ענייני התאגיד
2	סעיף 3: - רשימת השקעות בחברות בת ובחברות קשורות לתאריך המאזן
4	סעיף 4: - שינויים בהשקעות בחברות בת ובחברות קשורות בתקופת הדוח
4	סעיף 5: - הכנסות של חברות בנות וקשורות והכנסות התאגיד מהן לשנה שהסתיימה בתאריך המאזן באלפי ש"ח
4	סעיף 6: - רשימת קבוצות של יתרות הלוואות שניתנו לתאריך המאזן, אם מתן הלוואות היה אחד מעיסוקיו העיקריים של התאגיד
4	סעיף 7: - רשימת אירועים מיוחדים שהשפיעו או עשויים להשפיע מהותית על התאגיד, רווחיות התאגיד, רכוש או התחייבויותיו
4	סעיף 8: - שינויים בהון המניות הרשום, המונפק והנפרע והתמורה שנתקבלה
4	סעיף 9: - שכר וטובות הנאה
4	סעיף 10: - מניות וני"ע המירים המוחזקים על-ידי בעל עניין בתאגיד, בחברה בת או בחברה קשורה סמוך ככל האפשר לתאריך הדוח
5	סעיף 11: - המנהל המיוחד
6	סעיף 12: - נושאי משרה בכירה של התאגיד
10	סעיף 13: - רואה חשבון של התאגיד
10	סעיף 14: - האקטואר של קרן הפנסיה
10	סעיף 15: - המלצות והחלטות הדירקטוריון
10	סעיף 16: - שינויים בתקנון קרן הפנסיה שאושר ע"י הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בשנת הדוח
10	סעיף 17: - תנאי שכר

סעיף 1: - דו"חות כספיים ואקטואריים

מצ"ב דו"חות כספיים ומאזן אקטוארי ליום 31 בדצמבר 2018.

סעיף 2: - דו"ח המנהל המיוחד על מצב ענייני התאגיד

מצ"ב דוח המנהל המיוחד על מצב ענייני התאגיד ליום 31 בדצמבר 2018.

סעיף 3: - רשימת השקעות בחברות בת ובחברות קשורות לתאריך המאזן

ערך מאזני אלפי ש"ח מדווחים	סה"כ ע.ג. (ש"ח)	מספר מניות	סוג המניה	שם החברה
46,672		3,999	מ"ר	גני נצרת בע"מ (בפרוק מרצון)
-		1,000	מ"ר 0.0001	מבטחים לעתיד בע"מ
-		100	מ"ר 1 ש"ח	די.בי.קיו. נתונים איכותיים בע"מ ¹
-		100	מ"ר 1 ש"ח	אופאל טכנולוגיות עתידיות בע"מ ¹
-		193	מ"ר 0.10	אפיק רום הערוץ הישראלי החדש בע"מ
3,630	}	4,000	מ"ר א'	החזקות מדרוג בע"מ
		1	מנית מינוי א'	החזקות מדרוג בע"מ
202,647			יח' השתתפות	ת.ש.י. דרכים - שותפות מוגבלת
165,867			מניות בכורה	ת.ש.י. דליה בכורה
-	0.01	100	מניות רגילות	יהב החזקות יו אס אי בע"מ
-	-	-	שותפות	עמיתים מבטחים- (השקעות נדל"ן בארה"ב)- חוב
-	-	-	שותפות	עמיתים מבטחים- (השקעות נדל"ן בארה"ב)- הון 2014
206,481	-	-	-	שותפות שיכון ובינוי (כרמלטון + נתיבי הצפון)
96,190	-	-	-	10S LaSalle Chicago
59,298	-	-	-	529 Fifth Venture LP
123,213	-	-	-	GAIA- Gold Coast Portfolio
13,687	-	-	-	GAIA Copperfield
42,074	-	-	-	Mivtachim Texas 12 LP
21,994	-	-	-	Mivtachim Reit LP
31,742	-	-	-	Thor Gateway Harlem
66,404	-	-	-	TopMed 860 Chicago
99,132	-	-	-	City Center
68,207	-	-	-	Danvers Holdco
73,480	-	-	-	GAIA Class A Multifamily Properties LP
101,208	-	-	-	Dulles Greene Holdco, LP
236,484	-	-	-	Herald Square JV LP

סעיף 3: - רשימת השקעות בחברות בת ובחברות קשורות לתאריך המאזן: (המשך)

הסמכות למנות דירקטורים	שיעור ההחזקה		שם התאגיד
	בהצבעה	בהון	
100.0%	100.0%	100.0%	גני נצרת בע"מ
100.0%	100.0%	100.0%	מבטחים לעתיד בע"מ
-	19.30%	19.90%	אפיק רום הערוץ הישראלי החדש בע"מ
-	-	10.00%	החזקות מדרוג בע"מ
100.0%	100.0%	100.0%	די.בי.קיו. נתונים איכותיים בע"מ ²
100.0%	100.0%	100.0%	אופאל טכנולוגיות עתידיות בע"מ ³
-	9.91%	9.91%	ת.ש.י דרכים שותפות מוגבלת
100.0%	100.0%	100.0%	יהב החזקות יו אס אי בע"מ
100.0%	100.0%	100.0%	עמיתים מבטחים- (השקעות נדל"ן בארה"ב)- חוב
100.0%	100.0%	100.0%	עמיתים מבטחים- (השקעות נדל"ן בארה"ב)- 2014 הון
-	-	32.25%	שותפות שיכון ובינוי (כרמלטון + נתיבי הצפון)
-	-	31.26%	529 Fifth Venture LP
-	-	22.50%	GAIA- Gold Coast Portfolio
-	-	9.99%	GAIA Copperfield
100.0%	100.0%	100.0%	Mivtachim Texas 12 LP
100.0%	100.0%	100.0%	Mivtachim Reit LP
-	-	36.75%	Thor Gateway Harlem
-	-	41.96%	TopMed 860 Chicago
-	-	36.55%	City Center
-	-	36.01%	Danvers Holdco
-	-	31.88%	GAIA Class A Multifamily Properties LP
-	-	35.29%	Dulles Greene Holdco, LP
-	-	36.75%	Herald Square JV LP

2 המניות מוחזקות במלואם ע"י מבטחים לעתיד בע"מ.

סעיף 4: - שינויים בהשקעות בחברות בת ובחברות קשורות בתקופת הדוח

שם החברה ⁴	תאריך השינוי	מהות השינוי	עלות מותאמת
שותפות שיכון ובינוי (כרמלטון + נתיבי הצפון)	4/6/2018	השקעה	189,755
Dulles Greene Holdco, LP	22/8/2018	השקעה	101,102
Herald Square JV LP	14/11/2018	השקעה	233,329

סעיף 5: - הכנסות של חברות בנות וקשורות והכנסות התאגיד מהן לשנה שהסתיימה בתאריך המאזן באלפי ש"ח

שם החברה	רווח (הפסד) לפני מס	רווח (הפסד) אחרי מס	דיבידנד	דמי ניהול	ריבית
גני נצרת בע"מ	(2,229)	(2,229)	-	-	-
ת.ש.י. דליה בכורה	-	-	16,507	-	-
GAIA Copperfield	-	-	-	-	122
החזקות מדרוג בע"מ	-	-	511	-	-
שותפות שיכון ובינוי (כרמלטון + נתיבי הצפון)	-	-	6,263	-	-

סעיף 6: - רשימת קבוצות של יתרות הלוואות שניתנו לתאריך המאזן, אם מתן הלוואות היה אחד מעיסוקיו העיקריים של התאגיד

אין.

סעיף 7: - רשימת אירועים מיוחדים שהשפיעו או עשויים להשפיע מהותית על התאגיד, רווחיות התאגיד, רכושו או התחייבויותיו

- א. שינוי בהנחות האקטואריות.
- ב. השינויים בווקטור הריבית.
- ג. התשואות בשוק ההון.

סעיף 8: - שינויים בהון המניות הרשום, המונפק והנפרע והתמורה שנתקבלה

אין שינויים.

סעיף 9: - שכר וטובות הנאה

לא שולם שכר ולא ניתנו טובות הנאה לבעלי עניין בתאגיד.

סעיף 10: - מניות וני"ע המירים המוחזקים על-ידי בעל עניין בתאגיד, בחברה בת או בחברה קשורה סמוך ככל האפשר לתאריך הדוח

אין.

סעיף 11: - המנהל המיוחד

בהתאם להוראות חוק הפיקוח מונה לקרן בחודש יולי 2003 מנהל מיוחד. מכוח סעיפים 78 ה' ו- 70 (ב) לחוק הפיקוח מוקנים למנהל המיוחד "כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים במבטח, לדירקטוריון שלו, לוועדות הדירקטוריון שלו ולדירקטורים שלו...".

כמתחייב מהוראות חוק הפיקוח, החל תהליך איחוד תפעולי של קרנות הפנסיה בהסדר. מטרת התהליך להביא להתייעלות תוך שיפור ואיחוד תהליכים מרכזיים בקרנות.

החל מיום 1 באוגוסט 2011 מכהן מר יואב בן אור כמנהל מיוחד של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר.

מינוי מנהל מיוחד לכלל קרנות הפנסיה הותיקות שבהסדר, מבטא את מגמת המפקח על שוק ההון ביטוח וחסכון להדק את שיתוף הפעולה והאחדת פעילויות התפעול השוטפות של כל הקרנות שבהסדר, מתוך כוונה להביא להתייעלות תוך שיפור ואיחוד תהליכים מרכזיים בקרנות.

החל משנת 2007 פועלות קרנות הפנסיה הותיקות שבהסדר במבנה ארגוני חדש המושתת על איחוד תפעולי שגובש על ידי המנהלת המיוחדת דאז.

קרנות הפנסיה מנוהלות במסגרת של ארבע חטיבות: חטיבת שירות, חטיבת השקעות, חטיבת כספים וחטיבת פנסיה וכן יחידות מטה משאבי אנוש ומנהל, לשכה משפטית, בקורת פנים, מחשוב, ניהול סיכונים, תכנון תקציב וסיוע ממשלתי.

בתחילת שנת 2008 עברו קרנות הפנסיה בהסדר לבנין אחד, דבר המהווה צעד נוסף בתהליך האיחוד התפעולי ליצירת ארגון אחיד

יובהר, כי גם במסגרת האיחוד התפעולי של קרנות הפנסיה בהסדר, נשמרת זהותה המשפטית הנפרדת של כל קרן, ובכלל זה קיימת הפרדה ברורה בין הנכסים וההתחייבויות של כל קרן וקרן.

ועדת מנהלה

על פי חוק הפיקוח מונתה ועדת מנהלה ברשות שופט בדימוס לכלל הקרנות שעליהן חל חוק התוכנית הכלכלית. לועדת המינהלה כל הסמכויות הנתונות לועדת הנהלה בהתאם לסעיף 72(ד) לחוק הפיקוח, קרי, מינוי ר"ח ואישור דוחות כספיים. בנוסף תפקידיה הם לאשר את תוכנית ההתייעלות שהכין המנהל המיוחד, כנדרש בחוק הפיקוח, בטרם הגשתה למפקח ולאשר את המלצות המנהל המיוחד בדבר ביצוע מהלכי הבראה נוספים בקרן הפנסיה, מעבר לנדרש בחוק הפיקוח.

מס' ת.ז.: 059284380	יואב בן אור
1968	שנת לידה:
דרך מנחם בגין 125, תל אביב.	מענו:
ישראלית.	נתינות:
יו"ר דירקטוריון אופאל, יו"ר דירקטוריון D.B.Q, יו"ר דירקטוריון מבטחים לעתיד.	האם הוא עובד של התאגיד, חברת בת, חברה קשורה או בעל עניין:
1 באוגוסט 2011.	מכהן כמנהל מיוחד משנת:
תואר ראשון במינהל עסקים ובמשפטים, מוסמך (MBA) במינהל עסקים - התמחות במימון.	השכלה:
המנהל המיוחד של עמיתים, קרנות הפנסיה הוותיקות, דח"צ בתאגיד המנהל של המאגר לביטוח רכב חובה ("הפול") בע"מ.	תעסוקתו ב- 5 השנים האחרונות:
לא.	האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר:

סעיף 12: - נושאי משרה בכירה של התאגיד

יואב בן אור	מס' ת.ז.: 059284380
שנת לידה	1968.
התפקיד שממלא בתאגיד	המנהל המיוחד.
התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו	יו"ר דירקטוריון אופאל, יו"ר דירקטוריון D.B.Q, יו"ר דירקטוריון מבטחים לעתיד.
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר	לא.
השכלה וניסיונו העסקי ב-5 השנים האחרונות	תואר ראשון במינהל עסקים ובמשפטים, מוסמך (MBA) במינהל עסקים- התמחות במימון. המנהל המיוחד של עמיתים, קרנות הפנסיה הוותיקות, דח"צ בתאגיד המנהל של המאגר לביטוח רכב חובה ("הפול") בע"מ.
התאריך שבו החלה כהונתו:	1 באוגוסט, 2011.

אלי לוי	מס' ת.ז.: 12351979
שנת לידה	1965.
התפקיד שממלא בתאגיד	מנהל חטיבת הכספים.
התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו	דירקטור ב-גפן ניהול עבור מקפת בע"מ, דירקטור ב-קג"מ כרמל ניהול השקעות בע"מ, דירקטור ב-יהב החזקות USA בע"מ
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר	לא.
השכלה וניסיונו העסקי ב-5 השנים האחרונות	רו"ח, תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות. מנהל חטיבת כספים בעמיתים, קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר.
התאריך שבו החלה כהונתו:	1 באוגוסט, 2006.

יריב עזר	מס' ת.ז.: 033017088
שנת לידה	1976.
התפקיד שממלא בתאגיד	מנהל חטיבת הפנסיה.
התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו	אין.
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר	לא.
השכלה וניסיונו העסקי ב-5 השנים האחרונות	תואר ראשון- כלכלה וניהול, מוסמך במינהל עסקים (MBA) - התמחות במימון. סמנכ"ל תפעול ושירות "הפניקס" פנסיה וגמל בע"מ. בע"מ.
התאריך שבו החלה כהונתו:	28 ביוני, 2015.

סעיף 12: - נושאי משרה בכירה של התאגיד

אורן משה	מס' ת.ז.: 035980556
שנת לידה	1979
התפקיד שממלא בתאגיד	סמנכ"ל תכנון, תקציב ורגולציה
התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו	דירקטור באופאל
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר	לא
השכלה וניסיונו העסקי ב-5 השנים האחרונות	BA בכלכלה ו-MBA; מנהל פיתוח עסקי בחברת מ.ג.ע.ר, רכז באגף תקציבים במשרד האוצר
התאריך שבו החלה כהונתו:	11 ביולי 2018

יאיר כוכב	מס' ת.ז.: 034493205
שנת לידה	1978
התפקיד שממלא בתאגיד	סמנכ"ל תכנון, תקציב ורגולציה.
התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו	דירקטור ב-אופאל, דירקטור ב-DBQ, דירקטור ב-גפן ניהול עבור מקפת בע"מ, דירקטור ב-ק"מ כרמל ניהול השקעות בע"מ, דירקטור ב-יהב החזקות USA בע"מ.
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר	לא.
השכלה וניסיונו העסקי ב-5 השנים האחרונות	בוגר ומוסמך (MBA) בכלכלה. מנהל מחלקת חוב מקומי והנפקות במשרד האוצר; ראש תחום חוב חיצוני ביחידה לניהול החוב במשרד האוצר.
התאריך שבו החלה כהונתו:	1 בדצמבר, 2011 עד 3 בפברואר, 2018

רון הירש	מס' ת.ז.: 02851810-8
שנת לידה	1971
התפקיד שממלא בתאגיד	היועץ המשפטי הראשי.
התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו	אין.
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר	לא.
השכלה וניסיונו העסקי ב-5 השנים האחרונות	עו"ד, תואר ראשון במשפטים, תואר שני במשפטים, תלמיד לתואר שלישי במשפטים; פרקליט צבאי וראש ענף בפרקליטות הצבאית.
התאריך שבו החלה כהונתו:	27 במרס, 2017.

עוף 12: - נושאי משרה בכירה של התאגיד

מס' ת.ז.: 31928880	נר עובדיה
1975	שנת לידה
מנהל חטיבת ההשקעות.	התפקיד שממלא בתאגיד
דירקטור ב-גפן ניהול עבור מקפת בע"מ, דירקטור ב-ק"מ כרמל ניהול השקעות בע"מ, דירקטור ב-יהב החזקות USA בע"מ.	התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו
לא.	האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר
תואר ראשון בכלכלה (BA) ומשפטים (LLB). מנהל תחום השקעות PE ונדל"ן בעמיתים.	השכלה וניסיון העסקי ב-5 השנים האחרונות
1 במאי, 2016.	התאריך שבו החלה כהונתו:

מס' ת.ז.: 11407590	נטלי זוסמן קורגן
1976	שנת לידה
מנהלת חטיבת שירות	התפקיד שממלא בתאגיד
אין	התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו
לא	האם היא בן משפחה של בעל עניין אחר
בזק בינלאומי.	השכלה וניסיון העסקי ב-5 השנים האחרונות
17 בינואר 2019	התאריך שבו החלה כהונתה:

מס' ת.ז.: 024850620	רלי (ישראל) לוי
1970	שנת לידה
מנהלת חטיבת השירות.	התפקיד שממלא בתאגיד
אין.	התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו
לא.	האם היא בן משפחה של בעל עניין אחר
מנכ"ל עמותת "חיבוק ראשון", מנהלת מח' תפעול מכירות בצ'ק פוינט, מנהלת אגף היישום בדי בי קיו.	השכלה וניסיון העסקי ב-5 השנים האחרונות
13 במרס, 2011 עד 1 באוקטובר 2018	התאריך שבו החלה כהונתה:

סעיף 12: - נושאי משרה בכירה של התאגיד

רעות מגן	מס' ת.ז.: 034045492
שנת לידה	1977.
התפקיד שממלאה בתאגיד	סמנכ"לית משאבי אנוש ומינהל.
התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו	אין
האם היא בן משפחה של בעל עניין אחר	לא.
השכלה וניסיונה העסקי ב-5 השנים האחרונות	תואר ראשון בניהול וסוציולוגיה. מנהלת משאבי אנוש אקסלנס נשואה בע"מ, בית השקעות, סמנכ"ל משאבי אנוש אלעד מערכות בע"מ, סמנכ"ל משאבי אנוש טלדור מערכות בע"מ.
התאריך שבו החלה כהונתה:	1 בפברואר, 2017

אורית שמילוביץ	מס' ת.ז.: 022833271
שנת לידה	1966.
התפקיד שממלאה בתאגיד	מנהלת סיכונים.
התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו	מנהלת סיכונים באופאל.
האם היא בן משפחה של בעל עניין אחר	לא.
השכלה וניסיונה העסקי ב-5 השנים האחרונות	רו"ח, תואר ראשון בכלכלה-חשבונאות, LLM במשפטים. מנהלת הסיכונים עמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות.
התאריך שבו החלה כהונתה:	14 בינואר, 2014.

מירי סבג-ישי	מס' ת.ז.: 034516773
שנת לידה	1977.
התפקיד שממלאה בתאגיד	מבקרת פנימית.
התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו	מבקרת פנים באופאל.
האם היא בן משפחה של בעל עניין אחר	לא.
השכלה וניסיונה העסקי ב-5 השנים האחרונות	LLB במשפטים, תואר ראשון במינהל עסקים, MBA-1 במינהל עסקים - התמחות במימון. מבקרת פנימית של עמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות.
התאריך שבו החלה כהונתה:	13 במאי, 2014.

סעיף 13: - רואה חשבון של התאגיד

בריטמן אלמגור זהר- DELOITTE
מרכז עזריאלי 1 תל אביב

סעיף 14: - האקטואר של קרן הפנסיה

אלן דובין.

סעיף 15: - המלצות והחלטות הדירקטוריון

אין.

סעיף 16: - שינויים בתקנון קרן הפנסיה שאושר ע"י הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בשנת הדוח

אין.

סעיף 17: - תנאי שכר

חלק הקרן - בש"ח על פי מודל העמסה (1)	עלות כוללת בש"ח	עובד
512,127	855,243	1
501,819	838,028	2
469,193	783,544	3
459,670	767,640	4
438,713	732,642	5

(1) - חלקה של קרן מבטחים -59.88%.

מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ
(בניהול מיוחד)

שם התאגיד

27 במרס, 2019

תאריך

יואב בן אור
המנהל המיוחד